

Täysistunto

Keskiviikko 11.9.2024 klo 14.00—19.16

5. Hallituksen esitys eduskunnalle paikallisen sopimisen edistämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 85/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohdientien jälkeen. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.02 **Työministeri Arto Satonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä on kyse paikallisen sopimisen mahdollisuuksien laajentamisesta järjestäytymättömään pk-yrityskenttään. Tämä on siis erittäin merkittävä uudistus suomalaisilla työmarkkinoilla, ja on suuri ilo saada se eduskunnalle esitellä.

Nyt käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä ehdotetaan muutettavaksi useita eri työelämän lakeja. Kysymys on paitsi joustavuuden ja tehokkuuden lisäämisestä myös ennen kaikkea oikeudenmukaisuudesta. Lakiesityksellä kaikki suomalaiset työpaikat tuodaan yhtäläisten paikallisen sopimisen mahdollisuuksien piiriin, ja siksi kyse on historiallisesta muutoksesta. Nykyisin työlainsäädännön useista säännöksistä on mahdollista poiketa vain valtakunnallisten työnantaja- ja työntekijäyhdistysten välisellä työehtosopimuksella. [Välihuuto vasemmalta] Jatkossa näitä sopimusmahdollisuuksia laajennetaan siten, että vastaava sopimusmahdollisuus liittyy myös työnantajakohtaisiin työehtosopimuksiin. Työntekijäpuolta edustava sopijapuoli voisi olla myös valtakunnallisen työntekijäyhdistyksen jäsenyhdistys ja tietenkin ammattiliitto. Samalla epäasiallisten niin kutsuttujen keltaisten työehtosopimusten ehkäisemiseksi työehtosopimuslakia täsmennettäisiin siten, että työntekijäyhdistyksen tarkoitusta arvioitaessa huomioitaisiin yhdistyksen muodollisen tarkoituksen lisäksi yhdistyksen tosiasialliset päämäärät ja toiminta. Ei siis hyväksytä näitä keltaisia ammattiliittoja sopimusosapuolina.

Nykyisin laissa estetään myös yleissitovaa työehtosopimusta noudattavaa työnantajaa tekemästä paikallisia sopimuksia, joilla poikettaisiin tietyistä työlakien säännöksistä, vaikka työehtosopimus sen sinänsä mahdollistaisi. Esityksessä ehdotetaan näiden niin sanottujen paikallisen sopimisen kieltojen poistamista. Jatkossa myös järjestäytymättömillä työpaikoilla saisi soveltaa yleissitovan työehtosopimuksen paikallisen sopimisen mahdollistavia määräyksiä. Toisin sanoen saman alan työpaikat tuodaan jatkossa samalle viivalle

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

myös joustomahdollisuuksien suhteen, mikä on keskeistä reilun kilpailun toteutumisen kannalta.

Merkittävä uudistus liittyy myös työntekijöitä edustavaan sopijapuoleen. Tyypillisesti työehtosopimuksessa on voitu edellyttää paikallisen sopimuksen sopijapuoleksi luottamusmiestä. Monilla työpaikoilla luottamusmiestä ei kuitenkaan ole. Lähes puolessa järjestäytyneistä yrityksistä ei ole valittu työehtosopimuksessa tarkoitettua luottamusmiestä. Yleissitovaa työehtosopimusta noudattavassa yrityksessä luottamusmiehiä on valittu alle 20 prosentissa yrityksistä.

Työehtosopimuslakiin ja työsopimuslakiin ehdotettavien muutosten mukaan paikallinen sopimus voitaisiin jatkossa tehdä myös luottamusvaltuutetun kanssa, jos työehtosopimuksen ehdottamaa luottamusmiestä ei olisi eikä työehtosopimuksessa olisi sovittu vaihtoehtoista, tasapuoliset sopimusedellytykset turvaavasta menettelystä sen osalta, kuinka menetellään tällaisen edustajan puuttuessa. Henkilöstön edustus määräytyisi siten ensisijaisesti työehtosopimuksen mukaan mutta viime kädessä tasapuolisten sopimismahdollisuuksien turvaamiseksi lain nojalla. Sääntely koskee sekä järjestäytynyttä että järjestäytymätöntä työmarkkinakenttää.

Yleissitovassa kentässä olisi mahdollisuus myös siihen, että liittoon kuulumattomat työntekijät voivat valita edustajakseen lakiin perustuvan luottamusvaltuutetun, vaikka yrityksessä olisi jo liittoihin kuuluvien valitsema luottamusmies. Näissä tilanteissa luottamusmies ja luottamusvaltuutettu toimisivat käytännössä rinnakkain paikallisen sopimisen asioissa ja neuvottelisivat yhdessä työnantajan kanssa. Esitys vahvistaa siten myös työntekijöiden ääntä ja edistää järjestäytymisvapautta. Myös luottamusvaltuutetun asemaa paikallisten sopimusten tekemiseen liittyen parannetaan, jotta se helpottaa hänen toimintaansa sopimusosapuolena.

Arvoisa puhemies! Lisäksi esityksessä ehdotetaan työehtosopimuslakiin teknisluonteista muutosta, jolla korjattaisiin edellisen lainmuutoksen yhteydessä säädetty virheellinen sanamuoto. Työrauhalainsäädännön uudistamisen yhteydessä oli tarkoitus korottaa hyvityssakkoja, jotka tuomitaan laittomista työtaisteluista, siis laittomista lakoista tai laittomista työsuluista. Prosessin yhteydessä lainsäädäntöä muutettiin kuitenkin niin, että hyvityssakkojen korotus ulottui laajemmalle kuin vain laittomien työtaistelujen seuraamuksiin. Siten myös työehtosopimukseen osallisen yhdistyksen valvontavelvollisuuden rikkomista tuomittavan hyvityssakon taso korottui. Tämä ei ollut tarkoitus missään vaiheessa prosessia, eikä sitä ole mainittu myöskään hallitusohjelmassa. Siksi tämä tekninen virhe nyt korjataan.

Näiden lakien ehdotetaan tulevan voimaan ensi vuoden alusta. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ennen debatin avaamista myönnän listalta kolme ennalta varattua puheenvuoroa. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.07 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Hyvä työministeri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Paikallinen sopiminen on tällä hetkellä mahdollista vain osassa työpaikkoja. Miksi sitä näillä työpaikoilla sitten käytetään? No tietenkin siksi, että siitä hyötyvät sekä työntekijät että työnantajat. Paikallista yhdessä sopimista käytetään sen takia, että siitä hyötyvät sekä työntekijät että työnantajat. Tämä on historiallinen muutos vapauttaa työntekijät mutta myös pienet työnantajat sopimaan asioista yhdessä —

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

yhdessä paikallisesti, yhdessä sopien. Paikallinen sopiminen ei ole siis nykyisin ollut mahdollista työnantajaliittoon kuulumattomissa yrityksissä. Tällaisia yrityksiä on noin 60 000 eli peräti neljä viidestä, noin 80 prosenttia kaikista työnantajayrityksistä. Ne noudattavat yleissitovia työehtosopimuksia, mutta niillä ei ole oikeutta yhdessä sopimiseen. Nyt siitä tulee totta myös näille kaikille työntekijöille.

Tänään eduskunnassa on lähetekeskustelussa siis pääministeri Petteri Orpon hallituksen esitys, joka mahdollistaa tämän paikallisen sopimisen näille kaikille työntekijöille. Käytännössä paikallinen sopiminen siis mahdollistetaan kaikille työpaikoille. Esityksen valmistelusta vastannut työministeri Arto Satonen, joka esityksen äsken esitteli, totesi lakimuutoksen julkistamisen yhteydessä: ”Paikallisen sopimisen lisäämisestä on puhuttu Suomessa jo pitkään. Tämän uudistuksen myötä paikallisesta sopimisesta tulee vihdoinkin mahdollista yhdenvertaisesti kaikissa yrityksissä.” Kyse on nimenomaan yhdenvertaisuudesta. Kysyä tuleekin, vastustaako tässä salissa vielä 2020-luvullakin joku yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Itse uskon, että ei enää. [Ben Zyskowicz: Luulette väärin!]

Haluamme, että kaikki suomalaiset työntekijät ovat samanarvoisia ja heillä on samantyyppiset mahdollisuudet vaikuttaa omiin asioihinsa työpaikoilla. Kyse on luottamuksesta myös siihen, että työntekijät osaavat ja haluavat itse sopia heitä koskevista asioista työpaikoilla yhdessä työnantajien kanssa. Tässä on oleellista — ja haluan alleviivata sanaa — sopiminen, eli kyse on yhteisestä sopimisesta ja sopimuksesta. Ketään ei tähän pakoteta, eikä kukaan voi toista pakottaa, vaan ratkaisut tehdään työpaikoilla yhdessä työntekijöiden ja työnantajien kesken, yhdessä sopien.

Yhdessä sopimisen lisääminen on yksi pääministeri Petteri Orpon hallituksen uudistuksista, joilla halutaan kehittää maamme työmarkkinoita. Tavoite on, että uudistus saataisiin voimaan vuodenvaihteessa. Uudistuksella yleissitovuuskenttää koskevat paikallisen sopimisen kiellot siis poistettaisiin, mutta samalla lisäämme yleissopivuuskentässä tehtävien paikallisten sopimusten valvontaa. Hyvä on alleviivata sitäkin, että jatkossakin työehtosopimuksista voitaisiin poiketa paikallisella sopimuksella vain työehtosopimuksen sallimissa rajoissa. Mutta kaikista olennaisinta tässä on se, että lainsäädäntömuutoksissa paikallinen sopiminen on jatkossa tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti mahdollista kaikissa yrityksissä riippumatta työnantajien ja työntekijöiden järjestäytymisestä. Paikallisen sopimisen, yhdessä sopimisen esitys on historiallinen uudistus. Minkä verran tämä tuo työtä tähän maahan? Arviot vaihtelevat 15 000 uudesta työpaikasta jopa 60 000 uuteen työpaikkaan. [Hanna Sarkkinen: Hallituksen esityksessä on nolla!]

Yhteenvetona voisi todeta, että paikallisessa sopimisessa työntekijät ja työnantajat sopivat samoista työehtoihin liittyvistä asioista kuin työehtosopimuksissa. Me luotamme suomalaisiin työntekijöihin ja työnantajiin. Työntekijät pääsevät näin aidosti vaikuttamaan yrityksen toimintatapoihin yhdessä työpaikalla. Paikallinen sopiminen on itse asiassa lähidemokratiaa parhaimmillaan. Sopimus on työntekijöiden ja työnantajien vapaasti yhdessä ja yhdenvertaisesti tekemä, ei muualla sovittu tai päätetty, ei saneltu, ei ylhäältä annettu, vaan yhdessä paikallisesti sovittu. Se antaa mahdollisuuden nopeasti ja joustavasti reagoida muutoksiin. Työpaikan tilanne, haasteet mutta myös mahdollisuudet ja toimintatavat tunnetaan parhaiten siellä työpaikalla. Näin voidaan parhaimmillaan välttyä yt-neuvotteluilta, voidaan välttyä irtisanomisilta, voidaan välttyä lomautuksilta, mahdollisesti jopa konkurseilta. Yhteishenki ja luottamus työnantajan ja työntekijöiden välillä kasvavat yhteisen sopimisen myötä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

Tärkeintä tässä esityksessä mielestäni on se, että sopiminen on jatkossakin vapaaehtoista. Se on yhteisestä halusta ja yhteisen menestyksen puolesta. Sitä tullaan, arvoisat kollegat, aivan varmasti käyttämään jatkossa nykyistä enemmän. Miksi? Siksi, että yhdessä sopimisesta, paikallisesta sopimisesta, hyötyvät työntekijät ja työnantajat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

14.13 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Paikallisen sopimisen laajentaminen ja sopimuskulttuurin murentaminen on hallituksen uusi taksiuudistus. Kokoomuksella ja perussuomalaisillahan tästä on jo kokemusta, ja siksi onkin aivan uskomatonta, että samalla kun vanhoja virheitä korjataan, niin samat virheet tehdään uudestaan. Tämä esitys on siksi työelämän taksiuudistus, koska sillä hajotetaan ideologian nimissä toimiva järjestelmä. Taksiiuudistuksessa haluttiin joustavuutta, mutta mitä saatiin? Kalliit hinnat, epävarmuutta, turvattomuutta ja toimimaton systeemi, jossa säännöt eivät olekaan kaikille samat. Halutaanko tämä sama nyt työmarkkinoille? [Kimmo Kiljunen: Halutaan!] Hallitus antaa tällä esityksellä vapaat kädet koijariyrityksille sotkea reilut ja oikeudenmukaiset työmarkkinat. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Käytännössä uudistus mahdollistaa sen, että yritykset voivat kilpailla nuorten, osa-aikaisten tai ulkomaalaisen halpatyövoiman palkoilla eli polkea niitä ja muita työehtoja. [Timo Heinonen: Ei pidä paikkaansa!] Käytännössä palkat laskevat ja työntekijöiden asema heikkenee. Onko tämä se, mitä perussuomalaiset duunarit haluavat? [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Haluaako hallitus todella avata hallitsemattomat työelämän sysimustat markkinat? [Vasemmalta: Kyllä haluaa!] Kysyn vaan, kestääkö tämä yhteiskunta sen sekasorron, mikä tästä syntyy. [Miko Bergbomin välihuuto]

Hallitus vaikeuttaa työelämäheikkennyksillään syksyn työmarkkinakierrosta. Käytännössä hallitus siis ajaa käsijarru päällä kumit savuten, kun nyt pitäisi painaa kaasua, jotta saadaan kasvua tähän maahan. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Harmittaa niiden yritysten ja työnantajien puolesta, jotka haluavat toimia reilusti ja fiksusti ja ymmärtävät työrauhan merkityksen työpaikoilla. Tästä uudistuksesta nimittäin hyötyvät kaikista eniten ne epärehellisesti toimivat yritykset, jotka haluavat polkea työehtoja, käyttää hyväksi osaavaa työvoimaa ja käyttää työmarkkinoilla heikommassa asemassa olevien ihmisten hätää hyödyksi maksimaalisen hyödyn tavoitteessa. Annan esimerkin: Kun tällainen paikallisesti sovitut putkiyrittäjä Puolasta jättää tarjouksen koijarille, riski on, että hän sen urakan saa, koska hän polkee hintoja. Pavel tai Florian tekee paikallisen sopimuksen Puolassa, ja ei ole puhettakaan, että hänelle maksettaisiin osaamisen mukaista TES-palkkaa vaan minimipalkkaa. Ja kuka heitä auttaa, kun tämä paljastuu? Lysti voi jatkua vuosia ennen kuin sopimukset on tarkistettu ja mahdollisesti sakot maksettu. Voitot on kääritty jo moneen kertaan — uusi firma vaan pöytälaatikosta, ja sama ralli uudestaan. [Sheikki Laakson välihuuto]

Arvoisa puhemies! Nuoretkin ovat tässä kärsijöinä. He ovat jo nyt huolestuneita pärjäämisestään työelämässä. Miten käy, kun neuvotteluissa vastakkain ovat isot yritykset ja vasta työelämää astuva nuori, joka ei välttämättä tunne vielä kaikkia työelämän koukeroita? Ensimmäistä työpaikkaa hakevan olisi osattava neuvotella tuntipalkasta, työajasta, lomista ja ylityöstä. [Ben Zyskowicz: Yksinkö? — Timo Heinonen: Ei pidä paikkaansa!] — Kyllä, pitäisi osata työaikalaki, työsopimuslaki ja mahdollinen oman alan työehtosopimus, joita neuvotellaan juristien ja asiantuntijoiden kanssa nykyisessä sopimuskulttuurissamme. Mutta tämän vastuun hallitus on valmis siirtämään vastavalmistuneelle. Onko reilua?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

Arvoisa puhemies! Työelämän ongelmien ja laittomuuksien valvonta on uhattuna. Valvontaresursseja on vähän, ja sakot ovat aivan liian pienet. Oikeusprosessin kesto voi pahimmillaan olla useita vuosia, minkä aikana työehtojen polkemisesta saatu hyöty kertaantuu epärehellisille yrityksille. Kritiikkiä tuli lainsäädännön arviointineuvostolta: Lakiesityksestä ei käy ilmi, millaisia työntekijöitä esitys pääasiallisesti koskee. Ilmaan myös jää, mitä vaikutuksia lakiehdotuksella voi olla työntekijöille tai mitä hyötyjä, etuja ja riskejä paikallisen sopimisen lisäämisestä on. Ja sitten, sokerina pohjalla: Valiokunnan puheenjohtaja Sirén lakkolakien käsittelyssä totesi: ”Täällä nyt tuntuu olevan myös väärää tietoa liikkeellä. Esimerkiksi väite siitä, että hyvityssakkojen korotus ei koskisi molempia osapuolia, ei pidä paikkaansa. Hyvityssakkojen korotus koskee aivan samalla tavalla sekä työntekijä- että työnantajapuolta. Ehkä osa tästä vastustuksesta selittyy väärällä tiedolla.” Aivan, lainsäädännöstä tuli tasavertainen, pariteettiperiaate toteutui, mutta nyt hallitus korjaa tämän virheensä. Alkuperäisen lain mukaan, joka siis keväällä säädettiin, päätettiin työnantajaliitoille työehtosopimuksen noudattamisen valvontavelvollisuuden laiminlyönnistä säätää sakko, joka on samansuuruinen kuin työntekijäpuolella. Nyt tämä korjataan niin, että hyvityssakon määrä työnantajille palautetaan 10 000—150 000:een, sieltä palautetaan takaisin enimmillään 37 400 euroon ilman alarajaa. On uskomatonta, että työehtosopimusten päävelvoitteiden, jotka ovat työntekijöiden työrauhavelvoitteen takaaminen ja työntekijöiden sopimusten mukaisten palkkojen maksaminen ja muiden työehtosopimuksen velvoitteiden hoitaminen, rikkomisesta säädetään työntekijäpuolelle moninkertaiset sanktiot verrattuna työnantajiin. Kysymys kuuluu, tekikö hallitus virheen ja yritti olla tasapuolinen molemmille työmarkkinaosapuolille mutta nyt joutuukin tästä peruuttamaan. Kukahan tämänkin sotkun siivoaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Sirén, olkaa hyvä, puheenvuoro.

14.20 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Suomen talous ei ole kasvanut 15 vuoteen, olemme jääneet kilpailukyvyssä jälkeen. [Vasemmalta: Tämäkö auttaa?] Nämä ovat tosiasioita, jotka ovat päättäjien tiedossa olleet jo pitkään. Ja puheissa on ollut jo pitkään, että Suomi tarvitsee rakenteellisia muutoksia, Suomi tarvitsee uudistuksia, joilla otamme kiinni tätä välimatkaa verrokkimaihimme. Kun on ollut puheissa, mitä nämä rakenteelliset uudistukset käytännössä ovat, ensimmäinen esimerkki on käytännössä aina ollut paikallisen sopimisen edistäminen. Pitkäaikaisista puheista huolimatta tämä asia ei ole aikaisemmin edistynyt, mutta nyt siirrymme puheista tekoihin ja Petteri Orpon hallitus toteuttaa paikallisen sopimisen edistämisen. [Timo Heinonen: Se on historiallista!]

Petteri Orpon hallitus toteuttaa tämän pitkään puheissa olleen, pitkään odotetun uudistuksen. Yrittäjän päivänä hallitus antoi esityksen paikallisen sopimisen edistämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Kyseessä on perusteltu, todellakin jopa historialliseksi kuvattu, uudistus, yksi tämän vaalikauden tärkeimmistä. Käsittely alkaa nyt eduskunnassa. Käytännössä tämä uudistus parantaa yritysten välistä yhdenvertaisuutta. Jatkossa kaikki yritykset voivat hyödyntää työehtosopimusten puitteissa samoja paikallisen sopimisen mahdollisuuksia kuin järjestäytyneet yritykset tähän asti. Yritykset ovat siis samalla viivalla riippumatta järjestäytymisestä. Yleissitovuuskenttää koskevien paikallisen sopimisen kieltojen poistaminen koskee kymmeniätuhansia yrityksiä. Keskeistä on kuitenkin tunnistaa, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

työsuhteiden olennaiset vähimmäisehdot turvataan jatkossakin ilman muuta. Paikallisen sopimisen mahdollisuuksia voidaan hyödyntää vain työehtosopimusten puitteissa.

Arvoisa puhemies! Suomen keskeinen haaste koskee tuottavuutta. Tarvitsemme esityksiä, toimia, joilla tuottavuutta saadaan lisää, ja tämä esitys tekee juuri tätä. Tähän tavoitteeseen hallitus vastaa tälläkin esityksellä. Paikallisen sopimisen on todettu lisäävän tuottavuutta, jota Suomi kipeästi tarvitsee. Paikallisen sopimisen avulla voidaan paremmin huomioida työpaikan olosuhteet ja sopia niin työnantajan kuin työntekijän tarpeita vastaavista työehdoista. Kysymys on nimenomaan sopimisesta. Samalla kun edistetään sitä, että yrityksiä kohdellaan sopimusmahdollisuuksien osalta yhdenvertaisesti, turvataan myös sopimusneuvottelutilanteen tasapuolisuus. Hallituksen esityksessä varmistetaan, että luottamusvaltuutetuilla on tarvittavat valmiudet toimia tehtävässään.

Arvoisa puhemies! Oppositio on jo maalannut uhkakuvia tästäkin esityksestä. [Ben Zyskiewicz: Kuten äsken!] Pelotteluun ja uhkakuviin ei ole tarvetta. Esityksessä varmistetaan valvonta ja, kuten todettua, vähimmäisehdot turvataan. Esitystä on matkan varrella myös tarkennettu. Lausuntokierroksen jälkeen hallitus on tarkentanut muun muassa paikallisen sopimisen valvontaa koskevaa osuutta. Järjestäytyneessä kentässä valvonta on jatkossakin työehtosopimusosapuolten vastuulla. Lisäyksenä nykytilaan hallitus esittää, että järjestäytymättömällä kentällä henkilöstön edustajan kanssa tehty paikallinen sopimus olisi toimitettava työsuojeluviranomaiselle laiminlyöntimaksun uhalla. Tällä siis varmistetaan, että paikallinen sopimus on tehty lain ja työehtosopimusten määrittämien rajojen puitteissa.

Arvoisa puhemies! Tämänkin tärkeän, vaalikauden keskeisen uudistuksen taustalla on se tosiasia, että Suomen talouden tilanne on erittäin vaikea. Meillä julkisen velan osuus bruttokansantuotteesta on korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa. Samalla työn tuottavuus on alhaisempi kuin muissa verrokkimaissa. Kysymyksessä on siis merkittävä rakenteellinen uudistus, jota Suomeen on kaivattu jo vuosikymmenten ajan, jotta näihin haasteisiin voidaan vastata. Miksi näitä uudistuksia tehdään? Talous on saatava tasapainoiseksi, jotta voimme turvata hyvinvointiyhteiskunnan palvelut myös tulevaisuudessa, myös tuleville sukupolville. Yksi vaikuttavista keinoista on työmarkkinoiden uudistaminen. Se vahvistaa Suomen työllisyyttä, kilpailukykyä ja tuottavuutta — juuri niitä asioita, joita Suomi kipeästi tarvitsee. Tähän työhön hallitus on sitoutunut, ja tätä työtä hallitus määrätietoisesti tekee myös tällä esityksellä. Uudistuksen myötä työmarkkinat joustavoituvat, ja erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet kasvaa ja työllistää paranevat Suomessa.

Tavoitteena on, että paikallisen sopimisen edistämistä koskeva lainsäädäntö tulee voimaan ensi vuoden alusta alkaen. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta käsittelee esitystä perusteellisesti tässä syksyn aikana.

Arvoisa puhemies! Loppuun toteen, että tämän esityksen vastinparina hallitus on jo ilmoittanut käynnistävänsä työn hallitusedustusten vahvistamisesta. On tärkeää edistää toimivaa vuoropuhelua, tiedonkulkua ja luottamusta työntekijöiden ja työnantajien välillä. Suomi ei tarvitse vastakkainasettelua, vaan työnantajat ja työntekijät ovat samalla puolella, eivät toisiaan vastaan.

Arvoisa puhemies! Edustaja Malmin esittämiin yksityiskohtiin otetaan kantaa sitä mukaa kuin esitystä käsitellään. Tänään käydään esityksestä hallituksen esityksen pohjalta lähetekeskustelu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustajat voivat nyt pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

14.26 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin työministerin esittelyä ja näitä oikeistosta tulleita puheita, niin mietin, mikä palautui mieleen — palautui mieleen se, kun eduskunnassa käsiteltiin taksivuudistus. Silloinhan luvattiin, että hinnat laskevat ja saatavuus paranee ja turvallisuus paranee, [Timo Heinonen: Mikä on se kärki?] ja tässä on vähän samankaltainen poljento. Pahoin pelkään, arvoisa hallitus, että olette tekemässä todellisen työelämän taksivuudistuksen. [Eduskunnasta: Kunhan ei soteuudistusta!]

Paikallinen sopiminen on järkevää, ja sitä on toteutettu jo pitkään, mutta se perustuu tärkeään periaatteeseen: samat oikeudet ja samat velvollisuudet, ne kulkevat käsi kädessä. Nyt te olette asettamassa järjestäytymättömät yritykset tosiasiaa eri velvollisuuksilla, ja tämä kyllä mahdollistaa sen, että kun esimerkiksi Puolasta alihankintayritys tulee tänne Suomeen tekemään, niin onko se sopiminen siellä aitoa — no, eihän se ole. Lopulta luotte kannustimen olla järjestäytymättä työnantajaliittoon ja murennatte siten yleissitovuutta eli [Puhemies koputtaa] työelämän minimiturvaa. Miettikää vielä, haluatteko nyt tuoda työelämään [Puhemies koputtaa] tämän taksivuudistuksen. Miettikää vielä kerran. [Timo Heinonen: Aika huono kielikuva! — Sheikki Laakso: Todella! — Vasemmalta: Osuva!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

14.28 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näissä puheenvuoroissa, mitä äsken kuultiin, nostettiin esille sitä, että tämä tulee parantamaan jokaisen työnantajan ja jokaisen työntekijän asemaa. Kuitenkin nyt on vaarana, että hallituksen esityksellä järjestäytyneiden ja rehellisesti toimivien yritysten kilpailuasema saattaa heikentyä, koska järjestäytyneet työnantajat osallistuvat näiden työehtosopimusten kehittämiseen ja heillä on myös velvollisuus valvoa niiden noudattamista, [Sheikki Laakson välihuuto] toisin kuin hallituksen esityksen mukaan nämä velvoitteet eivät tule kuitenkaan koskemaan järjestäytymättömiä työnantajia. Järjestäytymättömien työnantajien solmimien paikallisten sopimusten valvonta tulee jatkossa kuormittamaan työsuojeluviranomaisia samaan aikaan, kun hallitus leikkaa massiivisesti valtionhallinnosta, toisin sanoen heikentää näitä valvonnan edellytyksiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

14.29 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yrittäjät rakentavat talouden kivijalan, ja työntekijät mahdollistavat yritysten kasvun, [Timo Heinosen välihuuto] Suomi tarvitsee siis molempia. Itse yrittäjänä ja palkansaajana toimineena pidän ajoittain surullisena sitä, miten nämä kysymykset jakavat puolia, miten pitäisi valita olla yrittäjien tai työntekijöiden puolella, vaikka todellisuudessa tarvitsemme kaikkia. [Sheikki Laakso: Juuri näin!]

Vihreiden linja on, että Suomessa yrittämisen pitää olla aina kannattavaa kaikenkokoisille yrityksille, ja vihreiden linja on, että Suomessa työtä pitää voida tehdä reiluin ehdoin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

ja tulla palkalla toimeen. Uskon, että moni suomalainen voi yhtyä tähän kantaan. [Ben Zyskowicz: Kaikki!] Uudistuksia työmarkkinoille tarvitaan, ja joustoja.

Paikallinen sopiminen itsessään on kannatettavaa, mutta olen hieman harmissani ja pettynyt, miksi hallitus ei voinut tuoda siihen enemmän niitä elementtejä, jotka tekisivät siitä useammille tässä salissa reilumman ja helpomman kannattaa. Sen vuoksi tarjoankin muutamaa keinoja, jotka sinne voisi lisätä: ryhmäkanteen mahdollistaminen hyvitysmaksurikkomuksista myös järjestäytymättömille yrityksille sekä Ruotsin-mallin mukainen työntekijöiden edustus hallinnossa ja työntekijän tulkintaetuoikeus erimielisyyksissä. Näillä malista voisi rakentaa tasapainoisemman [Puhemies koputtaa] ja myös minulle kannatettavan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

14.30 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Satonen, te olette julkisuudessa vakuutellut, kuinka paikallisen sopimisen lisääminen teidän esittämälläne tavalla ei johda palkkojen polkemiseen. Perustellette tätä sillä, että työehtosopimuksia ja lakeja on jatkossakin noudatettava, mutta sivuutatte sen, että nykyiset työehtosopimukset on rakennettu sellaiselle mallille, jossa luottamusmiesjärjestelmän avulla paikallinen sopiminen on ollut tasapainoista. Nyt kun luottamusmiesjärjestelmä ohitetaan, työ sopimukseen sisältyviä heikomman sopimisen mahdollisuuksia hyödynnetään puhtaasti siten, että työvoimaa halpuutetaan niin paljon kuin on mahdollista. Teidän on nyt tätä ongelmaa turha vähätellä, sillä se on tuotu myös tässä teidän esityksenne perusteluissa esille: ”Paikallisen sopimisen lisääntyminen voi lisätä riskiä siitä, että jo valmiiksi heikossa työmarkkina-asemassa olevien asema heikentyy entisestään.” Eikö tässä nyt puhuta juuri palkkojen polkemisesta, arvoisa ministeri? [Vasemmalta: Kyllä puhutaan!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

14.31 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on voinut aina sopia työehtosopimuksia paremmin. Nyt tämä lakiesitys avaa portin toisin sovittaville ja heikommille työehtoilta ja palkoille ja työajoille. [Jani Mäkelän välihuuto] Tämä on tämän lakiesityksen ydin.

Tämä myös avaa tilanteen, että yritysten ei tarvitse enää järjestäytyä, koska toisen sopimisen oikeudet annetaan lainsäädäntöteitse ilman velvollisuuksia. Tämän lisäksi tässä tulee vielä yritys kohtaisille sopimuksille kannusteita ja niiden määrä lisääntyy.

Sitten kolmanneksi tämä vie sopimisen sopimusautonomian ulkopuolelle. Tämä rapauttaa työehtosopimusten yleissitovuuden, ja kun yleissitovuus joltain alalta poistuu, niin yli puolelta sen alan työntekijöistä poistuvat kaikki työehdot, kaikki. Siellä ei ole niitä perusehtoja, mistä enää sovitaan toisin. Siellä ei ole kuin lainsäädäntöpohja enää olemassa. [Puhemies koputtaa] Tämä on se suurin uhka, [Puhemies koputtaa] mitä tässä on tapahtumassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

14.32 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Talous- ja työllisyystilanne muuttuu koko ajan vakavammaksi. Suomessa on Euroopan kolmanneksi korkein työttömyys, tällä hetkellä jo yli 300 000 suomalaista on työttömänä. Keskusta on huolis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

saan maamme tilanteesta. Kun työelämää uudistetaan, tuntuu kyllä omituiselta, että oikealla ja vasemmalla laidalla vanha valta taistelee.

Mutta tähän esitykseen: Tämän tavoitteena on tärkeää, että paikalliset olosuhteet voidaan ottaa huomioon ja sopia työehdoista, jotka vastaavat sekä työnantajan että työntekijöiden kulloisiinkin tarpeisiin. Mahdollisuus sopia paikallisesti ei voi olla koskaan eikä yhdessäkään yrityksessä painostuskeino, vaan keskustaa näkee sen edistävän joustavuutta yritysten muuttuvissa paikallisissa ja yrityskohtaisissa tilanteissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

14.33 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos hallitukselle tästä historiallisesta esityksestä. Itse olen ollut täällä vuosikymmeniä, ja tuntuu, että melkein sama aika on täällä myös vaadittu paikallisen sopimisen edistämistä.

Nyt vasemmalta sanotaan, että oikeuksien ja velvollisuuksien tulee kulkea käsi kädessä. [Aino-Kaisa Pekosen välihuuto] No, siinäpä se onkin. [Aino-Kaisa Pekonen: Kyllä!] Tänä päivänä työnantajaliittoon kuulumattomalla yrittäjällä ja hänen työntekijöillään on kaikki yleissitovuudesta johtuvat velvollisuudet, mutta heillä ei ole oikeutta TESien mahdollistamiin paikallisiin joustoihin. [Hanna Sarkkisen välihuuto — Pia Lohikoski: Kuka estää järjestäytymästä?] Ja tällä lailla nimenomaan oikeudet ja velvollisuudet laitetaan kulkemaan käsi kädessä: on velvollisuus noudattaa yleissitovia työehtosopimuksia, mutta on oikeus solmia paikallisia sopimuksia niissä puitteissa — huom. niissä puitteissa — jotka työehtosopimukset mahdollistavat. [Antti Lindtman: Kyllä Malm tietää tuosta paikallisesta sopimisesta vähän enemmän!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

14.34 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyyttä tämä esitys ei hallituksen oman esityksenkään mukaan vahvista, mutta työehdot uhkaavat heikentyä kahta kautta. Ensinnäkin esitys avaa aiempaa laajempia mahdollisuuksia sopia työehtoja nykyistä heikommin, ja tämä heikentää erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien tilannetta. Erityinen riski liittyy ulkomaiseen työvoimaan, jolla on kieli- ja työelämätaitojen puutteita, joita voidaan sitten käyttää hyväksi työehtojen polkemiseksi. Toiseksi esitys heikentää yleissitovuutta. Esitys suosii järjestäytymättömiä yrityksiä, mikä uhkaa lopettaa työehtosopimuksien yleissitovuuden monilla aloilla, kun työnantajilla ei ole enää mitään kannusteita järjestäytyä. Tämä vaarantaa monet keskeiset työehtosopimuksiin perustuvat työntekijöiden oikeudet, kuten palkkojen yleiskorotukset, lomarahat, sairausajan palkan sekä ilta- ja yölisät.

Arvoisat perussuomalaiset, te tulette löytämään tämän esityksen vaikutukset vielä edes tänne.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

14.36 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys paikallisesta sopimisesta on liikahtus kohti toimivampia työmarkkinoita. Tämähän vahvistaa työehtosopimusten yleissitovuutta, kun kaikki pääsevät sopimaan. [Naurua vasemmalta] Samalla tunnustetaan se tosiasia, että työmarkkinat muuttuvat: yritysten koot muuttuvat, ei enää ole

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

sitä, että mennään samaan tehtaaseen töihin ja ollaan siellä eläkeikään asti, vaan työmarkkinat ovat muutostilassa.

Esitys muuttui matkan varrella parempaan muotoon. On hyvä, että sen kriteerit tiukentuvat, mahdolliset epäkohdat on huomioitu ja niihin on reagoitu, valvontaan on panostettu. Näin sen pitää mennäkin. Olin nimittäin huolissani siitä, miten käy tämän yleissitovuuden kannalta, jos nämä ehdot ovat liian löysät: johtaako se silloin siihen, että TESit tiukentuvat liikaa, ja se johtaisi silloin suurten yritysten kilpailukykyongelmiin ja työrauhahäiriöihin niissä. Nyt kuitenkin näen, että tämä riski on oleellisesti pienentynyt, kun nämä valvontakeinot ovat parantuneet ja kriteerit tiukentuneet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

14.37 Fatim Diarra vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! On täysin totta, että suomalaisia työmarkkinoita tulee uudistaa, mutta tämän esityksen ongelmana on kuitenkin vastuun ja vapauden tasapainon heikkous. Jotta tästä esityksestä saataisiin tasapainoisempi, sitä tulisi kuitenkin vielä muokata niin, että lakiin säädetään työntekijöiden tulkintaoikeus, ja samalla voisi vahvistaa myös ammattiyhdistysliikkeen oikeuksia puolustaa työntekijöitä, mikäli kepulikonsteja yrityksissä tapahtuu. Sehän on myös rehellisen yrityksen, hyvän työnantajan etu. Työmarkkinajärjestöille tulisi antaa oikeus nostaa myöskin ryhmäkanteita, ja samaan aikaan pitäisi tarkastella, voidaanko Suomessa myös antaa työntekijöille Ruotsin mallin mukaan edustus yrityksiin. Uskon kovasti, että valiokuntakäsittelyssä voimme ehkä muokata tätä esitystä vielä paremmaksi niin että kokoomuksenkin peräänkuuluttamat vastuu ja vapaus ovat tasapainossa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

14.38 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Työministeri esitteli juuri paikallisen sopimisen lisäämiseen tähtäävän lakiesityksen. Esityksestä voisi todeta lyhyesti ja ytimekkäästi, että kyseessä on varsinainen työelämän taksiuudistus ja hallituksen työllisyyden taikaseinä ilman todellisia työllisyys- ja talousvaikutuksia. [Jani Mäkelän välihuuto] Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa myös järjestäytymättömillä työpaikoilla saisi soveltaa yleissitovan työehtosopimuksen paikallisen sopimisen mahdollistavia määräyksiä.

Kysyn teiltä, arvoisa työministeri, tämän lakiesityksen vaikutusarvioita. [Juho Eerolan välihuuto] Mitä vaikutuksia on arvioitu tällä lakimuutoksella olevan työnantajien järjestäytymiseen? Mitä vaikutuksia on sillä, jos todetaan myöhemmin, että järjestäytymisaste työnantajien osalta laskee? Mitä vaikutuksia tällä lakiesityksellä on työehtosopimusten yleissitovuuteen? Ja lopuksi: minkälaisia vaikutuksia yleissitovuuden murenemisella on mahdollisesti palkansaajiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

14.39 Atte Kaleva kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä en tosin ollut pyytänyt puheenvuoroa, mutta mielelläni sen kyllä käytän, kun kuuntelen täältä salin vasemmalta laidalta ehkä jopa vähän asiatontakin kielenkäyttöä tässä, kun naureskellaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

täällä edustajien puheille, mutta minä en pidä sitä asiallisena enkä itse tätä halua täällä harastaa, vaikka joskus tulee välihuudettua.

Haluaisinkin kysyä nyt tästä ministeri Satoselta. Kiitoksia siitä, että olette tuonut vihdoin tämän erittäin kaivatun ja tärkeän rakenneuudistuksen, joka on ehkä yksi tärkeimmistä tämän hallituskauden työelämuudistuksista, mitä tänne saliin tulee. Kun täällä puhuttiin näistä työllisyysvaikutuksista ja siitä, millä tavalla nähdään, että tämä helpottaa ja joustavoittaa meidän työmarkkinoita, niin voisitteko vielä avata meille sitä, minkälaiset nämä työllisyysvaikutukset tulevat olemaan ja miten meidän verrokkimaissamme, esimerkiksi Tanskassa, tällainen työelämän joustavoittaminen on vaikuttanut? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

14.40 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työministeri Sato-nen perusteli tätä esitystä kolmella sanalla. Ne olivat joustavuus, tehokkuus ja oikeudenmukaisuus. No mitä ne käytännössä tarkoittavat? Se tarkoittaa sitä, että työntekijä joustaa. Se tarkoittaa sitä, että työntekijältä vaaditaan lisää — työnantajathan saavat tässä lisää vapauksia ilman lisävelvollisuuksia.

Tätä oikeudenmukaisuutta voidaan siten tarkastella ihan suhteessa tähän teidän omaan esitykseenne, jossa sanotaan muun muassa, että on riski siitä, että jo valmiiksi heikossa työmarkkina-asemassa olevien asema heikentyy entisestään ja että nämä muutokset voivat johtaa työehtojen heikkenemiseen aloilla, joilla palkkataso on muutenkin keskimääräistä heikompi. Tämä on palkkadumppauslaki. Sillä ei ole mitään tekemistä oikeudenmukaisuuden kanssa. Voi toki olla, että minulla ja työministeri Satosella on eri sanakirjat, mutta haluaisin nyt kysyä, onko tämä nyt työntekijöiden näkökulmasta teidän mielestänne todella oikeudenmukaista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

14.41 **Jorma Piisinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio maalaili täällä jo uhkakuvia putkimies Pavelin palkkauksesta. On totta, että yleissitovia työehtosopimuksia sovelletaan myös ulkomaisiin yrityksiin, jotka eivät ole järjestäytyneitä Suomessa ja jotka lähettävät rajojen yli tarjottavien palveluiden yhteydessä Suomeen lähetettyjä työntekijöitä. Yleissitovaan työehtosopimukseen perustuvan paikallisen sopimisen mahdollisuus on perusteltua myös ulkomaisten yritysten yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi.

Tarkastin juuri ennen täysistuntoa hallitusneuvokselta sen, että myös Suomeen lähetettyjä ulkomaalaisia työntekijöitä koskevat samat lainalaisuudet kuin suomalaisiakin työntekijöitä. Eli on turhaa pelottelua se, että ulkomaista työvoimaa tuotaisiin tänne 3—5 euron tuntipalkalla. Myös ulkomaalaisilla lähetetyillä työntekijöillä on halutessaan mahdollisuus täällä Suomessa luottamusvaltuutettuun, [Puhemies koputtaa] joka valvoo heidän etuaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

14.42 **Riitta Mäkinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paikallinen sopiminen työelämässä sujuu nykyisen lainsäädännön puitteissa hyvin. Esityksellä romutetaan paitsi yleissitovan työehtosopimusjärjestelmän perusteita myös heikennetään erityisesti ra-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

kennus- ja palvelualan työntekijöiden asemaa. Mutta tuleeko tämä työelämän taksiuudistus parantamaan edes pk-yrittäjien asemaa? Tuskin. [Juho Eerola: Kas kun ei sote-uudistus!] Se aiheuttaa kaaosta, sillä se vyöryttää työehdoista sopimisen taakkaa yrityksiin, joilla ei välttämättä ole resursseja eikä osaamista huolehtia lainsäädännön noudattamisesta kestävällä tavalla. Siinä missä kiireisen pienyrittäjän vapaus sopia kasvaa, kasvaa myös sopimiseen kuluva aika varsinaiselta tuottavalta työltä. Pahimmillaan seurauksena voi olla äärimmäisen kallis oikeuskäsittely.

Hallituksen esitys palvelee niitä, joilla on neuvotteluvoimaa, ei rehellisiä pk-yrittäjiä eikä tavallisia työtä tekeviä ihmisiä. Ministeri Satonen, miksi te haluatte romuttaa jo nyt hyvin toimivan järjestelmän ja aiheuttaa kaaosta vakauden sijasta? [Ben Zyskowicz: Siitähän Satonen tunnetaan, kaaoksen luomisesta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

14.43 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun on syytä kiitokseen, niin sitä on syytä myös antaa.

Keskusta on pitkään nähnyt, että paikallisen sopimisen edistämistä tarvitaan, ja siksi on hyvä, että tämä esitys on nyt saatu eduskuntaan — siitä kiitos hallitukselle ja ministeri Satoselle.

Yksityiskohtiin perehdytään tietysti huolellisesti valiokuntatyössä ja asiantuntijoita kuullaan, ja jos ilmenee, että joissakin yksityiskohdissa on tarvetta tarkennukseen, niin keskustalla on toki valmius myös siihen. Mutta on hyvä, että esitys on nyt tänne saatu.

Paikallisen sopimisen edistämisessä on tietysti valtavan tärkeää, että valvonta toimii ja että myös työntekijöiden edustajalla on osaamista ja valmiudet neuvotella ja tietysti myös hyvä käsitys yritysten ja toimintaympäristön tilanteesta ja muutoksista. Tähän liittyen toivoin, että hallitus olisi tuonut jo tässä samassa yhteydessä eduskuntaan [Puhemies koputtaa] myös tämän työntekijöiden hallintoedustukseen liittyvän esityksen. Kysynkin nyt: [Puhemies koputtaa] milloin sen saamme? [Ben Zyskowicz: Oli rakentava puheenvuoro keskustalla!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

14.45 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa puhemies! Ensimmäisenä totean sen, että liikennepolitiikka ei ole vastuullani, eli en ota kantaa taksiuudistukseen mutta sen sijaan tähän uudistukseen kyllä, mitä nyt tehdään.

Ihan ensimmäinen viestihän tässä on se, että tämä paikallinen sopiminen tapahtuu TE-Sien puitteissa. Eli on sitten suomalainen tai ulkomaalainen yritys, se voi vain ja ainoastaan hyödyntää niitä paikallisen sopimisen mahdollisuuksia, jotka liittojen välisellä TESillä on sovittu. [Niina Malmin välihuuto]

Sitten kun täällä on puhuttu tästä järjestäytymisestä, että väheneekö järjestäytyminen vai ei, niin se jää tietysti nähtäväksi. [Vasemmalta: No niin!] Mutta oma käsitykseni kyllä on se, että jos katsotaan vaikka teknologiateollisuutta, niin valtaosa yrityksistä on halunnut kuitenkin tehdä yhteisesti niitä sopimuksia, vaikka siellä on ollut mahdollisuus myös mennä yrityskohtaiseen, [Antti Lindtmanin välihuuto] koska jos yrityskohtaiseen mennään, minkä tämä laki toki myös mahdollistaa, [Niina Malmin välihuuto] niin siinä on myös omat haasteensa tehdä se yrityskohtainen sopimus, kun työrauha halutaan. Eli se on var-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

maan toiminut, tämä yritysکوhtainen, myös metsäteollisuuden isoissa yrityksissä, mutta pidän sitä kynnystä, että lähdetään yritysکوhtaisiin, aikamoisena. [Niina Malmin välihuuto] Ja sitten täytyy muistaa se, että jos sinne yritysکوhtaisiin mennään, niin se sopimushan tehdään vain ja ainoastaan ammattiliiton tai ammattiliiton osaston kanssa, ja silloinkin, aivan kuten edustaja Heinonen täällä sanoi, se on nimenomaan sopimista.

No, sitten täällä puhuttiin tästä valvonnasta, [Antti Lindtmanin välihuuto — Niina Malm: TES!] ja se on ihan totta, kuten täällä puheenjohtaja Sirén ja muistaakseni myös edustaja Mäkelä totesivat tämän valvonnan osalta, että sitä on tässä tehostettu. Ensinnäkin tuli se kohta, että paikallinen sopimus pitää rekisteröidä, se pitää antaa työsuojeluviranomaisten tietoon ja siinä on sanktio, jos sitä ei näin tee. [Niina Malmin välihuuto] Sen lisäksi sitten työsuojeluviranomaisilla on varmasti yksi prioriteetti se, että tätä paikallista sopimista toteutetaan.

Mutta isossa kuvassa haluan sanoa vielä sen, kuten täällä myös edustaja Lyly sanoi, että kymmeniä vuosia Suomessa on tehty paikallista sopimista järjestäytyneessä kentässä, ja sitä on tehty sen takia, että se on hyödyttänyt työntekijöitä ja [Antti Lindtmanin välihuuto] työnantajia ja se on lisännyt työn tuottavuutta. [Niina Malmin välihuuto] Eli ihmettelen, eikö tämä sama logiikka toimi myös järjestäytymättömässä kentässä, että juuri nämä osapuolet tässä voittavat.

Hallintoedustuksesta vielä keskustalle: Hyvä kysymys. Sitä asiaa ollaan viemässä eteenpäin. Juuri tänään on selvitysmies Jukka Ahtela valittu asiaa hoitamaan, ja viimeistään puoliväliriiheen mennessä siitä tulee sitten esityksiä.

Eli toivon, että valiokuntakäsittelyssä tietysti yksityiskohtia käydään läpi, mutta toivon, että tämä nähdään nimenomaan suurena mahdollisuutena suomalaisilla työmarkkinoilla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Asian käsittelylle tässä vaiheessa varattu aika on nyt käytetty, joten keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.48.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 15.47.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Paasi, olkaa hyvä.

15.47 Martin Paasi kok: Arvoisa puhemies! Suomen talous ei ole kasvanut 15 vuoteen, koska taloutemme tuottavuus ei ole kasvanut 15 vuoteen. Talous ei kasva, jos tuottavuus ei kasva. Talous kasvaa reaalisesti vain, kun taloudessa saadaan aikaiseksi enemmän parempaa vähemmällä. Hallituksen esitys eduskunnalle paikallisen sopimisen edistämiseksi mahdollistaa sen, että oman työpaikkansa tilanteen ja tarpeet parhaiten tuntevat paikalliset työnantajat ja työntekijät voivat joustavammin sopia omalle työpaikalleen parhaiten soveltuvista työehdoista. Tämä tukee tuottavuuden kasvua työpaikalla eli juuri sitä, että aikaan saadaan enemmän parempaa vähemmällä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

Paikallisen sopimisen edistäminen on erityisen tärkeää myös siksi, että meiltä puuttuu oma valuutta. Kun oman valuutan arvonvaihtelut eivät taantumassa tarjoa vientiyrityksille vetoapua halpenevan kansallisen valuutan muodossa, jolloin suomalaiset palvelut ja tuottajat halpenevat ulkomaalaisten silmissä, on korostetun tärkeää, että työmarkkinat ovat joustavia ja dynaamisia. Työehtosopimusten asettamissa rajoissa tapahtuva paikallisen sopimisen ulottaminen järjestäytymättömiin yrityksiin lisää talouden joustavuutta ja sen dynaamisuutta.

Arvoisa puhemies! Suomen hyvinvointivaltion kannalta olennaista on se, miten suuri osa maailmantaloudesta tehdään Suomen rajojen sisäpuolella. Mikäli tämä osuus kasvaa, me vaurastumme. Mikäli osuutemme maailmantaloudesta pienenee, köyhdyimme. Kilpailemme siis kaikkien muiden maiden kanssa siitä tekemisestä, mitä maailmantaloudessa tehdään. Emme elä tyhjiössä. Siksi Suomessa tehdyn pitää olla yhtä sujuvaa ja kannattavaa kuin muualla tehdyn. Muuten tämä tekeminen siirtyy muualle ja Suomi köyhtyy. Hallituksen nyt tekemä erittäin merkittävä historiallinen esitys [Puhemies koputtaa] paikallisen sopimuksen laajentamiseksi parantaa selkeästi Suomen edellytyksiä kasvattaa osuuttaan maailmantaloudesta. Tästä on hyvä jatkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

15.50 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! Orpon hallitus tekee viimein sen, mitä Suomi on tarvinnut jo vuosikymmeniä. Uudistamalla paikallisen sopimisen sääntöjä parannamme Suomen kilpailukykyä ja mahdollistamme työntekijöille omiin työehtoihinsa vaikuttamisen. Paikallisen sopimisen mahdollisuuksien edistäminen poistaa eriarvoisuutta työmarkkinoilta ja varmistaa sopimisen mahdollisuudet nykyistä tasavertaisemmin eri työpaikoille riippumatta siitä, onko työnantaja järjestäytynyt tai onko henkilöstö valinnut itselleen työehtosopimuksessa tarkoitettua edustajaa.

On tärkeää huomata, että jatkossakin voidaan sopia toisin vain niistä asioista, joista on sovittu valtakunnallisessa työehtosopimuksessa. Pelottelut siitä, että palkkoja poljetaan ja työehtoja murennetaan, ovat perättömiä ja johtavat ihmisiä tahallaan harhaan. Me emme ole muuttamassa työsopimuslain 2 luvun 7 §:ää, jonka mukaan työnantajan on noudatettava vähintään valtakunnallisen, asianomaisella alalla edustettavana pidettävän yleissitovan työehtosopimuksen määräyksiä. [Niina Malmin välihuuto] Lisäksi pykälässä säädetään erikseen, että työsopimuksen ehto, joka on ristiriidassa yleissitovan työehtosopimuksen vastaavan määräyksen kanssa, on mitätön ja sen sijasta on noudatettava yleissitovan työehtosopimuksen määräystä. [Niina Malmin välihuuto]

Arvoisa puhemies! Yhtenä huolena paikalliseen sopimiseen liittyen on esitetty yleissitovien työehtosopimusten murentuminen. Työnantajat järjestäytyvät keskimäärin siksi, että liitot neuvottelevat heille työehdot. Lisäksi liitot tarjoavat esimerkiksi lakipalveluita. En usko, että työnantajat haluavat luopua järjestäytymisestä, koska se tarkoittaisi, että yritysten pitäisi itse neuvotella kaikki työehdot. Kokemus kertoo, että yrityskohtainen TES-neuvottelu on hyvin raskas prosessi. Se ei toimi houkuttimena luopua järjestäytymisestä. Työnantajat eivät myöskään saa pidettyä työntekijöitään kilpailutilanteessa, jos työntekijöille tarjotaan vain lain minimiehtoja.

Arvoisa puhemies! Paikallista sopimista koskevaan esitykseen on lausuntokierroksella lisätty esimerkiksi laiminlyöntimaksu järjestäytymättömille työnantajille, mikäli paikallista sopimusta ei toimiteta työsuojeluviranomaiselle. Lain laatiminen on esimerkki siitä, mi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

ten työntekijäjärjestöjä kuullaan ja miten esityksiin voi vaikuttaa lausuntokierroksella. Haluan lausua tästä erityiskiitoksen ministeri Satoselle, hän on toiminut asiassa esimerkillisesti.

Arvoisa puhemies! Uskon vahvasti, että paikallinen sopiminen tarjoaa monia hyötyjä sekä työnantajille että työntekijöille. Sopia voi toki paremmin ilman tätäkin uudistusta, [Niina Malmin välihuuto] mutta monesti paremmin sopimista on myös se, että sovitaan esimerkiksi työaikaan niistä joustoista, jotka työehtosopimus mahdollistaa. Tätä haluavat myös työntekijät, eivät ainoastaan työnantajat. Uudistuksen myötä työntekijät voivat saada enemmän vaikuttamismahdollisuuksia työolosuhteisiinsa ja työhyvinvointiinsa. Paikallinen sopiminen edellyttää kuitenkin aina avointa vuoropuhelua, luottamusta ja selkeitä pelisääntöjä, jotta molemmat osapuolet kokevat hyötывänsä yhteistyöstä. Pelottelun sijaan meidän onkin keskityttävä tukemaan yrityksiä, työnantajia ja työntekijöitä. Nopeasti muuttuvassa maailmassa eripuraa ja riidan kylväminen sekä väkijoukkojen jakolinjojen alleviivaaminen johtavat vain siihen, että me emme pärjää kilpailussa.

Eripuraa kylvämisestä ja tahallisuudesta harhaanjohtamisesta saimme jo tänään täällä salissa esimerkin, kun edustaja Malm ja muut SDP:n edustajat antoivat lakiesityksestä tahallisesti täysin väärää tietoa. Erityisen surullista oli kuulla monien yrittäjien taistellessa kannattavuutensa kanssa, [Välihuutoja vasemmalta] että SDP:n varapuheenjohtaja Malmin mukaan työnantajat ovat koirareita. Nämä koirarit tarjoavat Suomessa työtä, maksavat veroa ja rahoittavat yhteiskuntamme palveluita. Edustaja Malmille haluan vielä sanoa, että säännöt ovat kaikille työnantajille samat: sopia voidaan vain niistä ehdoista, joista työehtosopimuksissa on sovittu.

Lisäksi vasemmistoliiton puheenjohtaja esitti viikonloppuna sosiaalisessa mediassa, että ”ammattiliittojen laskelmien mukaan työntekijöiden vuosiansiot voisivat laskea jopa 10 000—20 000 eurolla, mikäli kaikki heikennysmahdollisuudet käytetään ilman tasapuolista neuvotteluasemaa”. Ilmeisesti tämä tieto oli löydetty Teollisuusliiton ulostulosta, joka ei vastannut puheenjohtajan rajua liioittelua. Tämä on räikeä esimerkki siitä, miten ihmisille halutaan antaa väärää tietoa työehtosopimusten mahdollisuuksista. Kyseenalainen oli toki myös Teollisuusliiton laskelma, joka perustui teknologiateollisuuden työehtosopimukseen. Alalla, jolla on työvoimapulaa ja jossa työntekijät ovat koulutettuja, on erittäin epätodennäköistä, että kukaan lähtisi sopimaan itsellensä esitettyjä palkanalennuksia. Kysy voi myös Teollisuusliitolta, miksi he ovat sopineet tällaisia joustoja työehtosopimukseen. Uhkakuvan luomisesta huolimatta tahdon kiittää Teollisuusliiton puheenjohtajaa siitä, että hän totesi: ”Eivät tällaiset sopimukset ole realismia monissakaan yrityksissä.”

Vielä haluan loppuun sanoa edustaja Malmille siitä, että hän tässä kritisoi valiokunnan puheenjohtaja Sirénin ja kohdisti häneen kritiikkiä, että hän olisi antanut täällä salissa väärää tietoa. Tämä ei pidä paikkaansa. Sirénin sanoma pitää edelleen paikkansa, hän puhui sanktioiden korotuksista. TES-rikkomukset ovat asia erikseen, te puhuitte niistä. On hyvä ymmärtää, että nämä kaksi asiaa ovat eri asioita. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, edustaja Malm, olkaa hyvä.

15.56 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ehkä ihan kaikkien en minuutissa kykene, mutta edustajalle Partanen tarkentaisin, että koirarifirmat ovat nimenomaan niitä, jotka eivät toimi reilusti näillä markkinoilla — eivät niitä hyviä yrityk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

siä, jotka tällä hetkellä haluavat pitää huolta työntekijöistään, vaan niitä, jotka jo valmiiksi polkevat, ja heille nyt tämä latu aukeaa tässä todellisesti.

Toinen, mistä tässä puheenvuorossanne kerrotte kerrasta toiseen, on tämä TES-minimi. Mutta te ette vastaa siihen, että jos ei ole TESiä, niin mikä se minimi on laissa silloin. Sitä ei ole.

Viimeiseksi tämä yhdenvertaisuus: Nimenomaan tällä hetkellä on tarkoitettu yhdenvertaisuus niin, että niillä hyvillä yrityksillä, jotka haluavat sopia ja jotka haluavat pitää huolta työntekijöistään, on ollut mahdollisuus tehdä näitä paikallisia sopimuksia. [Miko Bergbom: Ei pidä paikkaansa!] Se on ollut heille mahdollisuus. Mutta nyt te olette avaamassa tämänkin reitin nimenomaan näille kojareille, joilla ei ole ajatuksena se, että he pitäisivät huolta työntekijöistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Partanen, olkaa hyvä.

15.58 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos puheenjohtaja! Valitettavasti tässä puheenvuorossa ilmeni myös se, että koirarityöntantajia ovat ne työnantajat, jotka eivät ole järjestäytyneitä. [Miko Bergbom: Käsittämätöntä!] Tämä on kyllä käsittämätöntä puhetta. Meillä on paljon pieniä ja keskisuuria työnantajia, joilla ei ole mahdollisuutta edes järjestäytyä.

Mutta haluan sanoa sen, että jos ei ole yleissitovaa työehtosopimusta, niin meillä on aina perälautana pakottava lainsäädäntö. Meillä on työsopimuslait, meillä on vuosilomalait, meillä on työaikalait, ja nämä ovat minimisitovia vähimmäisehtoja, ja niitä sovelletaan aina, jos ei ole yleissitovaa työehtosopimusta. Uskon, että pääluottamusmiehenä toiminut edustaja Malm myös ymmärtää tämän asian, ja tuntuukin oudolta, että haluatte näin vakavasti viedä tätä keskustelua harhaan. Tämän uudistuksen keskeinen asia on se, että sopia voidaan toisin vain siitä, mistä valtakunnallisessa työehtosopimuksessa on sovittu toisin. Jos tehdään sopimuksia, jotka ovat vastoin lakia tai vastoin valtakunnallista työehtosopimusta, se on mitätön. Työsopimuslain 2 luvun 7 § — olette varmasti pääluottamusmiehenä toimiessanne myös [Puhemies koputtaa] perehtynyt siihen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

15.59 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Kun tämä hallituksen esitys riisutaan työmarkkinajargonista ja katsotaan, mistä siinä on oikeasti kyse, niin kyllä tämä on palkkadumppauslaki. Kun edellisellä hallituskaudellaan kokoomus ja perussuomalaiset toteuttivat epäonnistuneen taksiuudistuksen, nyt tekeillä on koko työmarkkinoiden taksiuudistus — ja tätä todellakin sellaiseksi voi kutsua. Teollisuusliiton laskelmien mukaan yksittäisen työntekijän vuosiansioita voidaan heikentää jopa 10 000—20 000 eurolla, kun kaikkia nykyisten työehtosopimusten heikommien sopimisen mahdollisuuksia hyväksikäytetään epätasapainoisessa neuvotteluasemassa.

Edustaja Partanen täällä edellisessä puheenvuorossaan kumosi tämän Teollisuusliiton väittämän, mutta ei perustellut omaa väitettään millään tavalla. Kyse ei ole siitä, että paikallinen sopiminen olisi lähtökohtaisesti huono asia. Sitä tehdään nykyäänkin paljon niin että molemmat osapuolet ovat tyytyväisiä. Kaikilla työnantajilla on jo nykyään mahdollisuus päästä tekemään paikallisia sopimuksia järjestäytymällä työnantajaliittoon. Nyt kyse

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

on kuitenkin siitä, että paikallisen sopimisen sijasta mahdollistetaan paikallinen sanelu. Kun jatkossa paikallinen sopimus voidaan tehdä esimerkiksi yksittäisen lähetetyn työntekijän kanssa, on ilmeistä, että neuvotteluasetelma ei ole tasapainoinen.

Kuten esityksen perusteluissa on suoraan todettu, ”paikallisen sopimisen lisääntyminen voi lisätä riskiä siitä, että jo valmiiksi heikossa työmarkkina-asemassa olevien asema heikentyy entisestään”. Tämä on koko hallituksen työmarkkinapolitiikan tarkoitus ja seuraus, oli kyse sitten sairaussakosta tai lakko-oikeuden heikentämisestä. Työelämäheikennyksiä perustellaan työllisyydellä samaan aikaan, kun luvatus 100 000 työllisen sijasta työllisyys on tämän hallituksen aikana vähentynyt 30 000 henkilöllä. Tästäkään lakihankkeesta apua ei ole, kuten tässä esityksessä on ihan suoraan todettu. Tutkimustiedon perusteella paikallisen sopimisen lisäämisellä ei ole havaittu työllisyysvaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Työllisyys ei siis tällä politiikalla kasva Suomessa, mutta työttömyys kasvaa. Samalla palkkaköyhyys ja etenkin ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttö lisääntyvät. Vielä suurempi vaikutus on sillä, että tämä esitys uhkaa koko työehtosopimusten yleissitovuutta, kun kannusteita järjestäytymiseen ja valtakunnalliseen työehtosopimuksien tekemiseen heikennetään. Mikäli yleissitovuus häviää, häviää monilta työntekijöiltä palkkojen yleiskorotukset, lomarahat, sairausajan palkka ja monet muut toimeentulon kannalta keskeiset edut.

Etenkin perussuomalaiset, haluaisin kysyä teiltä, saivatko teitä äänestäneet työntekijät sitä, mitä he tilasivat. [Oikealta: Kyllä, juuri näin! — Miko Bergbom: Enemmän kuin teiltä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

16.03 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on voinut sopia työpaikoilla aina työehtosopimuksia ja lakia paremmin. Nyt Orpon hallituksen lakiesityksellä avataan ovi toisin sovittaville ja heikommille työehdoille, yksipuolisesti ohi työehtosopimusosapuolten. Tästä tässä on perimmiltään kysymys. Tämä on tietyllä tavalla valitettava jatkuva työntekijöiden turvan ja työehtojen heikennyksille. Ensin tehtiin ansiosidonnaisen turvan romuttaminen, ja siihenkin on tulossa vielä lisää heikennyksiä. Sitten tuli työehtosopimusneuvottelujen vaikeuttaminen työrauha- ja vientimalliesityksillä. Sen lisäksi nyt on tulossa yksilöperusteisen irtisanomisen helpottaminen, ensimmäisen sairauspäivän sairaussakko, yt-lain rajan nostaminen ja vielä ammatillisen koulutuksen vaikeuttaminen aikuis-koulutustuen lakkautuksella ja nyt aikuiskoulutuksen ja koulutuksen 120 miljoonan leikkaus.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt tämän paikallisen sopimisen lakiesityksen avulla työehtoja määrittelevät yleissitovat työehtosopimukset vaarannetaan ja avataan hallitsemattomasti työehtojen heikennykset. Mistä tässä on kysymys? Koko se perusta, mitä tässä yritetään sanoa työehtojen osalta, perustuu näihin yleissitoviin työehtosopimuksiin, ja niiden yleissitovien työehtosopimusten perustaa ollaan murtamassa monella tapaa. Ensinnäkin, järjestäytynyt yritys saa sopia toisin ilman velvollisuuksia. Toiseksi, yrityskohtaisten TE-Sien tekemistä helpotetaan ja annetaan lisäoikeuksia niiden tekemiseen. Ja kolmanneksi, paikallinen sopiminen viedään työehtosopimusosapuolten ulkopuolelle. Nämä ovat niitä periaatteita, joista tämä muodostuu.

Mitä käytännössä tapahtuu? Esimerkiksi jos alalla olisi vaikka 4 000 yritystä, joista 2 000 yritystä olisi järjestäytyneitä, ja näissä 2 000:ssa olisi enemmistö työntekijöistä, niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

toinen puoli joutuisi noudattamaan näitä työehtoja tämän yleissitovuuden perusteella. Jos joku näistä 2 000 isosta yrityksestä esimerkiksi siirtyisi tekemään oman yrityskohtaisen TESin, poistuisi yleissitovuus tältä alalta ja nämä 2 000 yritystä, jotka ovat yleissitovuuden piirissä, putoaisivat tyhjän päälle, käytännössä lain varaan. Siellä ei olisi mitään työehtosopimusta, josta voisi toisin sopia. Se olisi se tilanne, varsin villi tilanne.

Eikö hallituksen tavoitteena ole yleissitovuuden säilyttäminen? Olisin odottanut, että tässä olisi yleissitovuuslautakunnan tehtäviin tullut tarkennuksia ja yleissitovuuden määrittelyihin tullut muutoksia sillä tavalla, että se määrittely olisi nykyistä selkeämpi, sillä tavalla esimerkiksi, että alan kattavin työehtosopimus on yleissitova silloin, kun mennään alle 50 prosentin rajan. Tämä on se perushuoli tässä näin. Tämä tilanne tulee viemään suomalaisia työmarkkinoita villiin tilanteeseen.

Sitten täällä puhutaan aika paljon näistä pienistä yrityksistä ja ulkomaalaisista työntekijöistä. Kyllä tosiasia on, että tieto oikeuksista ja työehtojen sisällöstä ja palkoista, työajoista niissä on usein puutteellinen. Ulkomaiset yritykset eivät tiedä suomalaisia työehtoja, ja tämä johtaa siihen, että työehdot alalla voivat heikentyä, ja todennäköisesti heikentyvät. Täällä mainostettu työsuojeluvalvonta — puolitoista henkilötyövuotta ja 200 000, joka sinne laitetaan — ei estä tätä tilannetta. Se on pieni lisä työsuojeluvalvontaan, mutta tosiasia on, että he eivät ehdi kaikkia näitä seuraamaan, vaikka velvoite on toimittaa näitä esityksiä. Tämä tilanne on tässä mielessä huolestuttava.

Ja kolmas asia, joka täällä koko ajan nousee, on se, että tämä on semmoinen iso tuottavuuden hyppäys ylöspäin. Nyt jos katsotaan ihan väkimääriä, niin järjestäytyneissä yrityksissä ja yleissitovassa kentässä 80 prosenttia on tällä hetkellä sopimusten piirissä ja 20 prosenttia ei ole, tämän yleissitovuuden perusteella. Nämä 20 prosenttia yrityksistä nyt yhtäkkiä tekevät tämän tuottavuusloikan, kun nämä 80 prosenttia ovat tässä alalla. Sekin merkitys on, että siellä syntyy yhtäkkiä tuottavuusloikka, niin että täytyy miettiä se kokoluokka, mitä tässä nyt on tekeillä.

Tämä paikallinen sopiminen silloin, kun se tehdään luottamuksellisesti ja hyvien neuvotteluolosuhteiden vallitessa, on hyvä asia, silloin kun siinä on osaavat osapuolet kummallakin puolella pöytää ja toinen ei pääse käyttämään tilannetta hyväksi. Tämä on paikallisessa sopimisessa olennaista. Mutta tätä viedään nyt väkisin sellaiseen suuntaan, että meiltä putoaa se pohja pois, ja sitten osaamistaso ja kyvykkyys eivät ole sillä tasolla kuin pitäisi. Ja sitten jos ajattelee näitä paikallisia yrityksiä, niin siellä parin tunnin juristin palkalla se yritys olisi voinut hoitaa järjestäytymällä vuositasolla sen saman oikeuden, olisi saanut vielä lakipalveluja ja neuvontaa hyväkseen. Näin pienellä asialla olisi tämä voitu hoitaa, ilman tällaisia kommervenkkejä. Olisi panostettu, että yritykset järjestäytyisivät ja sitä kautta saisivat paikallisen sopimisen oikeuden. Siihen hallituksella ei ollut halua, vaan oli halua vain avata työmarkkinoita ja tehdä työmarkkinoista entistä villimmät. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

16.09 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Täällä edustaja Lyly äsken ja edustaja Pekonen aikaisemmin korostivat muun muassa sitä, että työnantajajärjestöihin kuulumattomat yrittäjät ja yritykset voisivat helposti päästä niin sanotun normaalisitovuuden piiriin, kun liittyisivät työnantajajärjestöihin. Näin tietysti on, mutta tämän korostaminen ei osoita kovin suurta positiivista suhtautumista yhdistymisvapautta kohtaan, ja yhdistymisvapaus on kuitenkin yksi meidän perusoikeuksista, joita esi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

merkiksi vasemmistoliitto eri tilanteissa ilmoittaa aivan erityisesti ja aina ja kaikkialla kunioittavansa.

Rouva puhemies! Kuten jo aikaisemmin vastauspuheenpuheenvuorossani sanoin, en oikein ymmärrä sitä, että vasemmalta, jossa tätä esitystä vastustetaan, korostetaan, että työelämässä oikeuksien ja velvollisuuksien tulisi kulkea käsi kädessä ja olla tasapainossa. Tänä päivänä on se tilanne, että työnantajajärjestöihin kuulumattomat yritykset joutuvat soveltamaan kaikkia yleissitovissa työehtosopimuksissa olevia vähimmäismääräyksiä — siis eivät ole olleet TESiä sopimassa mutta joutuvat sitä soveltamaan. Kun näissä TESeissä on sitten sovittu joustoista eli siitä, että tietyistä asioista voidaan paikallisesti sopia toisin, niin näillä pienillä — usein siis pienillä — yrityksillä, jotka joutuvat kaikkia TESien velvoitteita soveltamaan, ei tätä mahdollisuutta, tätä oikeutta taas ole oikeutta soveltaa. No, siinäkö se tasapaino on, että TESeistä johtuvat velvollisuudet ovat sinulle pakottavaa, sovellettavaa sopimusvelvoitetta mutta TESeissä annettavia oikeuksia, mahdollisuuksia joustoihin, mahdollisuuksia paikalliseen sopimiseen esimerkiksi työajoista tai palkanlisistä et kuitenkaan saa soveltaa? Miten te koette, että tässä oikeudet ja velvollisuudet ovat jotenkin tasapainossa ja käsi kädessä?

Korostan myös sitä, kuten täällä on tuotu esiin, että täällä on turha maalata kuvaa villistä lännestä tai villistä idästä, koska tämä paikallinen sopiminen tulee tapahtumaan työehtosopimusten sallimissa puitteissa. Täällä edustaja Lyly äsken sanoi, että Suomessa tehdään paljon ja on tehty paljon paikallisia sopimuksia ja on paljon paikallista sopimista, ja hän sanoi sanatarkasti, että se on hyvä asia. Miksi se on hyvä asia? No siksi, että se on sekä työntekijöiden että työnantajien etu, että paikallisesti voidaan sopia sellaisista työehtosopimuksiin perustuvista joustoista, jotka juuri sille yritykselle tai toimialalle tai siinä tilanteessa ovat sekä työntekijöiden että työnantajien etu.

No miksi tämä sama ajattelu ei toimisi järjestäytymättömissä yrityksissä? Täällä on kerrottu, miten Suomessa on vuosikautia tehty paikallisia sopimuksia, ja me kaikki tiedämme, että niitä tehdään jatkuvasti ja niitä tehdään paljon. Ja kiitos ammattiliitoille, että ovat TESeissä mahdollistaneet paikallisen sopimisen. Mutta eiväthän ne olisi sitä mahdollistaneet, elleivät ne olisi kokeneet, että tämä paikallinen sopiminen on työntekijöidenkin ja työnantajienkin kannalta hyödyllistä ja tarkoituksenmukaista. Eli kun näitä tehdään paljon ja kun näitä on vuosia tehty, niin ne on tehty sen takia, että ne ovat työntekijöiden ja työnantajien etu, helpottavat sopeutumaan erilaisiin tilanteisiin, helpottavat tarkoituksenmukaista työn järjestämistä. No, tätä samaa me haluamme voitavan tehdä myös niissä yrityksissä, jotka eivät ole järjestäytyneet työnantajaliittoihin.

Mitä Suomesta puuttuu? Olemme kaikki samaa mieltä: puuttuu kasvua ja työpaikkoja. Edustaja Lyly hyvin perusteli, miten tästä uudistuksesta ja näistä järjestäytymättömistä yrityksistä ei voi odottaa sellaista valtavaa kasvuloikkaa, jota järjestäytyneiden yritysten, joissa on paljon enemmän työntekijöitä, toiminnassa ei olisi odotettavissa. Mutta kuitenkin sanon, että paikallinen sopiminenhan edesauttaa tuottavuutta. Onko joku tästä eri mieltä? Kun paikallisesti sopeudutaan tilanteisiin ja olosuhteisiin, niin se parantaa tuottavuutta. Ja kaikki tiedämme, eikö niin, että kasvu tarvitsee työpanoksen lisäämistä ja tuottavuuden parantumista. No, kun tällä uudistuksella pystytään parantamaan näissä yrityksissä ja sitä kautta työelämässä tuottavuutta ja sitä kautta kasvua ja sitä kautta työllisyyttä ja välttämään esimerkiksi joissakin tilanteissa yt-neuvotteluja tai irtisanomisia tai jopa konkurssesja, niin eikö tämä ole hyvä asia?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

Sanon vielä näistä vasemmisto-opposition maalaamista kauhukuvista: totta kai niitä voidaan maalata, ja on kiistämättä kaikissa tilanteissa olemassa riskejä erilaisista väärinkäytöksistä ja koijareista, vaikka en ihan tarkalleen tiedä, mitä nämä edustaja Malmin mainitsemat koijarit ovat. Ehkä hän joskus esittelee minulle jonkun sellaisen koijarin. Mutta haluan korostaa, että rikollinen ja lainvastainen toiminta on tällä hetkellä rikollista ja lainvastaista ja se on myös tämän lain säätämisen jälkeen rikollista ja lainvastaista. Eihän tämä asia tässä muutu.

Sitten vielä kysymys ministeri Satoselle: Ymmärsin jossain vaiheessa, että arvioitiin, että neuvotteluhaarukka palkansaajajärjestöjen, käytännössä SAK:n ja Suomen Yrittäjien, välillä ei ollut tässä asiassa kovin laaja, kovin suuri ja että siinä olisi ehkä saattanut syntyä kuitenkin jonkunnäköinen yhteissietäminen eli konsensus. Voitteko tätä asiaa vielä vähän avata? Ehkä jatkossa on mahdollista tällainen sopu löytää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

16.17 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä paikallisen sopimisen mahdollistaminen järjestäytymättömään kenttään on aiheuttanut paljon parran pärinää. Asian käsittely aloitettiin vasta tänään valiokunnassa, joten korostan, että puheeni perustuu tällä hetkellä vallitsevaan tietoon asiasta.

Hallitusohjelmassahan asioista sovittiin siten, että järjestäytymättömille yleissitovaa työehtosopimusta noudattaville yrityksille annetaan tulevaisuudessa samat työehtosopimuksen mukaiset oikeudet sopia toisin asioista kuin järjestäytyneillä yrityksillä on jo nykyisin. Eli paikallisessa sopimisessa ei voida sopia mistään sellaisesta asiasta, mitä ammattiyhdistysliike ei ole jo aiemmin hyväksynyt. Alkuperäisestä hallitusohjelman kirjauksesta asia on muuttunut hieman työntekijöiden edustajan osalta. Nyt työntekijöitä voi edustaa neuvotteluissa ainoastaan luottamusmies, luottamusvaltuutettu tai molemmat yhdessä. Eli järjestäytyneessä kentässä työntekijöitä edustaa luottamusmies, ja sellaisissa yrityksissä, joissa ei ole järjestäytyneitä palkansaajia, neuvotteluissa työnantajan kanssa heitä edustaa henkilöstön keskuudestaan valitsema luottamusvaltuutettu. Jos yrityksessä on sekä järjestäytyneitä että järjestäytymättömiä työntekijöitä, edustaa henkilöitä neuvotteluissa niin ikään luottamusmies, mutta halutessaan järjestäytymättömät työntekijät voivat valita keskuudestaan luottamusvaltuutetun neuvottelemaan työehdoistaan luottamusmiehen rinnalle, kuitenkin siten, että samalla työpaikalla on vain yksi yhteinen samansisältöinen sopimus sekä järjestäytyneille että järjestäytymättömille työntekijöille.

Julkisuudessa on yhtä lailla opposition suunnalta nostettu esille usein sitä, että luottamusvaltuutetulla ei olisi riittävästi osaamista edustamaan työntekijöitä paikallisen sopimisen neuvotteluissa. Mutta hallitusohjelmaan kirjattiin jo alun alkaen ensinnäkin se, että luottamusvaltuutetun suoja säädetään lailla samalle tasolle kuin se on laissa säädetty tällä hetkellä luottamusmiehelle. Samalla hänelle varmistetaan riittävä koulutus ja tiedonsaanti tätä tehtävää varten. Samalla lisättäisiin yleissitovuuskentässä tehtävien paikallisten sopimusten valvontaa. Henkilöstön edustajan kanssa tehty paikallinen sopimus tulisi toimittaa työsuojeluviranomaisille, ja velvollisuuden laiminlyönnistä voitaisiin määrätä laiminlyönnimaksu, joka on 1 000 ja 10 000 euron välillä riippuen sitten työnantajan koosta, laiminlyönnin tahallisuudesta ja toistuvuudesta.

Ja edustaja Malmille sanoisin, jos hän vielä olisi läsnä salissa, että on hyvä muistaa, että sellaisilla aloilla, joilla ei ole valtakunnallista yleissitovaa työehtosopimusta, paikallisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

sopimisen neuvotteluissa työntekijöitä edustaa aina valtakunnallinen työntekijöiden yhdistys tai siihen kuuluva työntekijöiden yhdistys. Tällä kirjauksella pyritään estämään näennäisten, niin sanottujen keltaisten ammattiliittojen perustaminen, joiden intressit ovat työntantajien eduissa.

Ja edustaja Pekoselle, joka ikävä kyllä hänkään ei enää ole salissa mutta joka kyseli, mitä perussuomalaisia äänestäneet palkansaajat saivat: Tämä äsken mainitsemani kirjaus oli puhtaasti perussuomalaisten vaatimus hallitusneuvotteluissa, ja tämän mennessä lakiin voidaan laki nimetä perustellusti Lex Putkoseksi. Tämä oli Matti Putkosen ehdoton vaatimus, samoin perussuomalaisten kynnyskysymys, se, että yleissitovuudesta pidetään kiinni paikallisessa sopimisessa. Tätä taustaa vasten tuntuvat merkillisille ammattiyhdistysliikkeen ja SDP:n ja myöskin vasemmiston voimakkaat hyökkäykset perussuomalaisia vastaan.

Tämä hallituksen esitys on suuri loikka paikallisen sopimisen ympäristössä. Esitys ulottaa paikallisen sopimisen mahdollisuudet yleissitovassa kentässä kaikille yksityisen sektorin työpaikoille, niin järjestäytyneille kuin järjestäytymättömillekin yrityksille ja työntekijöille. On tärkeää, että asioista keskustellaan, mutta tässä taloudellisessa tilanteessa luodaan väärällä tiedolla turhaa vastakkainasettelua opposition toimesta, ja se on edesvastuutonta. Kiitos ministeri Satoselle, että tämä paikallinen sopiminen on tuotu eduskuntaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen. Ymmärsin, että olitte pyytänyt puheenvuoron. [Ben Zyskowicz: Halusi kiittää kiitoksista!]

16.22 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Ehkä parista asiasta ihan lyhyesti.

Täällä toiseen asiaan jo edustaja Partanen viittasikin. Oli kyse siitä, että kun tämän lain yhteydessä tuodaan tämä tekninen korjaus tähän työrauhalakiin, niin koko sen ajan, kun työrauhalakia käsiteltiin — sekä tässä suuressa salissa, jossa olin paljon itsekin mukana, että ymmärtääkseni myös valiokunnassa — kun oli kyse sanktioiden korottamisesta, siinä oli vain ja ainoastaan kyse laittomista lakoista ja laittomista työsuluista, ei mistään muusta. Koska sitten kävi niin, että siinä yhteydessä muutkin sanktiot, jotka eivät olleet missään vaiheessa edes asian keskustelun kohteena, nousivat esille, niin sen takia tämä korjaus nyt tuodaan. Tässä suhteessa myös itse pidän kyllä edustaja Malmin puheenvuoroa valiokunnan puheenjohtaja Siréninä kohtaan kohtuuttomana, koska ei mistään muusta edes puhuttu silloin tuon valmistelun yhteydessä.

Sitten edustaja Zyskowiczin erinomaiseen kysymykseen siitä, kuinka kaukana tämä on näiden keskeisten työelämän osapuolten näkemyksistä: No, siitä voi ehkä sanoa niin, että on se sen verran kaukana molempien näkemyksistä, etteivät he varmaan yhteistä paperia tänne olisi voineet tuoda. Mutta on totta, että uskon myös itse, että tämä on ikään kuin siedettävä molempien näkökulmasta. Tässähän siis tietysti laajennetaan pk-yritysten mahdollisuuksia käyttää paikallista sopimista, ja se on se asia, jota Suomen Yrittäjät on vuosikymmeniä toivonut ja halunnut. Se tähän sisältyy, mutta tämä ei ole kyllä kaikilta osiltaan Suomen Yrittäjien toivoma, vaan siellä on myös niitä kohtia, jotka ovat esimerkiksi SAK:lle tärkeitä. Eli tässä on nimenomaan — kuten edustaja Piisinen täällä hyvin sanoi — haettu tietynlaista tasapainoa, mutta kuitenkin niin, että me saadaan tämä paikallinen sopiminen etenemään, ja niin, että me saadaan se sinne järjestäytymättömiin yrityksiin. Enkä kyllä vähättelisi sitä työn tuottavuuden kasvua ja kilpailukykyä siellä. Täytyy myös muistaa se, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

monet näistä meidän pk-yrityksistä, jotka eivät ole järjestäytyneitä, ovat joidenkin isompien yritysten alihankkijoita. Kyse on nimenomaan siitä — aivan kuten täällä edustaja Paasi hyvin sanoi — kuinka paljon työtä tehdään täällä Suomen rajojen sisäpuolella, ja miten siinä kilpailussa pärjätään. Uskon, että tällä on merkittävä vaikutus siihen, että voidaan niitä asioita joustavasti siellä yritystasolla ratkaista sinne soveltuvalla tavalla, ja nimenomaan kyse on sopimisesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aalto-Setälä.

16.26 Pauli Aalto-Setälä kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Kiitos hyvistä puheenvuoroista. Niitä on ollut kuitenkin useita, vaikka keskustelusta ei välttämättä arvaisi, että me keskustelemme tänään sopimisesta.

Siis olemme laajentamassa sopimista suomalaisissa yrityksissä sallimalla sen kaikille. Samalla jäykkä työmarkkinarakenteemme tervehtyy. Työministeri Arto Satosen johdolla ollaan mahdollistamassa paikallinen sopiminen kaikissa yrityksissä järjestäytymisestä riippumatta. Jokainen pääsisi paikallisen sopimuksen mahdollisuuksien piiriin, velvoitteitahan jo on.

Suomen-mallin jähmeys ei ole mikään mielipidekysymys. Esimerkiksi OECD on todennut Suomen sijoittuvan keskitetyn ja voimakkaasti koordinoitun työehtosopimusjärjestelmän piiriin, joka heikentää mahdollisuuksiamme pärjätä.

Mikä sitten on hallituksen motiivi, täällä kysytään. Se on tuottavuuden lisääminen. Tuottavuuden lisääminen lisää kasvua ja nostaa työllisyyttä, niin kuin moni kollega täällä on hienosti tänään todistanut. Kasvu syntyy vain yrityksissä, pelkästään yrityksissä: asiakkaita palvelemalla, uusia tuotteita tuottamalla, sopien työntekijöiden kanssa ehdoista ja tavoista toimia eri tilanteissa. Kaikilla yrityksillä on oltava mielestäni tähän samat mahdollisuudet — ei vain velvoitteissa vaan myös mahdollisuuksissa, niin kuin edustaja Zyskiewicz hienosti kuvasi.

Lainsäädännön ydin on siis se, että työehdoista sopimisen vapautta laajennetaan koskemaan myös työnantajakohtaisia työehtosopimuksia. Tähän mennessä mahdollisuus sopia työlänsäädännön oletuspykälistä poikkeavalla tavalla on ollut vain valtakunnallisilla työnantaja- ja työntekijäyhdistyksillä.

Entisenä yritysjohtajana hieman kammoksun näitä keskusteluita yrityksistä tässä salissa, koska en aivan tunnista, mistä yrityksistä puhutte. Voin mielellään viedä teidät katsomaan yrityksiä, jotka eivät ole koijareita, on muitakin yrityksiä. Kannattaa käydä muissa yrityksissä kuin takseissa, joista on paljon tänään puhuttu.

Yritykset itse, sekä pomot että työntekijät, tietävät yhdessä parhaiten, mitä paikallisesti kannattaa tehdä ja miten toimia ja mitkä työehdot sopivat heidän yrityksinsä parhaiten. Ja ei, näillä uudistuksilla ei heikennetä työntekijöiden työehtoja. Kyse on sopimisvapauden laajentamisesta. On myös työntekijöiden etu, että he saavat vaikuttaa työnsä ehtojen laatuun, on yhteisössä luottamusmiestä tai ei. Sopimuspakkoa ei ole. Tehtyjä sopimuksia valvotaan. Meidän on alettava vähitellen luottamaan yritysten kykyyn päättää omista asioistaan.

Arvoisa puhemies! Lienemme kaikki tässä salissa yhtä mieltä siitä, että maan talous on saatava kasvuun. Merkkejä siitä on jo useita, ja tämä lakiesitys on yksi niistä merkeistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

Lopuksi muuten lukuvinkkinä: kannattaa lukea Helsingin yliopiston tutkijoiden kirja ”Loputtomat kihlajaiset: yritykset ja kolmikantakorporatismi Suomessa 1940—2020. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Poutala.

16.29 Mika Poutala kd: Arvoisa puhemies! Nyt puhutaan paikallisesta sopimisesta, ja on voinut hyvin huomata, miten paljon tässä on myös tunnetta pelissä ja erilaisia näkemyksiä. Itse vähän ihmettelen sitä vastakkainasettelua, mitä pyritään nostamaan työntekijöiden ja työnantajien välille. Eikö näillä molemmilla ole täysin sama päämäärä: tehdä työtä, että yritys pärjää ja voi sitä kautta tarjota tuotteitaan ja palveluitaan suomalaisille ja muunmaalaisille? Se luonnollisesti tarkoittaa sitä, että menestyvä yritys haluaa pitää työntekijöistään kiinni, tarjota hyvät työolot ja maksaa kelpo palkkaa. Tämän luulisi olevan ihan perusasioita. Mutta selkeästi pelottelulla ja vastakkainasettelulla saavutetaan jotain hyvää. Miksi kukaan muuten sitä tekisi?

Itse paikallisesta sopimisesta haluan nostaa esille muutaman asian.

Paikallisessa sopimisessa on kyse yrityksen työsuhteisiin sovellettavien ehtojen sopimisesta yritystasolla. Tässähän tavoitteena on, että he, jotka tietävät ja tuntevat paikallisen tilanteen parhaiten, voivat sopia kullekin työpaikalle parhaiten soveltuvista käytänteistä. Tämän ei pitäisi herättää kovin paljon erimielisyyttä. Toinen asia on ollut järjestäytymättömien yritysten ulos jättäminen paikallisesta sopimisesta, koska heillä ei ole työehtosopimuksen tarkoittamia luottamusmiehiä. Tämä kuulostaa todella räikeältä tasavertaisuusrikkeeltä.

Arvoisa puhemies! Nyt hallitus on muuttamassa paikallista sopimista niin, että se on tasapuolinen kaikille yrityksille. Hallituksen esitys laajentaa mahdollisuuksia sopimisessa ja lisää joustavuutta työelämään. Nostan muutamia asioita, mitä nyt parannetaan: Yrityskohdattaiset työehtosopimukset tuodaan samalle viivalle valtakunnallisten työehtosopimusten kanssa. Järjestäytymättömien yritysten sopimisen kiellot poistetaan. Paikallinen sopiminen on siis jatkossa yhdenvertaista, mahdollista kaikissa yrityksissä. Niin sanottu luottamusmieslukko poistetaan. Paikallinen sopiminen voidaan järjestäytymättömissä yrityksissä tehdä jatkossa luottamusmiehen lisäksi myös liittoon kuulumattoman luottamusvaltuutetun kanssa. Tulee mahdollisuus rinnakkaiseen edustajaan — luottamusmiehen rinnalle voidaan valita myös luottamusvaltuutettu, joka edustaa osaa työntekijöistä paikallisessa sopimisessa. Tulee tehokas valvonta — paikallisten sopimusten valvonta järjestäytymättömissä yrityksissä on ratkaistu esityksessä siten, että työnantajan on toimitettava henkilöstön edustajan kanssa tehty paikallinen sopimus työsuojeluviranomaiselle.

No, muutama asia, joita usein kysytään, kun tästä asiasta keskustellaan: Murretaanko työsuhteen ehtojen vähimmäissuojaa? Paikallisen sopimisen muutoksella ei ole vaikutusta työlainsäädännön mukaisiin vähimmäisehtoihin. Työlainsäädännön suojia säilyy koskemattomana. Meneekö kaikki uusiksi, tuleeeko tästä villi länsi? Paikallinen sopiminen on jatkossakin mahdollista vain niistä työehtosopimuksen kohdista, joista ammattiliitto on yhdessä työnantajan kanssa katsonut perustelluksi antaa paikallisille osapuolille mahdollisuuden sopia toisin. Johtaako tämä työnantajan saneluun? Paikallisen sopimisen muutokset eivät velvoita työntekijöitä paikallisen sopimuksen tekemiseen. Mikäli paikallista sopimusta ei synny, noudatetaan työehtosopimuksen määräystä. Pienentääkö paikallinen sopiminen palkkoja? No, Etlan huhtikuussa 2023 julkaisemasta tutkimuksesta kuitenkin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

ilmeni, että näin ei ole käynyt. Päinvastoin palkat ovat joidenkin työntekijäryhmien kohdalla jopa nousseet.

Kaiken kaikkiaan tässä hieman turhaan panikoidaan, että kaikki menee uusiksi ja mitäköhän ihmettä tulee tapahtumaan. Hallituksen esitys on tasapainoinen ja sopusuhtainen ja ottaa huomioon sekä työntekijät että työnantajat.

Haluan vielä lopuksi korostaa alussa sanomaani asiaa, että työntekijän ja työnantajan intressit ovat yhteneväiset. Turha rakentaa keinotekoisia vastakkainasettelua tähänkään asiaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Minja.

16.34 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Ihan ensin haluaisin sanoa edustaja Poutalalle äsken pidettyyn puheenvuoroon, että jos vastakkainasettelua halutaan jollain tavalla olla lietsomatta, niin sitten ei varmaankaan kannata tuoda tällaisia esityksiä, joissa nimenomaan työntekijöiden asemaa heikennetään tietoisilla päätöksillä. Siitähän tässä nyt on kyse.

Noin yleisesti hallituksen työmarkkinapolitiikkaa ajaa tasan yksi tavoite, ja se on ammattiyhdistysliikkeen tietoinen heikentäminen. Työmarkkinat ovat perinteisesti perustuneet yhdessä sopimiseen ja työmarkkinaosapuolten väliseen neuvotteluun, mutta jo viime keväänä me näimme täällä, että hallitus on valmis tinkimään tästä kaikesta maksimoidakseen omaa valtaansa ja toteuttaakseen työnantajapuolen jokaisen toiveen. Työntekijöistä ei hallituspuolueiden riveistä olla tänään puhuttu täällä lainkaan, ja se johtuu siitä, että hallitus yksiselitteisesti heikentää työntekijöiden asemaa myös tällä esityksellä.

Tähän asti hallitus on muun muassa poistanut työttömyysturvan lapsikorotukset ja suojaosat, leikannut ansiosidonnaista, pidentänyt työssäoloa, rajoittanut lakko-oikeutta ja korottanut lakkosakkoja. Myöhemmin on suunnitteilla vielä ainakin irtisanomissuojan heikentäminen, määräaikaissuoksien helpottaminen työnantajan ehdoilla sekä ensimmäisen sairauspäivän palkattomuus. [Jorma Piisinen välihuuto] Tänään käsitellään tätä paikallisen sopimisen uudistusta, joka heikentää työntekijän asemaa, ja myöhemmin tänä syksynä käsitellään vientivetoista palkkamallia, joka on märkä rätti julkisen sektorin naisvaltaisille aloille.

Arvoisa puhemies! Paikallinen sopiminen hallituksen esittämässä muodossa ei edistä työntekijöiden oikeuksia, mutta vähentää työnantajien motiivia järjestäytyä. Ilmeinen riski tässä kokonaisuudessa on yleissitovuuden heikentyminen, millä olisi laaja-alaisia seurauksia koko työmarkkinajärjestelmälle sekä työelämän käytännöille. Työntekijän asema tulisi heikkenemään, sillä työehtosopimuksissa sovitut edut tulisi neuvotella erikseen asetelmasa, jossa työnantajalla on valta suhteessa työntekijään, jolla ei olisi liittoa eli leveämpiä hartioita neuvottelun tukena. Ja itse asiassa on myös niin, että työntekijöiden lisäksi myös työnantajat ovat perinteisesti halunneet vaalia yleissitovuutta, koska se takaa työrauhan ja torjuu epätervettä kilpailua. Hallitus on kuitenkin eri mieltä, sillä sille kaikkein tärkeintä on ammattiyhdistysliikkeen heikentäminen ja oman vallan kasvattaminen. [Pia Lohikoski: Hinnalla millä hyvänsä!]

Paikallisessa sopimisessa on kyse vallasta ja vallankäytöstä. Tarjoamalla työnantajalle oikeuksia ilman velvollisuuksia luodaan asetelma, jossa heikommin sopimisen mahdollisuuksia voidaan hyödyntää epätasapainoisessa neuvotteluasemassa järjestäytymättömissä yrityksissä. Tämä tarkoittaa käytännössä esimerkiksi sitä, että kun tähän asti työnantajaliit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

tot ovat olleet velvollisia valvomaan omien jäsenyritystensä paikallista sopimista, niin lakimuutoksen jälkeen paikallista sopimista voisi toteuttaa myös työnantajaliittoihin kuulumattomissa yrityksissä, jolloin valvojana toimisi viranomainen. Tämä puolestaan johtaa tilanteeseen, jossa järjestäytymättömien yritysten työntekijät ovat entistä heikommassa asemassa suhteessa työnantajaliittoon kuuluvien yritysten työntekijöihin. Nyt jo meillä on olemassa dataa siitä, että työnantajaliittojen velvollisuudella valvoa paikallista sopimista sekä luottamusmiehen vahvalla roolilla on vaikutusta työntekijän asemaan, sillä esimerkiksi Palvelualojen ammattiliitto PAM on kertonut, että jopa 70 prosenttia liiton hoidettavaksi tulevista erimielisyysasioista koskee nimenomaan järjestäytymättömiä yrityksiä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen omassa esityksessä artikuloidaan hyvin selvästi riskit, joita paikallisen sopimisen edistämiseen tässä muodossa liittyy. Esityksessä sanotaan esimerkiksi näin: ”Paikallisen sopimisen lisääntyminen voi lisätä riskiä siitä, että jo valmiiksi heikossa työmarkkina-asemassa olevien asema heikentyy entisestään.” Tämä tosin on osoitettu myös muualla, esimerkiksi näissä Teollisuusliiton laskelmissa, joihin täällä on viitattu. Teollisuusliitto on todella laskenut, että pahimmillaan työntekijöiden vuosiansiosta voidaan leikata jopa 10 000—20 000 euroa, mikäli järjestäytymätön yritys hyödyntää paikallisessa sopimisessa kaikkia heikomman sopimisen mahdollisuuksia.

Kun edustaja Partanen täällä aiemmin kysyi, miksi ihmeessä Teollisuusliitto sitten on tehnyt tällaisia sopimuksia, niin vastaus on, että siksi, että tähän asti toinen sopimusosapuoli siellä työpaikalla on ollut luottamusmies, jolla on koulutus käydä näitä neuvotteluita. Ja silloin kun neuvottelija on saanut asianmukaisen koulutuksen, niin silloin on ollut luottamusta molempiin suuntiin ja ollaan voitu joustaa enemmän. Nyt aiemmin täällä työministeri Satonen puhui nimenomaan joustamisesta ja sen keskeisyydestä, mutta tähän olette murtamassa tätä joustamista, kun sitä luottamusta murretaan sillä, että sieltä työpaikoilta viedään pois se mahdollisuus tehdä näitä sopimuksia nimenomaan koulutetun luottamusmiehen kanssa.

Hallitus tuo siis jälleen kerran eduskunnalle esityksen, joka eksplisiittisesti heikentää työntekijöiden ja erityisesti matalapalkka-alojen työntekijöiden tilannetta. Paikallisen sopimisen lisäämisellä ei myöskään hallituksen oman esityksen mukaan ole havaittu yhtään mitään työllisyysvaikutuksia. Toisin sanoen, kun hallitus jälleen kerran perustelee työelämäheikkennyksiään työllisyydellä, se puhuu diplomaattisesti ilmaistuna muunneltua totuutta.

Arvoisa puhemies! Paikallisen sopimisen edistämisen pääasiallinen tavoite on sama kuin hallituksen muiden työelämäheikkennysten tavoitteet: heikentää työntekijöiden järjestäytymisastetta ja moukaroida ay-liikettä. Jos kyse olisi aidon joustavuuden lisäämisestä, joustaja ei aina olisi työntekijä. Vasemmistoliitto kannattaa paikallista sopimista silloin, kun kyse on aidosta ja tasapuolisesta sopimisesta. Palkkadumppauslakia me emme kannata. [Ben Zyskowicz: Mihinkäs muihin salaliittoteorioihin uskotte?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Fagerström.

16.41 Noora Fagerström kok: Arvoisa puhemies! Paikallisen sopimisen edistäminen ja mahdollistaminen myös pk-yrityksissä on tärkeä toimi, joka yhdenvertaistaa yritysten mahdollisuuksia solmia työsuhteita ja sopia paikallisista asioista siellä, missä työtä tehdään. Pian myös järjestäytymättömät yritykset voivat sopia työehdoista paikallisesti, mikä asettaa kaikki yritykset niiden järjestäytymisestä riippumatta samalle viivalle. Paikallisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

sopimisen keskeisenä tavoitteena on, että oman työpaikkansa tilanteen ja tarpeet tuntevat paikalliset työnantajat ja työntekijät voivat joustavammin sopia omalle työpaikalleen parhaiten soveltuvista työehdoista yhdessä. Tämä tukee tuottavuuden kasvua työpaikoilla ja parantaa yritysten kilpailukykyä. Lisäksi paikallinen sopiminen parantaa kommunikaatiota työsuhteen osapuolten välillä. Edustaja Malm sanoi täällä salissa tänään, että tästä hyötyvät vain epärehelliset työnantajat. Tämä oli kyllä todella surullista kuulla. Siis kerta kaikkiaan surullista kuulla, että tällaista viestiä halutaan antaa järjestäytymättömille yrityksille.

Arvoisa puhemies! Paikallinen sopiminen antaa yrityksille paremmat työllistämismahdollisuudet, sillä tämän erinomaisen hallituksen esittämän muutoksen johdosta kymmenentuhannet järjestäytymättömät yritykset pääsevät työehtosopimukseen perustuvan paikallisen sopimisen piiriin. Jatkossa myöskään luottamusmiehen puuttuminen ei tule olemaan esteenä paikallisen sopimisen käyttöönotolle. Paikallisen sopimisen laajentaminen toteutetaan vastuullisesti ja huolella, sillä sopimisen toteutumista valvoo järjestäytymättömien yritysten osalta työsuojeluviranomainen. Työlainsäädännön vähimmäisehtoja on jatkossakin noudatettava. Tarkoituksena on ennen kaikkea parantaa yritysten työllistämisen- ja kasvumahdollisuuksia ja järjestää työnteko niin kuin se on kullekin työyhteisölle hyödyllistä.

Arvoisa puhemies! Edustaja Malm ja Mäkinen sanoivat täällä salissa myös tänään, että tällä esityksellä murennetaan toimiva järjestelmä. Mutta haluaisin kuitenkin muistuttaa, että yritykset ovat erilaisia eikä niissä kaikissa toimi yksi ja sama ylhäältä valmiina annettu malli. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että tämä pitkään kaivattu uudistus saataisiin nyt vihdoin maaliin. Paikallinen sopiminen edistää yritysten kilpailukykyä, kasvua ja tuottavuutta. Näistä syistä kannatan lämpimästi hallituksen esitystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

16.44 Timo Suhonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä nyt olemme kuulleet useassa puheenvuorossa, miten hieno lakiesitys tämä on koko yhteiskunnan kannalta ja työelämäkysymysten ja yrittäjyyden osalta, kun paikallista sopimista nyt sitten olemme lisäämässä. Olemme kuulleet lukuisia puheenvuoroja siitä, miksi me tuolla oppositiossa emme ymmärrä, miten hyviä asioita on tapahtumassa. Siksi on syytä lukea hallituksen esityksen sivulta 67 seuraava lainaus: ”Mikäli muutos johtaisi työnantajakohtaisten työehtosopimusten merkittävään yleistymiseen, valtakunnallisten työehtosopimusten edustavuus voisi heikentyä. Oleellinen edustavuuden lasku voisi jollakin alalla johtaa siihen, että valtakunnallista työehtosopimusta ei voitaisi enää pitää yleissitovana. Tällainen riski voi olla ennen kaikkea sellaisilla aloilla, joilla yleissitovuuden täyttymisen edellytykset ovat tälläkin hetkellä jo heikot tai riippuvat esimerkiksi yhden ison työnantajan järjestäytymisestä. Yleissitovuuden täyttymättä jäämisellä olisi merkittäviä vaikutuksia isoon joukkoon kyseisen alan palkansaajia, erityisesti pienempien yritysten palveluksessa. Muutoksen myötä heihin ei enää sovellettaisi työehtosopimusta lainkaan, ei myöskään yleissitovasta työehtosopimuksesta johtuvia vähimmäispalkkamääräyksiä.” Arvoisa hallitus, hyvät edustajat, olenkohan minä nyt ymmärtänyt hieman väärin teidän kehumisenne sen suhteen, mitenkä hyvä lakiesitys tämä nyt on, koska jopa hallituksen esitys itsessään antaa tekstissä ymmärtää selvästi, että kyllähän tässä riskiä on mitä suurimmissa määrin?

Sitten täällä olemme myös kuulleet puheenvuoroja siitä, että no kyllähän näitä valvotaan ja työsuojeluviranomainenhan näitä nyt sitten valvoo ja katsoo tarvittaessa, kun ja jos

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

on niitä huonoja yrityksiä, jotka toimivat väärin, toisin kuin olisi tarkoitus. Totta tosiaan niin on. Työsuojeluviranomainen on toiminut myös tähän asti niin, mutta siellä on paljon ollut ongelmia resurssien ja sen toiminnan suhteen, että he pystyisivät kaikkiin puuttumaan sillä aikajanalla kuin kuuluisi puuttua. Toki tiedämme, ymmärtääkseni, että hallitus on 200 000 euroa lisäämässä resurssirahoitusta työsuojelupiirien toimintaan. Herää vaan kysymys, mitä tosiasiaassa tällä 200 000 eurolla saadaan parannettua sen viranomaisvalvonnan toteutumisen osalta.

Arvoisa puhemies! Suhtaudun tähän lakiesitykseen hyvin, hyvin kriittisesti johtuen siitä syystä, että on tiedossa selkeitä epäkohtia ja selkeitä epävarmuustekijöitä sen suhteen, millaisia vaikutuksia tällä tulevien vuosien aikana on koko meidän yhteiskuntaan, työelämään, työllisyyteen ja kaikkeen tähän, mitä tässä maassa pitäisi kehittää aivan toiseen suuntaan. Ja tulen pitämään vielä useita puheenvuoroja tästä asiasta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Yrttiaho.

16.47 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Meillä Turussa on iso telakka, joka työllistää tuhansia ihmisiä, puhutaan jopa 10 000 työpaikasta. Telakka ketjuttaa valtaosan töistään alihankintaketjuihin säästääkseen kustannuksia. Näissä alihankintaketjuissa epärehellisiäkin yrittäjiä riittää. Siellä käytetään ulkomaista halpatyötä ja hyödynnetään työntekijöiden aseman kulloisiakin heikkouksia. Tällä hallituksen esityksellä paikallisen sopimisen edistämisestä helpotetaan näiden yritysten toimintaa ja kilpailuasemaa telakan tai jonkin muun suuren tilaajayrityksen töistä kilpailtaessa. Tämä lienee aivan selvää. Esityksellä siis palkitaan työehtojen polkemisesta, heikennetään työntekijöiden suojelua, joka on keskeinen työlainsäädännön periaate.

Kun työministeri Satonen sanoo, että paikallista sopimista edistämällä on tarkoitus tukea pieniä ja keskisuuria yrityksiä, ei se pidä paikkaansa. Nimittäin rehelliset yrittäjät ajetaan entistä ahtaammalle, kun luodaan epärehellisille parempi mahdollisuus toimia. On vielä muistettava, että se suurin hyödynsaaja on aina se paljon alihankintaa käyttävä suuryhtiö — usein teollisuudessa tai rakennusosalalla. Näiden suurten yhtiöiden eduksihan tämä esitys on tehty. Tämähän on EK:n esitys, [Ben Zyskowicz: Ihan totta!] mutta kärsijänä on tietenkin yksiselitteisesti työntekijä. Tässä voikin kysyä, onko hallituksen tarkoitus nostaa tällaisella esityksellään esimerkiksi tämä mainittu tappiota tekevä turkulainen saksalaistelukka plussalle tällä tavalla palkkoja dumpaamalla. Ainakaan työntekijöiden työehtoja, oikeuksia, työhyvinvointia, osaamista ja sitoutumista tai sitä tuottavuutta tällä esityksellä ei paranneta eikä lisätä myöskään työpaikkoja.

Arvoisa puhemies! Tosiasiassa paikallinen sopiminen on ollut jo pitkään työpaikkojen luottamushenkilöille kirosana. Käytännön neuvottelutilanteissa töiden vähentymisen, loppumisen tai muun työnantajan esittämän syyn uhalla työnantajaesityksiä paikallisten joustojen käytöstä on ollut tähänkin saakka vaikea, ellei mahdoton, vastustaa. Työntekijä on kuitenkin itsestäänselvästi se työsuhteen heikompi osapuoli. Se on syytä muistaa.

Nyt tämän lakiesityksen myötä työnantajan on jatkossa entistäkin helpompi sanella työpaikalla haluamansa ratkaisut. Jatkossa myös järjestäytymättömillä työpaikoilla saisi soveltaa yleissitovan työehtosopimuksen paikallisen sopimisen joustoja ja sopia työlainsäädäntöä heikommin myös työnantajakohtaisilla sopimuksilla. Tähän saakka mahdollisuus on ollut vain valtakunnallisissa työehtosopimuksissa. Sopijapuolena paikallisesti on ollut

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

luottamusmies. Nyt myös luottamusmiesjärjestelmä ohitetaan. Paikallinen sopimus voidaan jatkossa tehdä järjestäytymättömän luottamusvaltuutetun kanssa.

Arvoisa puhemies! Asiat eivät työelämässä läheskään aina mene lakien ja sopimusten mukaisesti. Esimerkiksi työntekijän puutteellinen kielitaito tai etenkin nuoren työntekijän kohdalla vielä vähäinen työelämätuntemus sekä ennen kaikkea työnantajan direktio-oikeus ja määräysvalta työpaikalla johtavat helposti siihen, että omia oikeuksia ei osata tai uskalleta puolustaa työntekijäpuolella viime kädessä siis työpaikan menettämisen pelossa. Tämän esityksen perusteluissa todetaankin: ”Vaikka paikallisista sopijaosapuolista ja muista menettelytavoista sovitaan työehtosopimuksissa, saatetaan näitä mahdollisuuksia silti käyttää väärin työpaikoilla. On mahdollista, että työelämässä esiintyy sellaisiakin väärinkäyttötilanteita, joissa työnantaja pyrkii vaikuttamaan henkilöstön edustajan valintaan tai henkilöstön mielipiteen muodostamiseen, mikäli työntekijöiden neuvotteluasema suhteessa työnantajaan on heikko.” Lakiesityksen perusteluissa todetaan edelleen: ”Paikallisen sopimisen mahdollisuuksien laajenemisen myötä voi myös tulla vaikeammaksi osoittaa, milloin työehtosopimusta on tosiasiaassa rikottu työpaikalla ja milloin kyse on ollut työehtosopimuksen mukaisesta paikallisesta sopimisesta.” Nämä sitaattit ovat siis hallituksen esityksestä. Eli kuten tässä edellinenkin puhuja hyvin totesi, nämä lakiesityksen ongelmat kyllä tunnustetaan, mutta niistä ei näköjään vain välitetä. On lisäksi hyvin tiedossa ja sekin on täällä aiemmin jo sanottu, että työehtojen ja lakien viranomaisvalvonta on jo nyt Suomessa kestävämmän heikkoa ja nyt tämän lakiesityksen myötä tehtävät sen kun vain lisääntyisivät.

Puhemies! Tämä lakiesitys oikeastaan suosii nimenomaan järjestäytymättömiä yrityksiä, koska se antaa niille nyt ennen vain valtakunnallisissa työehtosopimuksissa sallitun edun sopia lainsäädäntöä heikommin. Näin hallituksen esitys heikentää työehtosopimusten yleissitovuutta ja uhkaa jopa lopettaa sen joillain aloilla varsin nopeastikin. Näin yleissitoviin työehtosopimukseen perustuvat keskeiset oikeudet, kuten palkkojen yleiskorotukset, lomarahat, sairausajan palkat ja ilta- ja yölliset vaarantuisivat. Työehtosopimuksen kattavuuden heikentymisellä olisi merkittäviä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutuksia, kuten myös tässä esityksen perusteluissa on tuotu esille: ”On olemassa riski siitä, että erityisesti naisvaltaisia palvelualoja putoaa pois yleissitovasta kentästä ja niistä tulee kokonaan järjestäytymättömiä, yksittäisiä työnantajakohtaisia työehtosopimuksia lukuun ottamatta. Tässä tapauksessa olisi olemassa riski siitä, että muutokset voivat johtaa työehtojen heikkenemiseen entisestään sellaisilla aloilla, joilla palkkataso on muutenkin keskimääräistä heikompi.”

Tämän esityksen myötä etenkin ulkomaisen työvoiman väärinkäyttö tulee lisääntymään, ja se koskee paitsi näitä naisvaltaisia matalapalkka-aloja myös teollisuuden ja rakennusalan työpaikkoja. Jatkossa esimerkiksi ulkomainen tai kotimainen järjestäytymätön yritys voi tehdä paikallisen sopimuksen yksittäisen lähetetyn työntekijän kanssa, joka toimii luottamusvaltuutettuna. Tällöin on ilmeinen riski työehtosopimusjoustoja hyväksikäyttävälle saneluratkaisulle. Kielitaidon tai työelämätuntemuksen [Puhemies: Aika!] puutteen sekä yleisesti yksittäisestä työnantajasta riippuvaisen heikon aseman hyödyntäminen näissä niin sanotuissa sopimistilanteissa on ilmeinen riski, kun nykyinen luottamusmiesjärjestelmä tulevaisuudessa ohitetaan.

Puhemies! Vielä lyhyesti loppuun: [Puhemies: Aika on kulunut!] Muistelen vuorineuvos Tauno Matomäen joskus sanoneen, että Suomessa on ahkerat työntekijät mutta laiska pääoma. Tämä hallituksen politiikka, muun muassa tämä lakiesitys, ilmiselvästi on sitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

laiskan pääoman [Puhemies koputtaa] politiikkaa. Tarkoitus on vain polkea työehtoja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Puheaika on seitsemän minuuttia maksimissaan. — Edustaja Berg.

16.56 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Paikallinen sopiminen tulee murentamaan Suomen pohjoismaisen työmarkkinamallin, ja perussuomalaiset ovat siunaamassa sen. Tämä esitys ei vahvista suomalaista sopimus- ja luottamusyhteiskuntaa, vaan se romuttaa pitkät perinteet sopimisesta ja neuvotteluista.

Arvoisa puhemies! Hallitus selittelee, että työmarkkinoiden tuottavuutta voidaan lisätä tämän esityksen avulla. Kuitenkin jo nykyisin paikallinen sopiminen on mahdollista. Jo nyt työntekijöitä edustavat tahot ja työnantajat edustavat tahot, keskenään tasaväkkiset neuvottelukumppanit, ovat voineet valtakunnallisesti sopia siitä, mitkä asiat voidaan paikallisesti työpaikoilla määritellä toisin. Tämä on mahdollistanut sen, että työpaikoilla on voitu sopia joustoista esimerkiksi työajoissa ja ylityötunneissa. Työnantajan, joka joustoista on halunnut sopia, on täytynyt kuitenkin olla työnantajaliiton jäsen. Tämä on taannut sen, että työnantajat ovat tienneet rajaehdot siinä, mistä voidaan sopia ja miten, ja tarvittaessa ovat voineet myös kysyä työnantajajyhdistyksestä tukea ja lainopillista apua.

Samalla tavalla on ollut työntekijäpuolella. Luottamusmies on voinut kysyä apua paikalliseen sopimukseen ja sen tulkintaan työntekijäliitosta. Voin oman yli kymmenvuotisen paikallisen sopimisen kokemukseni perusteella kertoa, että ilman tätä juridista tukea olisi moni hyvä paikallinen sopimus valitettavasti jäänyt tekemättä. Näin on mahdollistunut tasaväkinen neuvottelutilanne työpaikoilla, joissa kumpikin osapuoli on tiennyt tarkalleen, mistä voidaan sopia ja millaisilla reunaehdoilla. Tämä on samalla suojannut kumpaakin osapuolta — erityisesti työntekijöitä, joilla on ollut luottamusmiehen ja sitä kautta koko työntekijäliiton tuki taustallaan erimielisyyksien varalta. Ja niitä erimielisyyksiä tulee aivan varmasti myös jatkossa, kun aktiivisesti sovitaan työehdoista paikallisesti.

Arvoisa puhemies! Nyt sopimuskumppaneiksi esitetään myös järjestäytymättömiä työnantajia ja luottamusvaltuutettuja, joilla ei ole samanlaista turvaa, tukea ja osaamista sopimiseen. Esityksessä luottamusvaltuutetulla olisi mahdollisuus neuvotella paikallinen sopimus järjestäytymättömässä yrityskehityksessä mutta ei riittävää osaamista ja tukea tehtäväänsä. Esityksen kirjaus luottamusvaltuutetun osaamisen turvaamisesta on valitettavasti todella epämääräinen ja suoraan sanoen myös hieman epäuskottava. Erityisesti tämän tuen, turvan ja osaamisen puute heikentää työntekijöiden asemaa ja lisää työnantajien mahdollisuutta ottaa kaikki paikallisen sopimuksen joustot käyttöön, jolloin tällainen sopimus voi toimia käytännössä edellytyksenä koko työsuhteen syntymiselle. Sanelu työpaikoilla lisääntyy, ja valitettavasti aito sopiminen tulee vähenemään.

Ja sitten vielä niitten erimielisyyksien ratkominen: missä ja miten tämä voisi tapahtua ilman työoikeuteen menemistä, kun kummallakaan puolella sopimuspöytää ei ole yhteyttä niihin sopimusosapuoliin, jotka ovat olleet neuvottelemassa kyseistä työehtosopimusta? Työnantajaliitot ovat myös velvollisia valvomaan jäsenyritystensä paikallista sopimista, toisin kuin järjestäytymättömissä yrityksissä, joiden valvonta on viranomaisten vastuulla. Viranomaisten resurssit ovat kuitenkin jo valmiiksi liian pienet, ja hallituksen paikalliseen sopimiseen antama lisäys ei tule missään tapauksessa vastaamaan tätä lisääntyvää tarvetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

Arvoisa puhemies! Esityksen negatiiviset vaikutukset näkyvät myös pitkällä aikavälillä. Vaarana on, että yleissitovuus romuttuu. Jos yleissitovuus ei ole alalla työehtojen suojana, niin se jättää monet asiat pelkän lainsäädännön varaan. Suomessa lainsäädännön antama suoja työehdoille on hyvin rajallinen, sillä monesta asiasta on sovittu työehtosopimuksissa. Siirtyminen työehtosopimusten piiristä lain minimitasolle tulisi heikentämään radikaalisti työntekijöiden työehtojen nykyistä tasoa monella alalla.

On arvioitu, että tämän lakiesityksen muutokset heikentävät myös olennaisesti työntekijien kannustimia pysyä työntekijäliittojen jäseninä, kun paikallinen sopiminen tulee olemaan mahdollista myös liittoon kuulumattomille työntekijöille. Tämä on jo ihan maalaisjärjelläkin selitettävissä, sillä mahdollisuus paikalliseen sopimiseen on ollut aiemmin työntekijäliittoon kuulumisen isona etuna, jota sen ulkopuolella ei ole saanut. Nyt jos tällainen etu poistuu, niin varmasti se vähentää kannustimia etenkin pienillä yrityksillä.

Arvoisa puhemies! Orpon—Purran hallituksen esitys on todellisuudessa työelämän taksiuudistus, kuten tänään on useammassa puheenvuorossa esiin tuotu osuvasti. Luvataan paljon hyvää ja vielä enemmän kaunista, mutta todellisuus tulee osoittautumaan ajan myötä toiseksi, kylmäksi ja karuksi. Ja sitten taas ihmetellään, missä meni vikaan ja kenen toimesta. Suomesta on silloin jo kovaa vauhtia tulossa maa, jossa palkat alenevat ja laadun sijasta kilpaillaan sillä, kuka onnistuu työehtojen heikennyksissä eniten. Paikallisen sopimisen laajentamisen vastustamisessa on lopulta kyse työntekijöiden suojasta ja heidän hyvinvoinnistaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

17.03 Pia Lohikoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on perustavanlaatuinen ja historiallisen huono muutos suomalaiseen työmarkkinajärjestelmään. Sanotaan suoraan, mikä tämä laki on: se on palkkadumppauslaki. Älkää kukaan erehtykö luulemaan, että tämä olisi kaikkien yhteinen etu. Ei ole. Nyt, kuten aina, tällä hallituksella on mielessään työntekijän etu. Kenen kustannuksella? No, tietenkin työntekijän kustannuksella. Tämä on yksi etappi hallituksen pitkässä sarjassa työelämän useita heikennyksiä. Tämä on tavallisen palkansaajan aseman huonontamista. Hallituksen tavoitteena on mahdollistaa työehtosopimuksen ohi sopiminen järjestäytymättömien työntekijien työpaikoilla, siis työpaikoilla, joilla työntekijöiden neuvotteluasema on jo lähtökohtaisesti heikompi. Paikallinen sopiminen on jo nyt täysin mahdollista järjestäytyneillä työpaikoilla. Silloin mahdollisuudet tasapainoiseen neuvotteluun ovat paremmat. Nyt työntekijöiden heikompa asemaa halutaan käyttää hyväksi. Jos tämä laki säädetään ja järjestäytymättömällä työpaikalla käytetään kaikki sen mahdollistamat heikommin sopimisen keinot, voi työntekijä jäädä pahimmillaan tuhansia euroja tappiolle vuodessa. Sanotaan vielä, mitä se on: se on palkkadumppausta.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä on merkittäviä ja kauaskantoisia vaikutuksia suomalaiseen työmarkkinajärjestelmään. Kun työntekijällä on mahdollisuus järjestäytymättömänäkin sopia työehtosopimusten ohi, laskee kiinnostus liittyä työntekijäliittoon ja väistämättä valtakunnallisten yleissitovien työehtosopimusten merkitys vähenee. Suomalainen järjestelmä on ajoittaisesta asiaan kuuluvasta kitkasta huolimatta toiminut tähän asti melkoisen hyvin. Tutkimusnäytön mukaan pohjoismainen koordinoitu työmarkkinamalli on tukenut työllisyyttä ja talouskasvua. Hallitus on nyt viemässä meitä tuntemattomaan tulevaisuuteen, jossa järjestäytyminen laskee ja minimipalkasta on luultavasti pakko säätää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

laissa. Yritysten yhdenvertaisuuden nimissä järjestäytymättömien yritysten työntekijät asetetaan tässä esityksessä tosiasiallisesti heikompaan asemaan työnantajaliittoon kuuluvien yritysten työntekijöihin verrattuna. Tätä voi pitää erikoisena lähtökohtana työelämän sääntelylle, joka on tähän saakka nojannut heikomman osapuolen eli työntekijän suojelun periaatteelle.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Koskelakin aiemmin täällä mainitsi, Palvelualojen Ammattiliitto PAMin tilastojen mukaan heidän hoidettavakseen tulevista erimielisyysasioista arviolta 70 prosenttia koskee nimenomaan järjestäytymättömiä yrityksiä. Mitä yleissitovista työehtosopimuksista luopuminen tarkoittaisi sitten esimerkiksi rakennusalalle? Rakennusliiton mukaan se tarkoittaisi rakennusyrityksille vajoamista harmaaseen talouteen ja rakennusalan työntekijöille palkkojen ja työolosuhteiden romahtamista. Jos työehtojen vähimmäistason määrittelyä yleissitovilla työehtosopimuksilla luovutaan, lopettaisi ulkomaisten halpafirmojen hintakilpailu monen suomalaisen rakennusyrityksen toiminnan kokonaan. Ulkomaiset halpatyövoimalla kilpailevat yritykset veisivät rakennusurakat niin pieniltä toiminimiyrityksiltä kuin isommiltakin suomalaisilta alan yrityksiltä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on julkisuudessa perustellut tätä työntekijän aseman kannalta historiallisen huonoa lakiesitystä työllisyysvaikutuksilla, mutta ette te hallituksessa nyt kuitenkaan ole tähän omaan esitykseenne sitä niin kirjoittaneet vaan olette joutuneet omaan lakiesitykseenne kirjoittamaan totuuden: tällä ei ole työllisyysvaikutuksia. Esityksen perusteluista löytyy myös lisää totuuksia. Niitä on esittelevän ministerin ehkä vaikea myöntää. Palkkadumppauslakinne perusteluissa todetaan suoraan, että työnantaja voi pyrkiä vaikuttamaan henkilöstöön, kun työntekijöiden neuvotteluasema on heikko. On helppo nähdä, miten näitä mahdollisuuksia voidaan käyttää väärin palkkojen leikkaamiseksi. Esityksessä yhtä lailla todetaan, että se voi entisestään edesauttaa työehtojen heikentämistä erityisesti naisvaltaisilla matalapalkka-aloilla. Tämä on toki rehellistä, että esityksessä näin kerrotaan. Tämä ei ole ensimmäinen eikä valitettavasti taida olla viimeinenkään kerta, kun tämä hallitus viis veisaa naisvaltaisten matalapalkka-alojen, kuten palvelualojen, työntekijöiden asemasta.

Kiitän kuitenkin työministeri Satosta siitä, että hän on jaksanut istua monta tuntia täällä kuuntelemaan lähete keskustelupuheita. Arvostukseni siitä. [Kim Berg: Yhdyn näihin kiitoksiin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

17.09 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Hallitus on tekemässä todellista työelämän taksiuudistusta, niin kuin tänään on moneen kertaan jo sanottu, pyrkiessään laajentamaan paikallista sopimista järjestäytymättömään yrityskenttään.

Hallituksen reilun vuoden aikaansaannos on työmarkkinakaaos, ja kysynpä vaan, kuka siivoaa tästä tulevan sotkun. Mikäli tällä uudistuksella haetaan sitä kuuluisaa kilpailukykyä, niin on kuitenkin hyvä muistaa, että kilpailukyky ei ole meidän isoin ongelma, vaan Suomessa tulee saada tuotteiden jalostusastetta nostettua. Muuten emme tule menestymään tulevaisuuden kilpailuissa, vaikka loisimme millaisia sopimusympäristöjä. Tässä on tarkoitus vain polkea työehtoja eli suomalaisen palkansaajan asemaa.

Hallituksen esityksen mukaan jatkossa myös järjestäytymättömillä työpaikoilla saisi soveltaa yleissitovan työehtosopimuksen paikallisen sopimisen mahdollistavia määräyksiä. Lisäksi lainsäädännöllä ollaan puuttumassa paikallisen tason sopimusosapuoliin ja näiden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

asemaan. Asian yhteydessä on ollut puhetta, että pitää varmistaa paikallisia sopimuksia tekevien osapuolten osaaminen ja ymmärrys sopimusten tekemiseen.

Mielestäni tässä keskustelussa ei ole tullut riittävän hyvin esiin se, onko työnantajaosapuolilla riittävästi osaamista tehdä sopimuksia, koska näitä sopimuksia tulee tähän maahan valtava määrä. Tämä epäily on herännyt esiin tulleiden asioiden myötä, joissa työnantajat eivät aina ymmärrä edes omia työnantajavelvoitteitaan ja toimivat vastoin työelämän pelisääntöjä. Suurin osa tietenkin toimii pelisääntöjen mukaan, mutta esimerkiksi viimeisen vuoden aikana on tullut valitettavia esimerkkejä esiin. On syytä siis olla huolissaan, että väärinkäytökset lisääntyvät esimerkiksi sesonkiluonteisilla aloilla sekä ravintola- ja palvelualoilla.

Tässä yhteydessä on otettava esiin myös työsuojelulliset asiat sekä niiden valvonta, ja nyt tulisi lisätä myös valvontaresursseja, jotta ei synny sopimuksien villi länsi. Se voisi tuoda tähän hieman tasapainoa.

Kaikilla työnantajilla on nytkin vapaus järjestäytyä ja saada käyttöön paikallisen sopimisen työkaluja. Pitäisikö ennemminkin yrityksiä kannustaa järjestäytymään? Pelkään, että paikallisen sopimisen laajentaminen myös järjestäytymättömään kenttään avaa pandoran lippaan ja tuhoaa pohjoismaisen työmarkkinamallin. Tässä hajotetaan vuosikymmenen saatossa yhteistyöllä rakennetun työmarkkinamallin perusteet.

Hallituksen esitys puuttuu työmarkkinaosapuolten sopimusautonomiaan, ja sillä tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia tulevaisuudessa suomalaiseen työelämään. Työntekijöiden sopimusasema heikkenee merkittävästi, kun lainsäädännöllä tuodaan järjestäytyneitä työntekijöitä edustavien koulutettujen luottamusmiesten rinnalle ammattiliittoon kuulumattomien työntekijöiden edustajat sopimaan heidän työehdoistaan paikallisesti. Uudistus heikentää työpaikkojen neuvottelutasapainoa ja on ilmiselvää vaara siinä, että neuvottelusta siirrytään enenevässä määrin yksipuoliseen saneluun.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

17.13 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä paikallisen sopimisen edistämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Hallitusohjelman mukaan paikallinen sopiminen on väline yrityksen toiminnan kehittämiseksi ja kilpailukyvyyn parantamiseksi. Paikallisen sopimisen onnistuminen perustuu luottamukseen, tietoon siitä, mikä on yrityksen tilanne, sekä molemminpuoliseen kykyyn hyödyntää lainsäädäntöä ja työehtosopimusten tarjoamia mahdollisuuksia. Perussuomalaisten näkökulma paikalliseen sopimiseen on ollut selkeä: sitä voidaan lisätä, kunhan se tapahtuu työehtosopimusten puitteissa. Hallitus ei siis ole pelotteluista huolimatta romuttamassa nykyisen kaltaista työmarkkinajärjestelmää eikä työehtosopimuksien yleissitovuutta. Paikallinen sopiminen on parhaimmillaan hyvä asia. Se voi lisätä työn tuottavuutta ja tehokkuutta. Työpaikoilla ymmärretään yritysten yksilölliset toimintaympäristöt ja työn ominaisuudet varmasti paremmin kuin Hakaniemen nappaskenkäväen kabineteissa.

Arvoisa puhemies! Eräistä säännöksistähän on ollut mahdollista poiketa tähänkin asti työnantaja- ja työntekijäyhdistysten välisillä työehtosopimuksilla, mutta nyt tämä mahdollisuus laajennettaisiin myös yrityskohtaisiin työehtosopimuksiin. Tämä laajentaa hyvin merkittävästi sopimisen mahdollisuuksia yrityksissä ja lisää kaivattua joustavuutta. Tärkeimmät työehdot kuitenkin säädetään laissa, eikä niitä pysty kiertämään. Laittomuudet käsitellään oikeudessa myös jatkossa, toisin sanoen työtä ei jatkossakaan voi teettää millä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

ehdoilla hyvänsä. Esityksessä on huomioitu myös se, että paikallisten sopimusten valvontaa lisätään asiaankuuluvasti. Paikalliset sopimukset tulisi toimittaa työsuojeluviranomaiselle, ja jos tämän laiminlöisi, voisi joutua maksamaan laiminlyöntimaksun. Väite siitä, että paikallisen sopimisen lisääminen tarkoittaisi automaattisesti työehtojen heikentymistä, on valheellinen, vanhakantainen. Luokkayhteiskunta-ajattelun perintönä työnantaja-puoli nähdään hyvin usein jonkinlaisena riistäjänä ja työntekijän hyväksikäyttäjänä, vaikka työnantaja mahdollistaa työntekijän pöytään leivän.

Arvoisa puhemies! On hyvä pitää mielessä, että hyvinvoiva, motivoitunut, työhönsä sitoutunut ja muutenkin työehtoihinsa tyytyväinen työmies on yrittäjän paras kaveri. Sen, mihin työntekijä on tyytyväinen, voi lopulta määrittää vain työntekijä itse, vaikka joidenkin lainsäädännöllisten perusehtojen onkin erittäin tärkeää olla olemassa. Lopulta kuitenkin työntekijän ja työnantajan intressit eivät ole ristiriidassa, eikä sellaista ajattelua pidä lietsoakaan. Tämän politisoituneen keskustelun syövereissä on hyvä muistaa, että yritys on juuri niin vahva kuin on sen heikoin lenkki. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Virta poissa. — Edustaja Bergbom.

17.17 Miko Bergbom ps: Kunnioitettu rouva puhemies! Salin vasen laita niin sosiaalidemokraattien kun vasemmistoliiton edustajien osalta on tänään toistanut useaan otteeseen, että kyseessä on työelämän taksiuudistus, ja ikään kuin pilkalliseen sävyyn. Taksiuudistuksesta tuli mieleen, että sehän todella toteutettiin Sipilän hallituskaudella, ja muistaakseni viimeiset neljä vuotta viime kaudella sosiaalidemokraatit ja vasemmistoliitto olivat molemmat hallituksessa. Jos taksiuudistus teidän mielestänne oli ongelmallinen, niin miksi ette tehneet sille yhtään mitään? Miksi ette korjanneet sitä? Tiedoksi: tämä hallitus tekee senkin, taksiuudistusta korjataan. Ihmettelen vain, että nostitte juuri tämän esityksen kritiikin kohteeksi, kun ette itse tehneet sille mitään.

Mutta joka tapauksessa mennään itse asiaan. Minä olen tätä keskustelua seurannut sekä tänään että jo aiemmin sosiaalisessa mediassa, lehdissä, liittojen tiedotteista ja tänään istuntosalissa, ja minun täytyy ihan aidosti kysyä, oletteko te aivan tosissanne ihan jokaisessa teidän lausunnossanne ja kritiikissänne koskien tätä paikallisen sopimisen esitystä, koska se on jäänyt minulle epäselväksi. Minä perustelen kohta, miksi. Onko tässä tosiasiallinen syy ja motiivi taustalla vastustaa tätä esitystä henkeen ja vereen se, että Hakaniemi on rahoittanut niin merkittävästi teitä eduskuntaan, joten ikään kuin kiitollisuudenvelasta siten annetaan hallituksen kuulla kunniansa?

Joka tapauksessa täällä on annettu ymmärtää, että tämä paikallinen sopiminen johtaisi jonkinikäiseen massiiviseen palkkadumppaukseen. Se tuntuu minun mielestäni omituiselta, koska jotta sinä voit hyödyntää paikallisen sopimisen pykälää, jotka määrittellään työehtosopimuksissa, esimerkiksi valtakunnallisessa työehtosopimuksessa ja yrityskohtaisessa työehtosopimuksessa — johon menen myöhemmin uudestaan — niin ne on neuvoteltu yhdessä työntekijäjärjestöjen kanssa tai työntekijäjärjestöä edustavan työntekijäyhdistyksen kanssa. Eli onko nyt siis niin, että tällä hetkellä voimassa olevat työehtosopimukset, joissa on paikallisen sopimisen pykälää, ovat huonoja? Te olette niitä täällä aiemmin tänään kehuneet. Ne ovatkin siis huonoja, eli ne on huonosti neuvoteltu työntekijäpuolelta, niinkö? Tämä on jäänyt epäselväksi.

Nythän siis kyse on siitä, että näitä samoja pykälää, jotka on jo neuvoteltu sopimuksiin ja todennäköisesti tullaan neuvottelemaan myös uusiin tuleviin sopimuksiin, pääsisivät hyö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

dyntämään myös muut yritykset. Puhutaan siis järjestäytymättömistä yrityksistä. Täällä on niistäkin minun mielestäni puhuttu sivulauseissa vähän törkeään sävyyn. On annettu minun mielestäni ymmärtää, että kun rehdit ja rehelliset yrittäjät ovat aiemmin neuvotelleet yhdessä ammattiyhdistysliikkeen, työntekijäjärjestöjen kanssa paikallisista sopimuksista — korjataan toki, jos olen väärässä — niin järjestäytymättömässä kentässä ollaankin jotenkin epäreiluja, ei rehtejä. Voin kertoa teille: suurin osa näistä järjestäytymättömistä työnantajista on hyvin pieniä yrityksiä, joissa saattaa olla tilanne, että siellä on se työnantaja töissä ja ehkä yksi tai kaksi työntekijää. Usein on valitettavasti niin, että monessa yrityksessä ei ole muuta kuin se itse yrittäjä töissä, koska työnantajayritysten määrä tässä maassa on vähentynyt merkittäväällä tavalla 2020-luvulla, ja se on äärimmäisen surullista. Me tarvitaan lisää työnantajayrityksiä.

Ja nythän, minä uskallan veikata, kun tämä paikallinen sopiminen laajennetaan myös järjestäytymättömään kenttään, tämä saattaa kuulkaa tuoda itse asiassa rehdimpiä sopimuksia työmarkkinoille. Tämä vahvistaa sitä oikeustilaa, koska todennäköistä on, että tälläkin hetkellä, tänäkin päivänä, on yrityksiä, joissa tosiasiallisesti päivittäin tehdään paikallista sopimista riippumatta siitä, onko se de facto, de jure laillista. Uskallan epäillä näin. Jos ajatellaan yritystä, jossa on yksi tai kaksi työntekijää ja se työnantaja, niin kyllähän he sopivat asioista päivittäin, päivittäin erilaisista asioista, mitä tulee vaikka työaikaan. On hyvin mahdollista, että näin toimitaan, mutta jos mennään ihan by the book — anteeksi, kirjan mukaan, ei ollut tarkoitus käyttää englantia — niin saisivatko he tehdä näin? Eivät välttämättä. Hyödyttääkö molempia? Uskallanpa väittää, että hyödyttää, koska ammattiyhdistysliike on neuvotellut paikallisen sopimisen pykälä työsopimuksiin. Totta kai silloin nähdään joku itseisarvo ja hyöty myös työntekijäpuolelle.

Toisaalta voidaan kysyä: jos me mahdollistetaan työsopimuksen puolelle lisää joustoja tilanteessa, jossa yritys saattaa olla esimerkiksi menossa konkurssiin tai suhdannesyistä on menossa heikompaan taloudelliseen tilanteeseen, niin voidaanko näillä eräänlaisilla joustoilla luoda tilanne, jossa työntekijöitä ei tarvitse lomauttaa tai pahimmillaan jopa irtisanoa? Herää kysymys. Uskon, että näin tulee käymään. Eli onko se aina parempi, että on joko töitä tai sitten konkurssi, lomautus tai töitä, vai olisiko niin, että voitaisiin ehkä molemminpuolisilla joustoilla mahdollistaa parempi tilanne molemmille osapuolille?

Minä näen, että tämä uudistus parhaimmillaan lisää neuvottelua työntekijöiden ja työnantajan välillä työelämän puolella. Tämä lisää itse asiassa parhaimmillaan jopa työnantajien halua järjestäytyä, koska silloin heillä alkaa olla intressi pyrkiä työnantajajärjestöihin saadakseen esimerkiksi sitä oikeudellista tukea näiltä työnantajajärjestöiltä, mitä näillä pienillä yrityksillä ei välttämättä ole.

Sitten täällä on peloteltu, että yleissitovuus hajoaa. Enpä usko. Perustelen sitä sillä, että yrityskohtaisen työsopimuksen tekeminen vaatii aivan järjettömän työpanoksen, kymmeniä ja kymmeniä sivuja lakitekstiä, mihin pitää olla oikeudellista osaamista. Ei todellakaan helppo juttu. Tämän takia uskon, että yleissitovuus ei tule romuttumaan, eritoten paljon parjatulla rakennuslalla, josta täälläkin on puhuttu — ja puolalaisista putkimiehistä.

Mitä tulee työperäisen maahanmuuton aiheuttamiin ongelmiin ja esimerkiksi hyväksikäyttöön, ne ongelmat ovat olemassa tänään, ne ovat olleet eilen, ne ovat olleet viime vuonna ja kymmenen vuotta sitten. Tämä uudistus ei tule siihen tekemään minkäänlaisia muutoksia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen, vastauspuheenvuoro.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

17.23 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Bergbom maalaili isolla pensselillä. Hän ei ollut ilmeisesti kuulemassa edellistä puheenvuoroani, jossa totesin sen, että hallituksen esityksessä sivulla 67 todetaan suoraan niin, että mikäli muutos johtaisi työnantajakohtaisten työehtosopimusten merkittävään yleistymiseen, valtakunnallisten työehtosopimusten edustavuus voisi heikentyä. Oleellinen edustavuuden lasku voi jollakin alalla johtaa siihen, että valtakunnallista työehtosopimusta ei voitaisi enää pitää yleissitovana. Elikkä te itse omissa esityksessänne toteatte näitä riskejä ja epäkohtia liittyen juuri siihen, minkä te edustajana äsken kumositte, että ei tule vaikuttamaan yleissitovuuteen. Täällä on kuitenkin todettu, että on mahdollista, että näin voi käydä. Tämä on se asian pihvi, yleissitovuus. Sitten mitä tarkoittaa se, jos se lakkaa ja sitten mennään työpaikkakohtaisiin työehtosopimusneuvotteluihin? On kokemusta kyllä itselläkin siitä, mitä se tarkoittaa. Tämä on pitemmällä aikavälillä se näkökulma siitä, mitä vaikutuksia tällä nyt käsittelyssä olevalla lakimuutoksella on. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom, vastauspuheenvuoro, sen jälkeen ministeri Satonen ja sen jälkeen edustaja Tynkkynen.

17.24 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, kiitos mahdollisuudesta.

Tiedetään, että siellä esityksessä mainitaan, että tämä järjestäytymisriski ja yleissitovuuden riski on olemassa, mutta tosiasiahan on ollut se, että meillä on ollut jo toimialoja, joilla yleissitovuudesta ollaan päätetty luopua ja on irtaannuttu näistä valtakunnallisista työehtosopimuksista jo ennen tämän esityksen voimassaoloa. Sitten jos ajatellaan näitä yksittäisiä isoja yrityksiä, joilla on kyky ja ehkä mahdollisesti jopa intressi neuvotella yrityskohtaisia työehtosopimuksia, niin se ei kuitenkaan minun mielestäni ulotu kaikille aloille, koska jos ajattelee pk-sektoria, jota tämä laki koskee, niin heillä saattaa olla intressi, että on joku muu toimija, joka on jo valmiiksi neuvotellut sen työehtosopimuksen sen sijaan, että jonkun pienen firman pitää palkata lakimies neuvottelemaan heille 50—60-sivuinen työehtosopimus. Sen takia en usko, että se ainakaan laskee haluja järjestäytyä nimenomaan niissä pienissä yrityksissä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen.

17.25 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Ihan pari kommenttia tähän käytyyn keskusteluun.

Tähän viimeiseen asiaan, että mitä vaikutuksia yleissitovuuteen tulee tapahtumaan: Täällä on siitä käytetty varsin hyviä puheenvuoroja, ja niitä voi olla molempiin suuntiin. Mutta tässä hallituksen esityksessä onkin tällainen jälkiseurantaa koskeva ehdotus, jonka pohjalta lain voimaantulon jälkeen voidaan vaikutuksia arvioida. Olettaisin, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta asiaa käsitellessään tähän jonkinlaisen seurantaponnen varmaan laittaa, että tätä asiaa on hyvä seurata.

Kaikkineenhan meillä yleissitovuus on edelleen varsin vahvaa, mutta toki on yksittäisiä alueita, joissa ollaan lähempänä tätä rajaa, kuten edustaja Bergbom tässä taisi mainita — taisi mainita Suhonenkin.

Ehkä sitten vielä toinen kohta, mikä tässä aiemmin tuli keskustelussa esille — tai oikeastaan parikin. Ensimmäinen on se, että kun tätä keskustelua on tässä nyt aika pitkään

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

kuunnellut, niin se kyllä kieltämättä minuakin aika paljon häiritsee, että tässä koko ajan tulee sellaista viestiä, että tämä olisi jotenkin epärehellisten yrittäjien etu, että tämä laki säädetään. Jos näin olisi, niin minä en usko, että Suomen Yrittäjät olisi kaikkein innokkain tämän lain puolustaja. Kyllä heillä varmaan ylivoimainen valtaosa on kuitenkin ihan rehellisiä. Sen takia hallituksen esityksessä on varsin avoimesti vaikutusarviota tehty, että totta kai siinä saattaa tulla myös ylilyöntejä, saattaa tulla virheitä, ja sen takia vielä lausuntokieroksen jälkeenkin tätä valvontaa vahvistettiin.

Sen haluan sanoa myös, mihin Bergbomkin viittasi, että tähän työperäiseen maahanmuuttoon liittyvät ongelmat ovat olleet tosiaan pitkäaikaisia, mutta voin kyllä sanoa, että nykyinen hallitus on niihin aidosti myös tarttunut.

Jos otetaan vaikka tämä marjanpoimintakeissi, niin nyt ihan oikeasti siihen ollaan tartuttu, ja jatkossa siellä tullaan menemään valtakunnallisen työehtosopimuksen mukaan, eli siihen on tartuttu.

Eli pidän tätä keskustelua kyllä ylimitoitettuna, mutta en vähättele sitä, että totta kai aina isoon uudistukseen saattaa liittyä myös joitakin ongelmia. Niitä on tärkeää seurata, ja on tärkeää tarvittaessa puuttua niihin.

No, sitten vielä viimeisenä, arvoisa rouva puhemies, se näkökulma, että kun täällä on tuotu aika paljon esille sitä, että tämä luottamusvaltuutettu ei ikään kuin pärjäisi työehtosopimusneuvottelijana, niin siihen on nimenomaan pyritty, että hänellä on sama suoja kuin luottamusmiehellä ja hänellä on oikeus saada niitä tietoja. Minä kyllä kuvittelisin niin, että aika moni henkilö, joka tulee tämmöiseksi luottamusvaltuutetuksi valituksi ja rupeaa tekemään omien työkavereiden puolesta työehtosopimuksia tai niiden paikallista soveltamista, kyllä suhtautuu siihen työhönsä vakavasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen.

17.29 Oras Tynkkynen vihr: Arvoisa puhemies! Niin kuin työministeri Satonenkin hyvin tietää, vihreät ovat suhtautuneet avoimesti ja jopa myönteisesti paikallisen sopimisen edistämiseen. Paikallinen sopiminen on tosiaan jo arkea monilla suomalaisilla työpaikoilla, niin kuin tänäänkin on useaan otteeseen pantu merkille. Oikein toteutettuna se voi tuoda kaivattua joustoa meidän työelämään ja työmarkkinoille ja olla hyödyksi niin työnantajille kuin työntekijöille. Mutta paljon riippuu siitä, miten paikallista sopimista edistetään ja mikä on se toteutustapa.

On myös hyvä, että hallitus tässä esityksessään matkan varrella taipui kuuntelemaan kansainvälisten sopimusten velvoitteita, mikä ei aina hallituksella ole ollut niin tapana, ja muokkasi esitystä hieman paremmin työntekijäpuolta huomioon ottavaan muotoon. Mutta edelleen hallituksen esityksessä on ihan merkittäviä riskejä ja ongelmia, joita kaikkia en nyt tässä ajatellut käydä läpi, ehkä enemmän näihin isoihin kysymyksiin tämän esityksen ympärillä puuttua ja sitten muutaman yksityiskohdankin tässä matkan varrella nostaa.

Ensinnäkin, hallituksen esitys ei käsittääkseni kunnolla takaa sitä, että työntekijöiden asema paikallisessa sopimisessa on kaikissa tilanteissa riittävän vahva. Se on ollut aina se perusedellytys vihreille edistää paikallista sopimista, että myös työntekijäpuolen asema saadaan riittävästi turvattua.

Toiseksi, vaikka nyt tänään tietysti keskitytään puhumaan tästä nimenomaisesta hallituksen esityksestä, sitä on vaikea käsitellä tarkastelematta hallituksen työmarkkinauudistusten kokonaisuutta. Niin kuin itsekin olen monesti tässä salissa todennut, tämä työmark-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

kinauudistusten kokonaisuus on näkökulmastamme pahasti vino ja epäreilu, ja silloin se asettaa myös tämän yksittäisen hallituksen esityksen vähän tylsään valoon. Esityksellä toisensa jälkeen hallitus on käytännössä ollut heikentämässä työntekijöiden asemaa, ja vastaavasti hallitus on toistaiseksi kieltäytynyt tuomasta tähän saliin ainuttakaan esitystä, jolla oltaisiin voitu tasapainottaa tilannetta ja vahvistaa työntekijöiden asemaa.

Tässä edellä keskustelussa valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sirén kertoi ikään kuin suurenakin uutisena ja parannuksena sen, että hallitus on tänään ilmoittanut aloittavansa selvitystyön, jossa tarkastellaan työntekijöiden edustusta yritysten hallintoelimissä. Hyvä nyt, että edes selvitetään, mutta kun pohjalla on hallituksen esitysten vyöry, joissa kaikissa suunta on ollut sama eli työntekijöiden aseman heikentäminen, niin se, että yli vuoden hallituksen työskentelyn jälkeen paras, mitä saadaan aikaan, on selvityksen tilaaminen, ei suu-remmin ainakaan itseäni vakuuta.

Kolmas iso haaste sitten on se, että jälleen myös tässä tapauksessa hallitus ajaa läpi isohkoja periaatteellisia muutoksia ohi työmarkkinaosapuolten. Ymmärrän täysin sen, että neuvottelemisen työmarkkinaosapuolten kesken on usein vaikeaa ja se on usein hidasta, ja en yhtään vähättele sitä ongelmaa, kun uudistuksiakin tarvitaan, mutta sitten on myös niin, että silloin kun työmarkkinaosapuolten kesken sopu lopulta saavutetaan, niin sillä on tapana kestää aikaa paremmin ja rakentaa paremmin sitä luottamusta ja pohjaa, jolle sitten työmarkkinoilla voidaan tulevia sopimuksia rakentaa. Tietysti on hyvä sen verran historiaa tässä muistella, että meillä on kuitenkin ollut jo aiemmin pöydällä sopu paikallisen sopimisen edistämisestä, joka saavutti laajaa tukea työmarkkinaosapuolten kesken. Se, että silloin siinä ei edetty, on valitettava takaisku, ja olisin toivonut, että tätä sopimisen tietä olisi vielä voitu tässä kuitenkin jatkaa.

Meidän arviomme vihreissä on se, että hallituksen työmarkkinauudistusten jono kaipaava rinnalleen korjaussarjaa, jossa tasapainotetaan kokonaisuutta merkittävästi ja vahvistetaan työntekijöiden asemaa. Käyn nopeasti läpi, jos aika sallii, kuusi asiaa.

Ensinnäkin, koulutuksella ja neuvonnalla tulisi varmistaa se, että sekä työnantajapuolella että työntekijäpuolella on riittävät tosiasialliset taidot ja valmiudet tehdä paikallisia sopimuksia. Tässä on edellä sivuttu muun muassa sitä, löytyykö luottamusvaltuutetuilta tällaista osaamista tulevaisuudessa riittävästi vastaavassa laajuudessa kuin luottamusmiehiltä voidaan odottaa.

Toiseksi, monesti on myös viitattu jo edellä siihen, että viranomaisilla pitää olla riittävät voimavarat valvoa, ja nyt, vaikka pienen pieniä parannuksia ehkä tehdäänkin, se kokonaislinja hallituksellahan on ollut leikata aika merkittävästi julkisesta hallinnosta, joten pelkona on, että se heikentää myös viranomaisten edellytyksiä valvoa näitten ehtojen noudattamista.

Lausuntokierroksella tuli esiin hyvitysmaksu työehtosopimusrikkomuksista ja se, että sen tulisi olla yhtä lailla järjestäytymättömillä kuin järjestäytyneillä yrityksillä. Se varmasti, kun täällä on paljon puhuttu eri toimijoiden tasa-arvoisesta ja yhdenvertaisesta asemasta, kuulostaa aika perustellulta.

Neljänneksi, tulen jälleen kerran siihen, että työntekijöille olisi korkea aika taata Suomessa paikka yritysten hallituksissa. Kun hallitus puhuu mielellään pohjoismaisesta mallista, niin tämä jos joku nyt on osa pohjoismaista mallia. Meidän pohjoismaisissa verro-keissa työntekijöiden edustus on hallituksiin taattu, ja on hirveän vaikea keksiä mitään järkevää syytä, minkä takia tämä ei sopisi myös meillä täällä Suomessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

Viidenneksi, pitää vahvistaa ammattiyhdistysliikkeen kykyä puolustaa työntekijöitä, ja tässä ryhmäkannenostomahdollisuus olisi yksi konkreettinen mahdollisuus.

Kuudenneksi, aiemmin mainittu työntekijöiden tulkintaetuoikeus ristiriitatilanteissa on Ruotsissa toimivaksi todettu malli. Uskoisin, että siitä voisi olla apua myös meillä täällä Suomessa.

Ja ehkä tästä nimenomaisesta esityksestä nostaisin myös esiin Akavan ajatuksen siitä, että jos ja kun on aika laaja ymmärrys, että halutaan edistää paikallista sopimista, mennä siihen suuntaan, että sitä hyödynnetään yhä enemmän, sitä voitaisiin vaihteistaa. Akavan ajatuksena olisi, että aloitettaisiin kaikkein pienimmistä yrityksistä ja sitten kokemusten karttuessa vaihteittain edettäisiin kohti yhä suurempia ja suurempia työnantajia. Tällöin myös riskejä voitaisiin pitää paremmin hallittuina.

Siis osana työmarkkinoiden reilua uudistamista näemme, että paikallisen sopimisen edistämällä voi olla hyvin tärkeä rooli, mutta nyt kun katsoo tätä hallituksen työmarkkinauudistusten kokonaisuutta, niin tätä isoa linjaa emme valitettavasti voi olla tukemassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen poissa, edustaja Marttinen poissa. — Edustaja Lehtinen.

17.36 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Heti alkuun täytyy sanoa, että itselläni on vilpitön halu edistää järjestäytymistä Suomessa ja myöskin sitä, että neuvotteluosapuolia edustaisi mahdollisimman laaja joukko molemmilla puolilla. [Timo Suhonen: Hyvä!] Se tuo nimittäin tehokkuutta tähän meidän neuvottelujärjestelmään. Tämä kumpuaa ihan siitä, että olen ollut viisi vuotta pääluottamusmiehenä ja yli kymmenen vuotta luottamusmiehenä ja edelleenkin olen ammattiliiton jäsen, vaikka olen tässä uudessa tehtävässä. Kunnioitan siis tätä sopimisen järjestelmää.

Mutta oma kokemus on myöskin siitä, mitä paikallisen sopimisen ongelmia on. Meillä oli eräs tapaus, jossa työnantajapuoli tulkitsi niin, että ei tarvitse maksaa korvausta tietystä työtehtävästä, ja meidän näkemyksen mukaan olisi pitänyt maksaa. Pyrimme sopimaan tätä paikallisesti, ja meille yksioikaisesti ilmoitettiin, että se ei käy, koska se on keskusjärjestöjen toisin sopima. Eli ei voitu sopia edes paremmin tässä tapauksessa, vaikka olisimme halunneet. Työntekijät olisivat saaneet palkan ja työnantaja työntekijät, mutta ei käynyt. Tässä on malliesimerkki siitä, että hölmöyksiin ei pidä mennä ja sitten myöskin paikallista sopimista pitää edistää.

Se, minkä takia paikallinen sopiminen ei ole mielestäni niin vaarallista — täällä on puhuttu siitä, että se pakottaa ja alistaa —, johtuu ihan siitä, että sopimukseen tarvitaan aina kaksi osapuolta, sopia ei voi yksin. Jos sitä toista nimeä siinä paperin alla ei ole, ei ole myöskään sopimusta. Ei ole vaikea asia. Ja jos ei ole sopimusta, sitten mennään perälaudan mukaan, joko yleissopimuksella tai sitten vielä tarvittaessa lainsäädännön kautta.

Ja sitten jos tulee tämä uusi luottamusvaltuutus, niin toki tunnistan sen haasteen, että hänellä on varmasti alussa osaamisvaikeutta, mutta kyse on enemmänkin omasta tahdosta oppia ja ymmärtää asioita. Ja toisekseen niissäkin tapauksissa meidän on pakko luottaa siihen, että ne työntekijät paikallisesti tietävät, mikä on heille parasta, ja keneen he luottavat. Ja se henkilö sitten neuvottelee, ja tämä uusi malli mahdollistaa sen, että nämä henkilöt voivat neuvotella.

No sitten tähän ajatukseen koijareiden määrän lisääntymisestä: Minun käsitykseni on kyllä se, että jos on koijareita, niin ei niitä ole sitonut mikään laki eikä sopimus aikaisem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

minkaan, ja jos me tehdään uutta lainsäädäntöä, niin ei se koijareiden määrä sitä kautta lisäännä. Jos ei halua noudattaa sopimuksia eikä lakeja, ei se tämänkään jälkeen siitä mihinkään muutu.

Mitä tulee tähän osaamattomuuteen neuvotella tai yleissitovuuden vähenemiseen, niin jos näin kävisi, niin minun henkilökohtainen näkemykseni on se, että ammattiliittojen vetovoima merkittävästi kasvaisi — huomattaisiin, että kukaan muu ei osaa neuvotella asiasta kuin ammattiliitot — jolloin luulisi, että siellä vasemmassa laidassa lyödään kättä yhteen, että nyt meidän jäsenmäärä kasvaa, kun tulee tämmöinen muka hallituksen hölmö esitys. Mutta minä en usko, että tässä tulee käymään niin. Suomi on iso ja laaja maa. Meillä tarvitaan paljon joustoa paikalliseen sopimukseen, ja siksi tämä on äärimmäisen hyvä asia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kauma poissa. — Edustaja Hänninen.

17.39 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Elämme historiallisia hetkiä. Yrityskohtaiset työehtosopimukset tuodaan nyt samalle viivalle valtakunnallisten työehtosopimusten kanssa. Järjestäytymättömien yritysten paikallisen sopimisen kiellot poistetaan. Paikallinen sopiminen on jatkossa yhdenvertaisesti mahdollista kaikissa yrityksissä. Luottamusmiehen puuttuminen ei jatkossa estä paikallista sopimista. Paikallisten sopimusten tehokas valvonta varmistetaan järjestäytyneissä yrityksissä. Paikallisten sopimusten valvonta on jatkossakin työehtosopimusosapuolten vastuulla. On erinomainen parannus, että asiaa voidaan sopia nyt paikallisesti, erinomainen parannus. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen poissa. — Edustaja Asell.

17.40 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssämme on lakiesitys, joka vaarantaa Suomen sopimussyhteiskunnan ja työmarkkinamallimme tulevaisuuden. Orpon hallituksen esitys paikallisen sopimisen laajentamisesta ei perustu aitoon kolmikantaan tai neuvotteluun, vaan on yksipuolinen hallitusohjelman toteuttamistoimi. Tällä esityksellä puututaan vakavasti työmarkkinaosapuolten sopimusperinteeseen, joka on ollut suomalaisen työelämän kivijalka vuosikymmenten ajan. Tämä esitys murentaa pohjoismaista työmarkkinamallia, jonka keskiössä on neuvottelu ja yhteistyö. Kyse ei ole vain yksittäisestä uudistuksesta, vaan perustavaa laatua olevasta muutoksesta, jolla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia.

Järjestäytymättömien yritysten mahdollisuudet paikalliseen sopimiseen laajenevat, mikä luo tilaa heikommille työehdoille. Tämä heikentää työehtoja erityisesti niissä yrityksissä, joissa työntekijöiden asema on jo ennestään heikko. On arvioitu, että työntekijöiden vuosiansiot voivat laskea jopa 10 000—20 000 euroa, mikä on merkittävä pudotus monelle perheelle.

Nykyinen järjestelmä toimii hyvin. Meillä on luotettava työmarkkinamalli, joka hyödyttää sekä yrityksiä että työntekijöitä. Esimerkiksi Ruotsissa ymmärretään hyvin, että järjestäytyneet työmarkkinat ovat kaikkien etu. Suomessa on tehty paikallista sopimista jo 30 vuotta nykyisen mallin mukaisesti. Nyt hallituksen esitys kuitenkin luo epärehellisille yrityksille mahdollisuuden polkea palkkoja ja houkutella ulkomaista halpatyövoimaa samalla heikentäen suomalaisten työntekijöiden asemaa. Esimerkkinä tästä voi katsoa Olkiluoto kolmosen työmaan alkuvaiheita, jolloin ulkomaalaisia työntekijöitä käytettiin paikallisilla sopimuksilla, jotka eivät vastanneet Suomen yleissitovan työehtosopimuksen minimiehto-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

ja. Myöskään kauppakeskustyömaalla paljastuneet 5 euron tuntipalkat ulkomaalaiselle sähkömiehelle ei ole malli, jota pitäisi edistää. Se ei ole oikea suunta Suomelle.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus muistuttaa surullisen kuuluisaa taksiuudistusta, jossa joustavuus johti korkeisiin hintoihin, epävarmuuteen ja järjestelmän toimimattomuuteen. Onko hallitus todella valmis tekemään saman virheen työmarkkinoilla? Esitys mahdollistaa sen, että yritykset voivat alkaa kilpailla ulkomaisen halpatyövoiman palkoilla. Tämä kehitys johtaa palkkojen laskuun ja työntekijöiden aseman heikentymiseen. Onko tämä se tulevaisuus, jota Suomessa halutaan työntekijöille? Ei ainakaan työntekijöiden mielestä. Mutta tämä uudistus ei hyödytä myöskään rehellisesti toimivia yrityksiä, jotka pelaavat samoilla pelisäännöillä kuin kaikki muutkin. Sen sijaan epärehellisesti toimivat yritykset, jotka haluavat polkea työehtoja ja käyttää hyväksi heikommassa asemassa olevia työntekijöitä, hyötyvät eniten. Rehelliset yritykset kärsivät tästä, ja samaan aikaan suomalainen duunari joutuu tinkimään omista työehdoistaan. Erityisen huolestuttavaa tämä on nuorten, osa-aikaisten ja pätikätyöläisten kohdalla. Kuinka moni nuori on valmis neuvottelemaan itselleen parempia työehtoja, kun vastassa on suuri yritys?

Arvoisa puhemies! Valvonta tämän uudistuksen yhteydessä on riittämätöntä. Valvontaresurssit eivät ole tarpeeksi kattavia, ja sakot epärehellisille yrityksille ovat liian pieniä. Pitkät oikeusprosessit johtavat siihen, että epärehellinen yritys voi hyödyntää työehtojen polkemista pitkän aikaa ennen kuin asia käsitellään. Tämä lisää epävarmuutta työmarkkinoilla. Lainsäädännön arviointineuvosto on myös kritisoinut lakiesitystä. Siitä ei käy ilmi, millaisia työntekijöitä esitys pääasiallisesti koskee, ja mitä vaikutuksia sillä on. Hallitus toteuttaa pelikirjansa mukaista unelmaa paikallisesta sopimisesta ja yleissitovuuden murtaamisesta, mutta seuraukset jäävät täysin hämäriksi.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei ole suomalaisen työmarkkinajärjestelmän etu. Se ei edistä oikeudenmukaisuutta, vakautta tai kasvua. Onkin kysyttävä, ketkä tästä uudistuksesta hyötyvät. Hallituksen tulisi nyt pysähtyä ja kuunnella työmarkkinaosapuolia ennen kuin jatkaa tällä vaarallisella tiellä, joka uhkaa suomalaisten työntekijöiden ja rehellisten yritysten asemaa. On aika palauttaa aito kolmikanta ja neuvottelu takaisin keskiöön.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

17.45 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tänään moneen otteeseen puhuttu siitä, kuinka TES määrää aina minimin — työehtosopimus, joka on valtakunnallisesti sovittu. Tämä on aivan totta. TES todellakin määrää minimin, mutta kun tämä lakiuudistus astuu voimaan, niin se, että työntekijälle maksetaan hänen osaamisensa tasoista palkkaansa, voidaankin paikallisesti sopia pienemmäksi, sinne TESin minimiin. No, mitä seuraa siitä, kun TESin minimi sitten toteutuu? Ja jatkossa mietimme sitä — mikä kysymys on oikeutetusti tänäänkin täällä salissa esitetty — mitä tapahtuu yleissitovuudelle, minkä takia työnantaja järjestäytyisi ja minkä takia TESit enää olisivat voimassa.

Vuonna 2016 Metsäteollisuus erkani EK:sta, ja tällä hetkellä olemme tilanteessa, jossa metsäteollisuuden aloilla sovitaan yrityskohtaisia sopimuksia kaiken aikaa. Ei siis ole enää perinteistä neuvottelukierrosta, vaan on kaiken aikaa päällä oleva neuvottelukierros, ja tämä lakiesitys tällaisenaan mahdollistaa tämän vielä laajemmassa kulmassa.

Olin viime kaudella itse tutustumassa erääseen tällaiseen mekaanisen metsäteollisuuden yritykseen, ja myös siellä tuli hyvin selväksi se, kuinka kallis järjestelmä tämä on. Aikaisemmin heillä oli työehtosopimukset, jotka määrsivät minimin, antoivat raamin, mutta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

he joutuivat nyt sopimaan kaiken itse. He joutuivat palkkaamaan lakimiehet, he joutuivat käyttämään aikaa ja sitä tuotannossa käytettävää aikaa nimenomaan sopimiseen, ja se oli heistä surullista.

Sitten täällä on puhuttu paljon, arvoisa puhemies, minun ilmaisustani ”koijariyrittäjät”. Koijariyrittäjiä ovat sellaiset, jotka eivät sitoudu työelämän pelisääntöihin, eivät todellakaan kaikki suomalaiset yrittäjät — meillä on Suomessa työnantajia, jotka sitoutuvat sääntöihin, sitoutuvat lainsäädäntöön ja haluavat muun muassa pitää työntekijästään huolta. Näistä yrittäjistä Suomi elää, ei heistä, jotka haluavat halpuuttaa palkkoja mahdollisimman alas, sinne TESin minimiin. Esimerkiksi itse työskentelin aiemmin tällaisen kunnollisen työnantajan palveluksessa. Meillä oli hyvä neuvotteluyhteys. Minä sain istua myöskin johtoryhmässä. Minulla oli tieto siitä, missä mentiin, mitä oli tapahtumassa, ja meillä oli yli 40 paikallista sopimusta. Se oli meidän kaikkien etu. Jatkuvasti käytiin myös neuvotteluja siitä, voitaisiinko jostain muusta vielä sopia paikallisesti. Joskus onnistuttiin, joskus ei.

Sitten vielä tähän järjestäytymiseen ja siihen, miksi työnantajapuoli järjestäytyisi. Tännään täällä salissa on puhuttu nimenomaan siitä, että työnantajat haluavat jatkossakin järjestäytyä. No, miksi kaikki työnantajat eivät ole nyt järjestäytyneet? Ehkä se kysymys, ja se vastaus, onkin juuri se, että halutaan siitä yleissitovasta työehtosopimuksesta eroon. Ja jos meillä ei ole yleissitovia työehtosopimuksia, niin meillä ei ole enää sitä minimiäkään. Meillä ei ole laissa minimipalkkaa. Meillä ei ole laissa määritetty tarkasti sitä, mitä työntekijälle pitää maksaa.

Tämä tämän päivän keskustelu kyllä osoittaa sen, että kokoomuslaiset eivät ole tainneet kertoa perussuomalaisille, mitä tämä työelämän taksiuudistus lopulta tarkoittaa. Se johtaa siihen, että vilunki voittaa ja suomalaisten koulutettujen ammattilaisten ansiot laskevat ja työehdot romuttuvat. Se on tämän kaiken lopputulos. Samalla tarvellaan toimiva neuvottelujärjestelmä, jota ei noin vain korjatakaan. Kysynkin teiltä, edustaja Piisinen: kun tämä koko totuus kaikessa karmeudessaan teillekin avautuu, kuka tämän kaiken siinä vaiheessa siivoaa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.50 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa ensimmäisessä puheenvuorossani kävin läpi sitä, miten paljon tämä tulee vaikuttamaan siihen, kuinka yleissitovia työehtosopimuksia Suomessa jatkossa on. Siellä on moni ala semmoisessa tilanteessa, että varmasti jatkossa tulee kysymyksiä niitten yleissitovuudesta. Jos sieltä yksikin suuri yritys lähtee pois, niin se yleissitovuus katoaa ja siellä tuhansia yrityksiä putoaa tyhjän päälle, siellä ei ole mitään työehtoja enää turvana. Tämä tulee olemaan semmoinen tosiasia, jota tänä päivänä tässä ei nyt oikeasti käsitellä ollenkaan.

Toinen asia, joka tässä kannattaisi muistaa, on se, että kaikkia näitä esityksiä, mitkä ovat täällä hallituksen toimesta — ansiosidonnaisen turvan poistaminen, neuvottelutoimintaan puuttuminen, irtisanomisperusteiden heikentäminen, yt-lain rajat ja sitten tämä aikuiskoulutustuen lakkauttaminen — niin kuin tätäkin, on palkansaajapuoli yksimielisesti vastustanut, kaikkia näitä. Tavallaan senkin pitäisi jo kertoa jotain tämän lakiuudistuksen sisällöstä, että siellä on sellaisia asioita, jotka tuovat työpaikoille epätasapainoa. Tämä on se viesti, jota pitäisi kuunnella ja yrittää rakentaa tätä tasavertaisempaan asemaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

Mielenkiintoinen havainto oli tässä, että oikeusministeriö tuossa lakiesityksen pumaskassa sivulla 82 erittäin monella kohtaa nostaa esiin sen, että tämä puuttuu sopimusautonomiaan ja tämä myöskin tuo sellaisia ulottuvuuksia, joita ILO-sopimukset eivät ole tarkoittaneet. ILO-sopimukset ovat tarkoittaneet, että järjestäytymistä vahvistetaan ja järjestäytyneellä kentällä tehdään puolin ja toisin ne työehtosopimukset, joilla turvataan ne minimiehdot kullakin alalla. Tämä on ollut näitten ILO-sopimusten perimmäinen lähtökohta, ja nyt tässä koko ajan viedään tätä sopimista sellaiselle tasolle, että se ei ole enää järjestäytyneiden yritysten ja järjestäytyneen palkansaajaliikkeen kontrollissa. Tullaan tekemään sellaisia sopimuksia, jotka murtavat tätä tilannetta.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten tästä, kun näitä vaikutusarvioita täällä on tullut tuottavuudesta ja työllisyydestä ja muista, niin yliarviointia on ollut aika paljon, koska 80 prosenttia on nyt jo paikallisen sopimisen piirissä yksityisellä puolella. Meillähan pitäisi tuottavuuskehityksen ja työllisyyskehityksen olla ihan valtava, kun ne ovat jo käyttäneet näitä juttuja. Tämä, että 20 prosenttia saadaan sinne sopimisen piiriin lisää, ei taida olla se hopealuoti, joka ratkaisee Suomen tuottavuuden. Se voi jotain tehdä, mutta sitäkään ei kannata yliarvioida.

Arvoisa rouva puhemies! Tästä puuttuu yksi olennainen asia, joka liittyy tähän sopimiseen. Täällä ei ole tasa-arvoselvityksiä tehty. Tämä koskee erityisesti palvelualalla naisvaltaisia aloja, ja voi hyvin olla, että se johtaa näiden alojen työehtojen heikentymiseen edelleen, ja tämä tilanne on yksi, jota pitäisi tässä yhteydessä selvittää. Myöskin tämä oikeusministeriön huomio sopimustoiminnan siirtymisestä sopimusosapuolten ulottumattomiin on sellainen asia, joka pitää tässä jatkovalmistelussa tehdä.

Sitten tässä on semmoinen tilanne, joka on jäänyt vähän vähemmälle, ja se liittyy tähän, että kun niitä paikallisia sopimuksia tehdään, niin aina syntyy myöskin ristiriitoja niitten sopimusten tulkinnasta. Tämä tarkoittaa sitä, että iso osa menee jo ruuhkautuneisiin alioikeuksiin, käsittelyajat ovat aika pitkiä. Nyt pääsääntö on ollut, että ne menisivät työtuomioistuimiin järjestäytyneessä kentässä. Mutta tämäkin jako tulee tässä vielä lisääntymään, ja tämä on semmoinen asia, johon resursseja pitäisi laittaa enemmän.

Itseäni huolestuttaa tässä kaiken kaikkiaan se, että ajatellaan, että tämä on tällainen mekaaninen suoritus. Tämä muutoshan ei tapahdu huomenna eikä tammikuun ensimmäisenä päivänä. Tämä tapahtuu hitaasti. Noin vuoden kahden sisällä pikkuhiljaa tämä muutos tulee esiin, ja se tulee näkymään meillä jatkossa erilaisina tapauksina, joissa perälauta on vuotanut. Minä luulen, että me joudumme puhumaan samasta asiasta kuin mistä Euroopassa tänä päivänä puhutaan aika paljon, eli me joudumme palaamaan tähän. Jos työehtosopimuksen perälauta alkaa vuotaa esimerkiksi palkkojen osalta, niin me tulemme puhumaan minimipalkkalaisista myös Suomessa tulevaisuudessa. Ja tämä on sellainen asia, jota tässä myöskin pitäisi huomioida. Sen takia tämä työehtosopimuksen perälauta on niin tärkeässä roolissa. Me ollaan luotettu siihen, että työehtosopimus määrittelee kullakin alalla asianmukaiset työehdot.

Sitten nämä kokoomuksen markkinoimat työmarkkinauudistukset, jotka ovat erityisen paljon... Puhutaan työmarkkinauudistuksista — kun minä luetteloin tuossa alussa ne kaikki heikennykset, niin he nimittävät näitä työmarkkinauudistukseksi ja sanovat, että näillä työpaikkoja syntyy. Tilastoja nyt kun katsoo, niin tässä on puolitoista vuotta kohta mennyt ja työpaikkoja tällekin vuodelle luvattiin jo 65 000 syntyvän, mutta nyt taitaa olla miinus 40 000. Joten nämä työmarkkinauudistukset ja nämä toimenpiteet vievät Suomea väärään suuntaan. Tätä suuntaa pitäisi muuttaa sillä tavalla, arvoisa rouva puhemies, että näistä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

asioista sovittaisiin ja haettaisiin ratkaisuja yhdessä. Työmarkkinat ovat yksi väline, jolla Suomea saataisiin kasvun tielle, ja kasvua me, totta vie, tarvitsemme. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

17.57 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Yrittäjänä ymmärrän erinomaisesti sen, että työpaikkoja syntyy vain silloin, kun suomalaiset yrittäjät ja yritykset pärjäävät kilpailussa. On siis tärkeää luoda olosuhteet, joilla parannetaan työn tuottavuutta. Kuitenkin salin vasemmalla laidalla moititaan tämän esityksen heikentävän työntekijän asemaa.

Nostan nyt tässä puheessani esille paikallisen sopimisen asioita nimenomaan työntekijän kannalta. Mikäli me emme voi parantaa kilpailukykyämme markkinauudistuksien, ay-liikkeen ja SDP-vetoisen vasemmiston vastustamisen vuoksi, jää meille ainoaksi mahdollisuudeksi ottaa lisää lainaa tai laittaa työntekijöitämme kilometritehtaalte, koska me emme voi parantaa meidän kilpailukykyä devalvoimalla valuuttamme yhteisvaluutan vuoksi.

Yksikään näistä aiemmista vaihtoehdoista ei kyllä omiin korviini kuulosta millään lailla houkuttelevalta. Eikö siis olisi järkevää hakea yhdessä työntekijöiden ja työnantajien kanssa paikallisesti kullekin työpaikalle tehokkainta ja tuottavinta toimintatapaa sekä työntekijöille että työnantajille? [Niina Malm: Se on jo mahdollista!] Ilmeisesti. Se ei kuitenkaan ole salin vasemmalla laidalla se tavoite, [Niina Malm: Se on mahdollista!] sen verran kiihkeästi näitä rakenteellisia työ- ja työllisyysuudistuksia siellä vastustetaan. Kyse taitaa paremminkin olla siitä, että täällä vallasta taistellaan, ei niinkään suomalaisten hyvinvoinnista.

Arvoisa puhemies! Tälle keskustelulle on kuvaavaa se, että salin vasen laita on olevinaan kovin huolissaan suomalaisen työntekijän palkkatasosta ja sen romuttamisesta nyt esitetyn paikallisen sopimisen mahdollistamisen myötä. Kuitenkin he vaativat samalla Suomeen ulkomailta lisää halpatyövoimaa, joka on samalla heidän omien sanojensa mukaan suurin vaara suomalaisen työntekijän palkkatason pitämiselle yleisten työehtosopimusten mukaisena. Eikö ensin pitäisi työllistää Suomessa jo nyt olevat työttömät työnhakijat eikä vain tuoda koko ajan lisää uutta väkeä maahan? [Niina Malmin välihuuto]

Me perussuomalaiset olemme pitäneet sekä suomalaisen palkansaajan että yrittäjän puolta. Meille yleissitovuudesta kiinni pitäminen on ollut kynnyskysymys. Pyrimme estämään näennäisten, niin sanottujen keltaisten ammattiliittojen perustamisen, ajamme maahan muuttavalle työntekijälle minimipalkkarajaa sekä työllistymisvelvoitetta kolmessa kuukaudessa aiemman työn päättymisestä. Tämä, jos mikä, on suomalaisen palkansaajan etujen ajamista.

Ja edustaja Malmille vastauksena tuohon äskeiseen kysymykseen, että kuka tämän kaiken siivoaa, jos tässä hankkeessa epäonnistutaan: ikävä totuus on se, että jos emme saa suomalaisten yritysten kilpailukykyä ja sitä kautta palkansaajien hyvinvointia kuntoon, siivoajat tulevat EU:n suunnalta, ja sen välttämiseksi näitä rakenteellisia työmarkkinauudistuksia nimenomaan tehdään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuoro, edustaja Lyly.

18.01 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minun käsittääkseni täältä puolelta ei ole kyllä tehty tuommoisia tulkintoja, että me haettaisiin tuollaisia, mitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

edustaja Piisinen tässä toi esille. Me olemme tuoneet aiheellisen huolen niistä epäkohdista, joita tämä lakiesitys pitää sisällään siitä, että yleissitovuus murtuu tiettyjen asioiden seurauksena, ja se romuttaa aika monen tuhannen yrityksen perustyöehdot. Se on se, ja tästä ei ole tullut yhtään puheenvuoroa, miten siihen vastataan. Pitäisi vahvistaa yleissitovuutta, ja niitä esityksiä tässä ei ole.

Sitten jos ajatellaan tätä ulkomaalaista työvoimaa, niin meillä on paraikaa käsittelyssä oleskelulupa, 1 600 euron raja. Me ollaan valmiita sitä nostamaan ylöspäin, mutta hallituksen esitys on 1 600 euroa. Me yritämme turvata näitten ulkomaalaistenkin työehdot. Mutta ne työehdot määräytyvät aika pitkälle täällä Suomessa tehtävillä työehdoilla, ja nyt ne avataan tällä paikallisen sopimisen mallilla. Ne ihmiset eivät tiedä omia oikeuksiaan, ja siellä voidaan sopia ihan mitä vaan, ja se on tässä se ongelma. [Puhemies koputtaa] Pitäisi puuttua näihin ongelmiin ja niitten epäkohtiin [Puhemies koputtaa] eikä ruveta hakemaan meille jotain muuta vastinetta, mitä esitätte.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten puhujalistaan, edustaja Suhonen.

18.02 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä aiemmin edustaja Lehtinen puhui, että jos ei paikallisesti pystytä sopimaan, silloin ei sovita ja on olemassa perälauta. Eliikkä työehtosopimukset oli se perälauta, minkä hän mainitsi. Tämä puhe osoittaa sen, ettei välttämättä nähdä sitä kokonaisuutta, mistä on kyse. Pahimmillaan ei ole olemassa mitään perälautaa. Jos ja kun yritetään työpaikkakohtaisia työehtosopimuksia tehdä ja niissä epäonnistutaan, silloin on perälauta pois ja mennään pelkästään lain mukaisesti. Ja tämä tarkoittaa pahimmillaan juuri sitä 10 000—20 000 euron vuosiansion pudotusta.

Arvoisa puhemies! Tämä on historiallinen päivä. 11.9. on jo aiemminkin ollut päivä, jolloin on tapahtunut ikäviä ja isolta osin mullistavia asioita, samoin tänään. Tämä päivä on merkityksellinen, kun lähetekeskustelussa on hallituksen esitys eduskunnalle paikallisen sopimisen edistämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Uskon ja jopa pelkään, että tämä päivä on niin merkityksellinen ja vaikuttava suomalaiselle työelämälle, että kaikki hallituksen edustajat eivät edes ymmärrä, mitä vaikutuksia tällä esityksellä läpi mennessään lopulta on.

Arvoisa puhemies! Kyse tässä paikallisen sopimisen lisäämisessä on työelämän taksiuudistuksesta, jota jälleen erityisesti duunaripuolueena ennen vaaleja esiintynyt perussuomalaiset ovat ajamassa läpi. Taksiiuudistuksen vaikutukset on nähty, ja nyt tämän työelämän taksiuudistuksen vaikutukset tulemme valitettavasti näkemään jo lähivuosina. Paikallisen sopimisen mahdollistaminen järjestäytymättömässä yrityksessä tulee jatkossa näkymään yritysten järjestäytymisasteessa. Yritysten järjestäytymisasteen laskemisen vaikutukset tulevat näyttämään sen, mitä tapahtuu yleissitovien työehtosopimusten kohdalla. Selkosuomeksi sanottuna yleissitovuus murenee. Ja tämä on tietysti kokoomukselle ok, mutta miten kummassa tämä on ok perussuomalaisille? Toki kuulumme jo muutama päivä sitten perussuomalaisen edustajan suusta vastauksen suorassa tv-lähetyksessä kysymykseen, joka kuului: ”Pitäisikö yleissitovuudesta kokonaan luopua?” Perussuomalainen edustaja vastasi seuraavasti: ”No se on varmaan pidemmän aikavälin keskustelu. Itse suhtaudun historiallisesti. Jos katsoo sitä, niin kyllähän se rikkoo sopimusvapautta.” Kysyn, mikä on siis hallituksen linja yleissitovien työehtosopimusten osalta, kun perussuomalaiset ovat kokoomuksen kyljessä tässäkin asiassa hyväksymässä historialliset työelämän muutokset, jotka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

pahimmillaan tulevat murentamaan palkansaajien perälaudan niin työehtojen kuin suoraan vuosiansioiden osalta. Surullinen päivä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

18.05 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Tämän lain mukanaan tuoma radikaali muutos kannustaa työnantajia eroamaan työnantajaliitoista, koska lain tullessa voimaan järjestäytymättömät työnantajat saavat samat sopimisen mahdollisuudet kuin työnantajaliittoon kuuluvat työnantajat. Mitä tästä sitten seuraa, mikäli työnantajien järjestäytymisaste laskee? Muutos tulee murentamaan työehtosopimusten yleissitovuutta.

Yleissitovuuden avulla Suomessa voidaan turvata työsuhteen vähimmäisehdot kaikille työntekijöille työnantajien järjestäytymisasteesta riippumatta. Muutoksen jälkeen työntekijöiden turvaksi jäisi pitkälti vain lainsäädäntö, joka on etuuksien ja oikeuksien osalta huomattavasti työehtosopimuksia heikompi.

Vastinpariksi tähän työelämän taksimuutokseen pitäisi vastaavasti lakiin kirjata asioita, jotka vahvistavat palkansaajan asemaa. Enkä tarkoita tässä mitään kosmeettisia muutoksia vaan aitoja asioita, jotka tasapainottaisivat työelämää, koska sitä meidän maamme tällä hetkellä tarvitsee.

Hallituksen esitys on täysin riittämätön paikallisten sopimusten valvontaa koskevilta osiltaan. Jos järjestäytymättömän kentän paikallisten sopimusten valvonta jää työsuojeluviranomaisten valvottavaksi, niin pelkään pahoin, että resurssit eivät tule riittämään. Työsuojeluviranomaisten resursseja siten pitäisikin lisätä, jotta aitoa valvontaa voidaan suorittaa.

Myös riidanratkaisun keinot aiheuttavat kysymysmerkkejä tässä asiassa. Mikäli järjestäytymättömän kentän riidat ratkaistaisiin yleisissä alioikeuksissa ja järjestäytyneen kentän vastaavat riidat ratkaistaisiin nykyiseen tapaan työtuomioistuimessa, tässä pahimmassa tapauksessa samaa työehtosopimuksen kohtaa koskevan paikallisen sopimuksen riitaa voitaisiin käsitellä sekä työtuomioistuimessa että käräjäoikeudessa, ja tämä muodostaa riskin oikeuskäytäntöjen eriytymisestä.

Kilpailukyky ei tosiaan ole se meidän isoin ongelma, vaan Suomessa tulee saada tuotteiden jalostusastetta nostettua ja pääomaa lisäinvestointeihin. Sitä tämä lakimuutos ei tule tuomaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Löfström.

18.07 Mats Löfström r: Ärade fru talman! Vi i svenska riksdagsgruppen är mycket glada över att lagförslaget om främjande av lokala avtal, som möjliggör en mer flexibel arbetsmarknad, nu äntligen har landat här i riksdagen. Vi har arbetat för det i över 20 år. Modellen har varit efterfrågad av många företag, men också av många arbetstagare som velat hitta lokala lösningar för att rädda sin fabrik eller stärka företagens konkurrenskraft, där arbetsgivare och arbetstagare sitter i samma båt i en hård, konkurrensutsatt, globaliserad värld där den riktiga konkurrensen inte är mellan arbetsgivare och arbetstagare, utan global konkurrens.

Då chipsfabriken på Åland var hotad för ungefär sju år sedan talade jag med en annan fabrik i mellersta Finland där fabriken ledning och fabriken personal ville gå över från en fem dagars arbetsvecka till fyra dagars arbetsvecka men jobba längre dagar de fyra dagar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

na. Alla var överens om det lokalt, både ledningen och personalen, men det gick inte eftersom det stoppades i Helsingfors, då man inte fick göra lokala avtal.

Lokala avtal har länge varit en del av arbetsmarknadslösningen i Sverige. Vårt lagförslag nu här i riksdagen bygger också på den svenska modellen som i Sverige har brett stöd av både socialdemokratiska och moderata regeringar, då den skapar tillväxt, arbetsplatser och mer export- och skatteintäkter. Det är det Finland också behöver mer av för att kunna finansiera vårt välfärdssamhälle, där vi saknat tillväxt de senaste 15 åren och lika många år har behövt låna mer pengar vartenda ett år för att finansiera statsbudgeten.

Lokala avtal är så klart inte någon ”silver bullet” som löser allt, men det är en del i lösningen att skapa förutsättningar för mer tillväxt och bättre konkurrenskraft. Därför vill jag rikta ett stort tack till minister Arto Satonen för ert fina jobb för att få lagförslaget hit till riksdagen.

Arvoisa rouva puhemies! Olemme tosiaan ruotsalaisessa eduskuntaryhmässä hyvin iloisia paikallisen sopimisen edistämisen etenemisestä. On hienoa huomata, että pitkäjänteinen työ tuottaa tulosta. Kiitos teille, ministeri Satonen, hienosta työstä.

Järjestäytymättömille yrityksille tulee nyt enemmän joustoa, ja haluan painottaa, että on sekä työnantajan että työntekijän etu, että nyt on helpompaa löytää yhteisiä toimintatapoja. Kysehän on mahdollistavasta lainsäädännöstä. Suomessa on paljon pieniä ja keskisuuria yrityksiä, ja on hyvä, että niille tulee nyt enemmän joustoa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Furuholm.

18.10 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä oppositio ja hyvä hallituspuoleen edustaja Löfström, joka on vielä paikalla! Aloitetaan muutamalla sitaatilla, jotka on kaivettu suoraan tästä hallituksen esityksestä.

”Toisaalta paikallisen sopimisen lisääntyminen voi lisätä riskiä siitä, että jo valmiiksi heikossa työmarkkina-asemassa olevien asema heikentyy entisestään.”

”Toisaalta on kuitenkin mahdollista, että ennen kaikkea esityksen välilliset vaikutukset voivat kohdistua yksityisellä sektorilla työskenteleviin naispalkansaajiin erityisesti yksityisillä palvelualoilla.”

Kun edellisiä sitaatteja rinnastaa vielä siihen, että esimerkiksi OECD:n tutkimuksien mukaan paikallisella sopimisella ei ole varsinaisia työllisyysvaikutuksia, on pakko taas todeta, että tämä hallituksen kolikonheitto suomalaisten työmarkkinoiden ja suomalaisten työntekijöiden kustannuksella on suorastaan irvokasta. Hallituksen työn linjassa ei ole kysymys työllisyydestä vaan ammattiyhdistysliikkeen murentamisesta, näkyvästä selkävoitosta. Tämä esitys paikallisen sopimisen lisäämisestä on merkittävä osa tuota painimatsia, jota vain hallitus haluaa ideologisista syistä käydä. Aiemmin hallitus kävi jo lakko-oikeuden kimppuun, leikkasi työttömyysturvaa, ja syksyllä edessä on vientivetoisen palkkamallin käsittely täällä salissa. Hyvä hallitus, ette te ihan vähään tässä matsissa tyydy.

Arvoisa rouva puhemies! Maamme hallitus ei tunnu antavan mitään arvoa sille, että hyvinvointivaltiotamme on rakennettu yhdessä sopimalla. Maamme hallitus ei tunnu antavan sille mitään arvoa, että ammattiyhdistysliikkeellä on ollut merkittävä rooli tuossa sopimusyhteiskunnassa, joka on johtanut tähän vallitsevaan hyvinvointiin. Monessa nyt itsestäänselvässä asiassa, kuten kesä- ja talvilomissa, perhevapaissa, lapsilisissä, irtisanomissuojassa tai viisipäiväisessä työviikossa, näkyy ay-liikkeen kädenjälki.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on kyetty tekemään paikallista sopimista pitkään. Sitä on tehty yhteistyössä sovittujen sääntöjen puitteissa. Toimintatapa on turvannut heikommissa asemassa olevan työntekijän aseman. Kysymys on ollut puhtaasti työntekijän suojelemisesta. Samalla systeemi on ollut ymmärrettävä myös työnantajille. Näissä puitteissa paikallista sopimista ei nähdä ongelmana myöskään ammattiliittojen näkökulmasta, mutta jostain syystä hallitus ei halua tätä systeemiä esimerkiksi kehittää vaan haluaa rikkoa sen ja samalla pyrkiä romuttamaan koko yleissitovan työehtosopimusjärjestelmän.

Tämä laajennettu paikallinen sopiminen, kuten osaavat ryhmätoverini ovat täällä aikaisemmin jo sanoneet, on palkkadumppauslaki. Se mahdollistaa jatkossa työehtojen, kuten palkan, polkemisen, ja, kuten alun sitaatti osoittaa, se osuu helposti jo valmiiksi heikossa työmarkkina-asemassa oleviin työntekijöihin. Esimerkiksi palvelualoilla ollaan huolissaan tämän esityksen negatiivisista vaikutuksista nuoriin maahanmuuttajiin ja naisiin, jotka ovat jo valmiiksi pienituloisia ja useasti osa-aikaisessa työsuhteessa. Esitys kannustaa myös vähentämään työnantajien järjestäytymistä, koska se antaa vapaammat kädet sopia järjestäytymättömänä kuin työnantajaliittoon kuuluessa. Tämä juuri uhkaa romuttaa vallitsevan yleissitovan systeemin, jossa yleisellä tasolla on kyetty sopimaan työelämän pelisäännöistä, muun muassa vähimmäisehdoista, ja täten suojelemaan työntekijää. PAMin mukaan 70 prosenttia heille tulevista erimielisyysasioista koskee juuri järjestäytymättömiä yrityksiä. Tällä esityksellä epävarmasta työelämästä tulee taas entistä epävarmempaa työntekijän näkökulmasta.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä nostetaan usein esiin, että yritykset ovat tärkeitä maamme menestymisen ja elinvoiman kannalta. Tästä en ole eri mieltä, tuskin on kukaan muukaan tässä salissa. Mutta se, mikä unohtuu keskustelusta ja on tänään taas unohtunut, on se, että ilman hyvinvointia, motivoituneita työntekijöitä ei pärjää yksikään yritys. Kun nyt katsoo hallituksen työmarkkinapolitiikkaa ja hallituspuolueiden puheita täällä salissa, niin työntekijä on kyllä unohdettu kokonaan. Heille ei ole tarjolla kuin pelkkiä heikennyksiä. Ei voi olla niin, että kaikki jousto ja tehokkuus revitään työntekijäpuolen selkärangasta. Vetoankin jälleen kerran maamme hallitukseen, että pohtisivat vielä tätä koko toimintalinjaansa, mikä liittyy työmarkkinapolitiikkaan.

Salin perussuomalaisille, joita ei ole paikalla ensimmäistäkään, esitän kysymyksen, miksi te haluatte rikkoa jotain, mikä ei ole rikki. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

18.16 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Palaan vielä näihin väärinymmärryksiin, joita tässä salissa tänä päivänä on ollut aika paljon. Yritykset ovat olleet jo aiemmin samanarvoisessa asemassa silloin, kun ne ovat kuuluneet työnantajaliittoon. Tällöin niillä on ollut mahdollisuudet hyödyntää työehtosopimusten tuomia joustoja paikallisesta sopimisesta. Eli liittoon kuuluminen on ollut niin kuin liikennevakuutus niin työntekijä- kuin työnantajapuolella. Se luo turvaa työelämässä, ja mahdollisten ristiriitojen varalta ovat myös toimintatavat tiedossa.

Vapauden kanssa nimittäin on tullut myös vastuuta, ja niinhän sen kuuluu mennä, sillä työnantajaliitot ovat velvollisia valvomaan jäsenyritystensä paikallisia sopimuksia. Mutta nyt tämän uudistamisen myötä järjestäytymättömien yritysten valvonta meneekin viranomaisten vastuulle, ja siellä resurssit ovat auttamatta liian pienet. Vaikka hallitus pienen lisäyksen resursseihin tekeekin, niin se ei tule riittämään siihen, että näitä sopimusteknisiä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

asioita pystyttäisiin tarkastelemaan, että niihin pystyttäisiin puuttumaan ja että ne kerettäisiin vielä sanktoidakin ennen kuin kaikki hyöty tästä kilpailuttamisesta ja halpuuttamisesta on saatu irti.

Työehtojen yleissitovuuden tehtävä on ollut turvata työsuhteen vähimmäisehdot. Tämä on aihe, josta tänään on täällä monesta kulmasta puhuttu. Työsopimuslaki ei sisällä kattavasti työsuhteiden ehtoja, koska Suomen malli perustuu nimenomaan työehtosopimukseen, ei lainsäädäntöön, ja lainsäädäntö on etuuksien ja oikeuksien osalta huomattavasti työehtosopimuksia vaatimattomampaa. Hallitus siis yksipuolisesti muuttaa sopimisen kulttuuria ja työehdoista sopimista työnantajien eduksi. Aitoja neuvotteluja ei ole käyty, vaan kirjaukset otetaan suoraan hallitusohjelmasta, joka on puolestaan tehty työnantajien tavoitteiden mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lyly.

18.18 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä on aika moneen otteeseen nyt sanottu, kuinka iso hopealuoti tämä paikallinen sopiminen on, niin jos se näin olisi, niin yritykset olisivat varmaan järjestäytyneet, nämä pienetkin yritykset, joitten työnantajamaksu olisi muutamia satoja euroja vuodessa. Jos se olisi tuottavuuden kannalta tosi tärkeä asia, niin ne olisivat varmaan järjestäytyneet, saaneet paikallisen sopimisen oikeudet, ne olisivat saaneet lakineuvontaa, ne olisivat voineet vaikuttaa työehtosopimuksen sisältöön ja kaikkeen tähän näin. Minua ihmetyttää, että tätä puolta tässä ei ollenkaan tuoda esiin, että järjestäytymällä tämä asia olisi voitu hoitaa ja se ei ole kovin kallis vuositasolla, jos siihen linjaan lähtisi, mutta nyt tässä yritetään viedä koko ajan niin päin, ettei tarvitsisi järjestäytyä, ja sitten annetaan ne oikeudet näille yrityksille. Tämä on tämä ristiriita, joka tässä minua vaivaa, kun kerrotaan, kuinka tärkeä ja merkittävä tuotannollisesti ja tuottavuusmielessä tämä juttu on. Jos näin olisi, niin he olisivat järjestäytyneet ja aika pienellä rahalla päässeet ja saaneet erilaisia oikeuksia.

Toinen asia, rouva puhemies, joka on ollut täällä esillä, on se, että tätä lakiesitystä ja tätä kokonaisuutta olisi pitänyt tasapainottaa. Mielestäni meillä on täällä talossa nyt tälläkin hetkellä neljä lakiesitystä, jotka kaikki olisivat tuoneet tähän tasapainotustoimenpiteitä. Täällä on henkilöstön edustuksesta oleva lakiesitys, jossa 25:stä ylöspäin olevissa yrityksissä olisi henkilöstön edustaja hallituksessa, alipalkkauksen kriminalisoinnista on esityksiä, ja järjestöjen kanneoikeudesta on lakiesityksiä täällä. Sitten ehkä kaikkein tärkein asia olisi tämä tulkintaetuoikeus. Siinä tulkintaetuoikeuslakiesityksessä, joka on allekirjoittaneen tekemä, nimenomaan lähdetään ajatuksesta, että paikallisessa sopimisessa tulkintaetuoikeus olisi palkansaajapuolella. Silloin kun paikallinen sopiminen on tehty ja siinä tulee riita, niin silloin se palkansaajapuolen tulkinta olisi ensisijainen, ja sillä mentäisiin, jos työnantaja ei sitä haastaisi. Sentyypisiä asioita tähän paikallisen sopimisen lakipakettiin pitäisi saada ilman muuta mukaan, jolloin siitä saataisiin vähän tasapainoisempi. Ja sitten tämän yleissitovuuden määrittelyjä olisi pitänyt avata ja katsoa, mitä yleissitovuuslautakunnan työssä voitaisiin tehdä, kun ne tarkastelevat eri alojen yleissitovuutta, niin että sitä rajaa voisi tarkastella uusilla kriteereillä, vähän matalammilla kriteereillä kuin tänä päivänä. Eli nämä ovat tästä kokonaan unohtuneet, ja tämä on se huoli minulla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

18.22 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu rouva puhemies! Lähetekeskustelussa on paikallisen sopimisen edistäminen, ja ennätin jo olla hieman huolissani, että hallituspuolueiden edustajia ei ole paikalla, kun tätä lähetekeskustelua käydään, mutta edustaja Bergbom onneksi on paikalla, ja edustaja Bergbomin kanssa sitten tätä hallituksen esitystä ruodimme ja viemme eteenpäin siellä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa.

Mutta tähän lähetekeskusteluun, rouva puhemies.

Tämän esityksen tavoitteissa on tärkeää, että paikalliset olosuhteet voidaan ottaa huomioon ja sopia paikallisesti työehdoista, jotka vastaavat sekä työnantajan että työntekijöiden kulloisiinkin tarpeisiin. Mahdollisuus sopia paikallisesti ei voi olla koskaan eikä yhdessäkään yrityksessä mikään painostuskeino, vaan sen pitää edistää joustavuutta yritysten muuttuvissa, paikallisissa ja yrityskohtaisissa tilanteissa, joissa joustomahdollisuuden käyttö on sekä työnantajan että työntekijän etu.

Tämä esitys on merkityksellinen erityisesti monille pienemmille yrityksille. Monen vaalikauden keskustelun jälkeen järjestäytymättömiä yrityksiä koskevat sopimisen kiellot nyt poistetaan ja parannetaan sopimisen mahdollisuuksia. Tämän toivotaan edistävän myös yritysten halua rekrytoida uusia työntekijöitä.

Näihin yksityiskohtiin perehdytään tietysti huolella valiokuntatyöskentelyssä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa ja kuullaan asiantuntijoita, ja toivonkin, että tämä esitys nyt käydään laajasti lävitse ja asiantuntijoita kuullaan laajasti. Keskustan kanta on, että näitä yksityiskohtia tulee tarvittaessa myös muokata valiokuntatyöskentelyssä, jotta nämä säännökset ovat riittävän selkeitä ja palvelevat parhaiten lakimuutoksen tavoitteita työllisyyden kasvusta ja talouden vahvistumisesta. Kuten olemme tänäänkin tässä keskustelussa kuulleet, Suomen talous on tiukassa tilanteessa ja maassa on yli kolmesataatuhatta suomalaista ilman työpaikkaa.

Tässä keskustelussa täytyy kyllä todeta edustaja Lylyn hyvistä puheenvuoroista se, että kyllä tässä maassa tulee työelämäuudistuksia tehdä sopimalla ja ratkaisukeskeisesti yhdessä hakien. Kun katsotaan historiaa, niin kyllähän tätä maata on rakennettu historian aikana järjestäytyneen ammattiyhdistysliikkeen ja järjestäytyneitten työnantajaliikkeitten kesken yhdessä sopien ja yhdessä ratkaisuja etsimällä, niin että ei voi mennä siihen, että valitaan tämä nykyhallituksen jyräämisen tie. Työelämää pitää uudistaa, työelämä tarvitsee uudistuksia, ja työelämässä pitää olla myös turvaa. Ei kaikkea voi ottaa, niin kuin olen, rouva puhemies, tässä pöntössä aikaisemminkin todennut, sieltä duunarin selkänahasta.

Puhemies! Keskusta on hakenut työelämäuudistuksiin tasapainoisuutta siten, että sekä työnantajien että työntekijöiden näkemyksiä huomioidaan. Yksipuolisen repimisen sijaan sopimisella on saavutettavissa kestävämpiä lopputuloksia, mutta hallitus on linjansa valinnut, ja se on jyräämisen tie.

Puhemies! Pääministeri Orpo kertoi elokuussa, että hallitus haluaa vahvistaa työntekijöiden äänen kuulumista suomalaisilla työpaikoilla. Tämän niin sanotun hallintoedustuksen uudistuksen valmistelun on määrä alkaa nyt syksyllä. Orpo kertoi tällöin, että muissa Pohjoismaissa on hallintoedustuksessa edetty pidemmälle ja niistä on saatu pääosin hyviä kokemuksia. Hallitus on usein vedonnut työelämlainsäädännön uudistamisessa muihin Pohjoismaihin ja niissä käytössä oleviin malleihin. Keskusta kannustaakin hallitusta etenevään tässäkin asiassa ripeästi. Nimittäin hallituksen valitsema tie nyt hieman ihmetyttää. Jos hallitus olisi halunnut paikallista sopimista tasapainoisemman, molempien osapuolten asemaa vahvistavan kokonaisuuden, se olisi tuonut nämä kaksi esitystä yhtä aikaa edus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

kunnalle parina paikallisen sopimisen lainsäädännöstä eikä käynnistänyt sen valmistelua vasta nyt.

Pääministeri on itse kertonut, että hallintoedustuksen kehittäminen on olennainen pari paikalliselle sopimiselle. Nykylainsäädäntö vaatii henkilöstön hallintoedustuksen joko yrityksen johtoryhmässä, hallituksessa tai hallintoneuvostossa vähintään 150 työntekijän yrityksissä. Tätä rajaa hallitus haluaa pääministeri Orpon mukaan laskea.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

18.28 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä tuoda tässä lähetekeskustelussa esiin seikkoja, jotka ovat työn ja sosiaalipolitiikan tutkija, opettaja ja työelämäntutkimuksen dosentti Satu Ojalan kynästä: ”Suomen työmarkkinat irti pohjoismaisesta perinteestä paikallinen sopiminen ’vapauttamalla’? Jos vaaditut paikalliseen sopimiseen ja luottamusvaltuutetun asemaan liittyvät muutosehdotukset toteutuvat, palkansaajien heikentynyttä asemaa jouduttaisiin tukemaan työlainsäädännöllä. Edessä voi olla Viron ja Venäjän tie ja irtautuminen pohjoismaisesta neuvottelukulttuurista.”

Arvoisa puhemies! Kuulimme juuri lainauksen tutkijan, opettajan ja työelämäntutkimuksen dosentin kirjoituksesta. Kovaa ja surullista arviota, jota ei varmasti ole syytä vähätellä. On monessa yhteydessä tullut esiin se, että tämä lakiesitys paikallisen sopimisen lisäämisestä järjestäytymättömässä kentässä tulee heikentämään jatkossa yleissitovuutta. Satu Ojala jatkaa vielä seuraavasti: ”Paikallinen sopiminen ei ole ’työllisyystoimi’. Kansainvälisen tutkimusnäytön mukaan päinvastoin koordinoitua ja keskitettyä neuvottelumatilaa edistävät työllisyyttä.”

Hallitusohjelma muodostui kokoomuksen vetämänä, ja ohjelmassa linjattiin esimerkiksi paikallisen sopimisen lisäämisestä järjestäytymättömissä yrityksissä. Kokoomuksen linjaus oli yhteneväinen, lähes täysin, Suomen Yrittäjien kanssa. Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksessa ennen vaaleja Suomen Yrittäjät kirjoitti, että lainsäädännössä on sopimisen kieltoja, jotka halveksivat yhdenvertaisuutta. Työn ja sosiaalipolitiikan tutkijan mielestä ”keskeiset työmarkkinainstituutiomme, kuten yleissitovuus ja työpaikkasopimisen luottamusmiesedusteisuus, eivät suinkaan ’halveksi’ yhdenvertaisuutta, vaan turvaavat työntekijän asemaa Suomen järjestelmässä, jossa työnantajalla on verrokkimaihien nähdessä vahva direktio-oikeus ja tulkintaetuoikeus”.

Arvoisa puhemies! Olemme kuulleet jo aiemmissa päätöksissä, joissa hallitus heikentää merkittävästi palkansaajien asemaa, että nämä toimet ovat pohjoismaisen mallin mukaisia. Ja kuten aiemmin kuulumme, tutkijan näkemyksen mukaan tässäkin käsittelyssä olevassa esityksessä on kyse pikemminkin Viron ja Venäjän mallista ja pohjoismaisesta mallista irtautumisesta, valitettavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

18.30 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Pidän hyvin erikoisena sitä, että aivan selviä asioita tässä salissa voidaan tulkita niin eri tavalla. On sitä tapahtunut tässä useasti vuoden aikana, mutta tänään on kyllä monikin asia kummastuttanut, ja tuntuu, että nämä tulkinnat vaan saavat jatkoa.

Hallitus väittää, että tämä esitys parantaa työllisyyttä, mutta missä ovat ne faktat, jotka tukevat tätä väitettä? Työllisyysvaikutuksista ei ole näyttöä vaan enemmänkin toiveajatte-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

lua ja kauniita puheita, ja selvästi tarkoitus on vain palkansaajan asemaa heikentää hyvin yksipuolisesti. Hallitus on esittänyt lähinnä kasvun jarruja ja vaikeuttanut työmarkkinoiden toimintaa, ja tämä ei edistä sitä kilpailukykyä, mitä me tarvitsemme. Päinvastoin se lisää epävarmuutta ja riistää työntekijöiltä heidän oikeuksiaan.

No, kuka hyöttyy tästä esityksestä? Epärehellisesti toimivat yritykset, jotka haluavat kiertää yhteisiä sääntöjä ja käyttää hyväksi heikoimmassa asemassa olevia työntekijöitä. Ikävä kyllä näitäkin toimijoita on, vaikka useimmat tietenkin pelaavat reilua peliä. Tämä muodostaa tilanteen, että rehelliset yritykset eivät pärjää tässä kilpailussa, eli ollaan sillä tavalla sitten epäreiluja heille. Tämä iskee suoraan niihin, jotka haluavat pelata reilua peliä ja maksaa kunnon palkkaa, mikäli samalle alalle tulee toimijoita, jotka pystyvät hieman erilaisilla työsuhteilla pyörittämään henkilöstöä.

Tämä esitys tulee koskemaan monia. Se iskee nuoriin, pätkätyöläisiin ja ulkomaalaisiin työntekijöihin eli niihin, jotka ovat jo valmiiksi heikoimmassa asemassa, ja heidän asemansa tulee työelämässä heikkenemään entisestään tämän lain myötä. Miten vastavalmistunut nuori tai Suomeen muuttanut työntekijä pärjää, kun vastassa ovat iso yritys ja kovat neuvottelijat? Tämä esitys vie suojaa niiltä, jotka sitä eniten tarvitsisivat. Eli edellisessä puheenvuorossanikin jo hieman viittasin siihen, että sitä osaamista ei aina ole edes työnantajilla, se on tullut hyvin jo esille, mutta se, miten sitä osaamista voidaan sitten varmistaa sinne työntekijäpuolelle, jos ammattiliitot eivät ole siinä mukana, on kyllä aito riski. Tämä tulee mielestäni esille myös hallituksen esityksessä sivulla 67 eli nämä edellä mainitut asiat, että tämä tulee heikentämään tilannetta.

Arvoisa puhemies! Onko tämä se tulevaisuus, jota me haluamme suomalaisen työelämään? Nyt tämä hallitus vie meitä kohti semmoista järjestelmää, jossa moni on sitten oman onnensa nojassa, ja se lisää sitä epävakautta, mitä me ei tarvita tänne työelämään.

Ja vielä tässä lopuksi nyt, kun perussuomalaistenkin edustaja salissa on: Aloitin tämän puheenvuoron ihmettelyllä ja myös lopetan tämän ihmettelyyn, lähinnä ihmettelyyn, että perussuomalaiset seisovat tämän kaiken takana, koska vaalien alla vakuutitte olevanne niin palkansaajan puolella ja nyt hyväksytte kuitenkin palkansaajan aseman heikentämistä. En voi muuta kuin ihmetellä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

18.34 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä nyt on näistä minimeistä väännetty koko ilta, niin on pakko palata vielä edelliselle vaalikaudelle, kun tässä salissa ja työ- ja tasa-arvovaliokunnassakin käsiteltiin EU:n vähimmäispalkkadirektiivin hyväksymistä ja sitä, miten Suomi täyttää jo pääosin direktiivin vaatimukset. Tämän direktiivin tavoitteena oli torjua työssäkäyvien köyhyyttä ja muun muassa parantaa työmarkkinajärjestöjen asemaa palkanmuodostuksessa sekä niiden edellytyksiä neuvotella ja sopia palkoista työehtosopimuksilla. No, kun tänään tätä keskustelua on kuullut, niin on tullut monta kertaa selväksi se, että työehtosopimuskulttuuri on vaarassa, ja jos meidän työehtosopimuskulttuurimme vaarantuu, niin emmehän me myöskään täytä tämän direktiivin tavoitteita, ja olemmeko me sitten taas EU:n tarkkailuluokalla? Sitten, mitä tulee näihin yrittäjiin ja siihen, millaisia yrittäjiä meillä Suomessa on, kuten edellisessä puheenvuorossani itse totesin, niin nimenomaan rehelliset, lakien mukaan, pykälien mukaan toimivat yrittäjät ovat niitä, mitä Suomi tarvitsee, ja allekirjoitan tämän kaiken, kuten tässä moni on jo ennen minua sanonut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

Tässä kohtaa mieleeni tulee varsin hyvä esimerkki siitä, kun aikanaan kiky väännettiin ja erilaisia tarinoita luottamusmiesporukassa sitten puhuttiin siitä, miten kiky milläkin työpaikalla toteutuu. Eräs työnantaja oli sellainen, joka sanoi työntekijöilleen, että kolmena päivänä, kolmena lauantaina, te istutte sohvanurkassa, laiturinnokassa, ihan mikä on se oma paras paikka, ja mietitte siinä omaa tulevaisuuttanne, se on teidän kiky. Näitä työnantajia Suomi nimenomaan tarvitsee.

Sen sijaan, että meillä murennetaan sopimuskulttuuria ja meillä ahdistetaan palkansaajia pienempään rakoseen, meillä on olemassa jo yt-laki, joka mahdollistaa jatkuvan keskustelun, jatkuvan parantamisen. Me tarvitsisimme työntekijöiden tulkintaetuoikeutta juuri-kin sen takia, että Suomessa työntekijä on aina altavastaavassa asemassa työnantajaan nähden, ja sen takia me sosiaalidemokraatit kannamme huolta siitä, että heikommassa asemassa olevasta täytyy huolehtia ja hänenkin palkkaturvansa hoitaa.

Meillä ei edelleenkään ole alipalkkauksen kriminalisointia, ja esimerkiksi rakennus-alaa, investointeja ajatellen suurissa tehtaissa yksi keino, mitä voitaisiin myös käyttää, on työmaasopimukset. Tästä olen tehnyt kirjallisen kysymyksen, ja toivoisinkin, että jos ker-ran hallituspuolueet ovat valmiita kuulemaan niitä ajatuksia, millä parannettaisiin palkan-saajan asemaa, niin myös tätä mahdollisuutta tarkastelaisitte.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

18.37 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on annettu ymmärtää, että nyt kun tämä paikallinen sopiminen laajenee, niin se ikään kuin antaa epärehellisille yrittäjille kilpailuetua. Haluaisin kysyä, onko teidän näkemyksenne siis se, että tällä hetkellä työ-markkinoilla ei toimi epärehellisiä yrittäjiä, jotka voivat epärehellisen toiminnan seurauk-sena saavuttaa kilpailuetua jo nyt. Totta kai näin on. [Niina Malm pyytää vastauspuheen-vuoroa] Valitettavasti näin on. Rikoksia tässä maassa tapahtuu. Epärehellisellä toiminnal-la eli vilunkipelillä voi saavuttaa etua. Se ei tee siitä laillista silti. Se ei tee siitä hyväksyt-tävää eikä oikeutettua — se ei tee sitä nyt, eikä se tee tämän esityksenkään jälkeen. Tämä vähän sen takia häiritsi. Ette te puhu täällä epärehellisistä työntekijöistäkään. Niitäkin on tässä maassa — uskomatonta mutta totta. Sellaisia ihmiset ovat. Jotkut ovat epärehellisiä, jotkut harrastavat vilunkia ja voivat saavuttaa siitä lyhyellä tähtäimellä etua itselleen, mut-ta pitkällä tähtäimellä paha saa yleensä palkkansa, näinkin voidaan ajatella.

No sitten haluaisin puhua tästä, kun väitettiin, että tämä paikallisen sopimisen uudistus muodostaa tilanteen, jossa ikään kuin työnantaja olisi aina voittavassa asemassa suhteessa johonkin nuoreen työntekijään, joka tulee työpaikalle neuvottelemaan — että tämä paik-al-lisen sopimisen uudistus tekisi sen. Kysehän on siitä, että kun meillä on esimerkiksi valta-kunnallinen TES, jossa on sovittu paikallisen sopimisen pykälää erikseen sen TESin työeh-tosopimuksen sisällä, niin nehän on jo neuvoteltu työntekijäyhdistysten ja työnantajajär-jestöjen välillä. Elikkä onko nyt siis niin, että tällä hetkellä voimassa olevissa paikallisen sopimisen pykälissä eri työehtosopimuksissa on neuvoteltu niin heikkoja ehtoja työnteki-jöille, että ne ovat huonoja? Jos näin on, miksi ammattiyhdistysliike on niitä vuodesta toi-seen, työehtosopimuskierroksesta toiseen sinne sisään neuvotellut? Haluan kysyä. Eli ei-hän se näin mene, vaan se työehtosopimus on aina se, minkä pohjalta tehdään siellä se työ-sopimus, joka on neuvoteltu sekä työnantajien että työntekijäjärjestöjen välillä jo aikai-semmassa vaiheessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

Sitten oli väite, että työntekijä on myös aina altavastaaja. [Salista kuuluu ääni] Ehkä, jos tilanne on suuryritys vastaan yksittäinen työntekijä, [Puhuja pitää tauon] tämä saattaa olla mahdollista. — Pahoittelut katsojille. Täällä oli eräänlaisia ääniä, jotka häiritsevät keskittymistä. — Jos on siis tilanne, jossa on suuri yritys ja yksittäinen työntekijä, voi olla totta, että se yksittäinen työntekijä on altavastaajana, mikäli hän esimerkiksi on väärässä tai neuvotteluasemassaan vaikeammassa tilanteessa. Mutta ajatellaanpa jotain pientä yritystä, missä on muutama työntekijä: kyllä kaikki sen tietävät, että yksittäinen työntekijä voi heittäytymällä vaikeaksi muodostaa uhan sen yrityksen tulevaisuudelle, pahimmassa tapauksessa ajaa konkurssiin. Eli toivoisin, että ei puhuta myöskään yrityksistä ikään kuin monoliittina, koska sitä ne eivät todella ole. Me emme elä missään yhteiskunnassa, missä on vain suuria tehtaita ja työntekijälauma, joka marssii sinne tehtaille aamulla, vaan meillä on yhteiskunta, jossa on hyvin pieniä yrityksiä, muutamia työntekijöitä, ja yksinyrittäjiä on koko maa täynnä. Ne ovat aivan toisesta maailmasta kuin suuret pörssiyritykset. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Suhonen.

18.40 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tänäpä on useassa puheenvuorossa tullut esiin se, mitä vaikutuksia tälläkin lakiesityksellä on palkansaajien tulevaisuuteen. On siis selvää, että järjestäytyminen työnantajien osalta voi laskea, ja tämä tarkoittaa yleissitovuuden heikkenemistä.

No, mitä yleissitovuuden heikkeneminen tai suorastaan päättyminen tarkoittaa? Metsäteollisuus ry päätti syksyllä 2020 irtautua yleissitovista työehtoista. Tämä tarkoitti sitä, että paperi-, kartonki- ja mekaanisen metsäteollisuuden työpaikoilla valtakunnallisesti sovitettu työehtosopimus ei enää jatkossa toteutunut. Työehtosopimukset oli siis neuvoteltava jatkossa työpaikkakohtaisesti. Suomessa mekaanisen metsäteollisuuden — eli saha-, levy-, vaneri-, huonekalu-, puusepän- ja rakennuspuutuoteollisuuden — työpaikoissa, joita on yli 200 kappaletta, piti käydä jokaisessa omat työehtosopimusneuvottelut. Tämä oli luonnollisesti valtava ponnistus niin työntekijöitä edustavilta ammattiliitoilta kuin jokaisen yli 200 eri työnantajan edustajan toimesta. Kuvaavaa oli, että kun työni puolesta tuolloin jalkauduin Itä-Suomen toiminta-alueella yli 30 työpaikkaan, oli useampi työnantajan edustaja suorastaan tyrmistynyt, kun piti ruveta neuvottelemaan ja sopimaan, koska olisi haluttu vain sahata. Ei ollut kokemusta eikä osaamista neuvotteluista. Moni työnantaja myös ymmärsi sen, että mikäli taas ei sovitettu työehtosopimusta heidän työpaikallaan, tarkoitti tämä sitä, että työntekijöiden vuosiansiot pienentyisivät jopa 10 000—20 000 euroa vuositasolla. Työnantajat nimenomaan ymmärsivät tämän vaikutukset jo ennestään suhteellisen maltillisen palkkatason työpaikalla. Eli pahimmillaan jo ennestään haastavan työvoiman saatavuuden osalta he pelkäsivät syystäkin, että mikäli työpaikkakohtaista työehtosopimusta ei syntyisi, työntekijöitä olisi entistä hankalampi saada kyseiseen työpaikkaan.

Arvoisa puhemies! On siis syytä olla huolissamme tämän lakiesityksen mennessä läpi siitä, millaiset kauaskantoiset vaikutukset sillä olisi. Tämän vuoksi on hyvä tuoda esiin konkretia niiden ylioptimististen odotusten ja toiveiden lisäksi, mitä tämä paikallisen sopimisen lisääminen oikeasti voi tuoda tässä meidän yhteiskunnassamme jo ennestään haastavan työvoima- ja markkinatilanteen lisäksi.

Henkilökohtaisesti kannatan paikallisen sopimisen lisäämistä. Se on mahdollista jo olemassa olevien työehtosopimusten myötä. Työntekijöitä edustavilla liitoilla on osaamista. Työpaikoilla olevilla koulutetuilla luottamusmiehillä on osaamista. Huolehditaan vielä sii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

tä, että työnantajilla on riittävää osaamista paikallisen sopimisen hyödyntämiseen työehtosopimusten mukaisesti. Tällöin kaikki osapuolet voittaisivat: työnantajat, työntekijät ja koko yhteiskunta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

18.43 Niina Malm sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tähän edustaja Bergbomin edelliseen puheenvuoroon: Ongelmahan nimenomaan nyt tulee olemaan tämä valvonta, kun tällä hetkellä vastuu näiden työehtosopimusten noudattamisesta on ollut työntekijä- ja työnantajapuolella. Elikkä ammattiliitot ja työnantajaliitot valvovat näitä sopimuksia ja valvovat sitä, että työrauha myöskin työpaikoilla toteutuu. Jatkossa, kun paikallinen sopiminen siirtyy tänne järjestäytymättömiin yrityksiin, se tarkoittaa sitä, että viranomaiset valvovat, ja tähän valvontaan ei ole resursseja tällä hetkellä, eikä sitä resurssia ole kyllä hallituksen budjettiesityksen mukaan tulossakaan. Elikkä ei näitä paikallisia sopimuksia, jotka täytyy ilmoittaa, kukaan kerkeä valvomaan, sitä, ovatko ne oikein, ovatko ne väärin. Jos niitä ei noudateta, niin ennen kuin ne ovat käyneet koko tämän järjestelmän läpi, pahimmassa tapauksessa vuosia on kerennyt mennä hukkaan. Ja mikä siinä on sakko? Maksimissaan 10 000 euroa. Se on käsittämättömän pieni raha siitä, että ei noudateta sopimuksia.

Olen aivan yhtä mieltä edustaja Bergbomin kanssa siitä, että aina on niitä, jotka etsivät niitä porsaanreikiä ja haluavat vain hyötyä itse, ja sen takia tämä valvonta, on se sitten ammattiliiton puolella tai työnantajapuolella, on erityisen tärkeää. Olen minäkin luottamusmiehenä aikani ollut tilanteissa, joissa työntekijä ei ole toiminut oikein, ja silloin niistä on yhdessä sovittu ja mietitty, kuinka päästään eteenpäin, mikä on kaikille paras mahdollinen ratkaisu, ja se on edelleenkin, tänä päivänäkin, mahdollista.

Ja sitten näihin nuoriin työntekijöihin ja siihen TESIin ja sen TESin minimiturvaan: Kyllä, nyt on se minimiturva, mutta jos esimerkiksi nuori on valmistunut stipendillä luokkahitsariksi, hän ei välttämättä ole ihan siellä alimmassa TES-rakosessa. Hänen ammattitaidollaan hänelle voisi maksaa vähän korkeampaa palkkaa, mutta nyt tämä lainsäädäntö edistää sitä, että paikallisesti voidaan sopia hänelle TESin minimi. Ja kun tulevaisuudessa siirrytään siihen, todennäköisesti, että työnantajilla ei ole enää mitään mieltä järjestäytyä, koska he eivät saa siitä järjestäytymisestä mitään, kun nämä samat asiat, jotka he ovat aiemmin neuvotelleet, vapautuvat nyt kaikille, niin meiltä lähtee myös TES pois. Meillä ei ole enää TESin minimiä sen jälkeen.

Ja sitten viimeisenä: Suomessa, kyllä, työntekijä on aina altavastajan asemassa. Työnantajalla on aina tulkintaetuoikeus. Ruotsissa tämä on päinvastoin, ja minusta se on ihan oikeutetusti näin — Ruotsissa siis, ei Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

18.46 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Minä uskallan kyllä olla eri mieltä siitä, että — erityisesti mikroyrityksissä, hyvin pienessä yrityksessä, jolla saattaa olla esimerkiksi taloudellisia haasteita — se työnantaja olisi ikään kuin hirveän paljon voimakkaamassa asemassa kuin se yksittäinen työntekijä, joka voi käytännössä ilmoittaa myös sille työnantajalle, että hän lähtee pois ja etsii muualta töitä. Näinkin on mahdollista. Mutta semmoinen ihminen ja yrittäjä, joka on vaikka sitonut omakotitalonsa kiinni koko firmaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

vakuuksineen päivineen, että saa lainoitettua sitä yhtiötä, ei kovin suuressa asemassa siinä tilanteessa ole.

Kyllä, se on aivan taivaan tosi, että rikollisia maailmaan mahtuu ja varmasti on niinkin, että tämän lain jälkeen on toimijoita, jotka haluavat käyttää sitä hyväkseen. Mutta tosiaan järjestäytymättömässä kentässä nimenomaan tulee tämä ilmoitusvelvollisuus viranomaisille, mikä on minun mielestäni ihan perusteltua. Väite siitä, etteikö sinne tulisi yhtään lisäresurssia, on valitettavasti väärä, koska hallituksen esitys... [Niina Malm: Minä en sanonut niin!] — okei, no sitten tulkitsin väärin teidän sanomistanne. — Joka tapauksessa haluttakoon kuitenkin tehdä selväksi se, että sinne on tulossa lisäresurssia.

Ja kyllähän sitten tietenkin se, kuten hallituskin toteaa esityksessään, että tähän tulisi tämä seuranta-aika, on minun mielestäni ihan perusteltua: että jos seuranta-aikana nähdään, että siellä on laiminlyöntejä merkittävä määrä, niin sitten sinne lisätään myöskin sitä resurssia. Tässä on oletuksena se kolmen vuoden seuranta-aika, mistä työministeri Satonenkin täällä tänään puhui.

Sitten siitä, että tämä työehtosopimusten, yleissitovien työehtosopimusten pohja murentuisi: On varmaan totta, että joillakin tietyillä erikoisaloilla näin tulee käymään. Edustaja Suhosen puhe metsäteollisuudesta oli hyvä esimerkki. Ja teknologiateollisuuden puolella, jossa, sanotaan, työntekijät keskimäärin tienaavat ehkä hieman enemmän, ja yrityksissä, joissa on satoja työntekijöitä, on mahdollista neuvotella yrityskohtainen työ sopimus työntekijäjärjestöjen kanssa yhteistyössä.

Mutta jos ajatellaan pieniä yrityksiä — joista itse olen enemmän kiinnostunut, koska se kiinnostaa itseäni ja siitä tunnutaan tässä politiikassa liian vähän välillä puhuttavan — niin enpä usko, kuulkaa, että tällainen tavallaan yrityskohtainen työehtosopimuksen tekeminen lisääntyy merkittävästi nimenomaan mikroyritysten kohdalla, koska jos ajatellaan sitä työehtosopimuksen, yrityskohtaisen työehtosopimuksen, tasoa ja määrittelyä, niin siinä on kymmeniä sivuja tekstejä, joissa pitää olla lakipohjaa ja laillista osaamista ja asiantuntijaosaamista. Kun siihen prosessiin lähteminen on äärimmäisen raskasta, aikaa vievää ja sitoo resursseja niin siltä työnantajalta kuin sitten sieltä henkilöstön puolelta, niin minä en aidosti usko, että se on hirveänkään monen pienen yrittäjän, saati niiden pienissä yrityksissä toimivien työntekijöiden, intresseissä. Tiedän kyllä, että tässä esityksessä todetaan näin, että tällaisia riskejä on olemassa, mutta en usko, että se tuonne mikroyrityspuolelle tulee massiivisesti heijastumaan.

Mutta tässä nyt tähän kohtaan sanottavani, kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Suhonen.

18.49 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä tietysti käytän tilaisuuden hyväksi vielä, koska on hallituspuolueen kansanedustaja Bergbom vielä paikalla. Kiitos edustajalle, että vielä olet ainoana hallituspuolueen kansanedustajana paikalla.

Haluan vielä ikään kuin yhteenvetona todeta sen, että aidosti täällä nyt on puheenvuoroja kuultu hyviä, monenlaisia. Esimerkiksi paikalla olleet, juuri pois lähtenyt edustaja Lyly, edustaja Malm ja edustaja Viitala ovat kaikki — ja itsekkin olen — jollain lailla asiantuntijoita siinä, mitä olemme kokeneet ja nähneet nimenomaan tähän asiaan liittyen aidosti siellä työpaikoilla. Olemme nähneet vaikutuksia ja voimme arvioida ihan vilpittömästi sitä, mitä konkreettisia tulevaisuuden uhkakuvia tällä lakiesityksellä voi sitten olla. Tietenkään emme toivo, että ne toteutuvat, mutta on lähes vääjäämätöntä, että osa niistä riskeistä kyllä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

tulee toteutumaan. Ja minkälaisia vaikutuksia sillä on? Kyllä kannattaisi herkällä korvalla aidosti kuunnella. [Tuomas Kettunen: Minä kuuntelen!] Ja kun viittasin... — Joo, edustaja Kettunen kuuntelee, se on hieno ja hyvä juttu. Arvostan tätä suuresti.

Ja vielä sen verran totean tästä mekaanisen metsäteollisuuden esimerkistä, mihinkä viittasin, että sielläkin tutkimusten mukaan ymmärtääkseni ovat työnantajat todenneet niin, että nämä neuvottelut ovat aiheuttaneet kustannuksia yrityksille merkittävästi ja jonkin verran. Eliikkä lähes yli puolet työnantajista on todennut tämän. Eliikkä ne näkevät sen tavallaan pienenä riskinäkin. Eliikkä versus se, jos on yleissitovat ja on valtakunnallinen, ja se, jos sitten on yritys- tai työpaikkakohtainen työehtosopimus, niillä on vissi ero. Ja niillä on ero nimenomaan sen perälaudan osalta. Niin kuin minä olen todennut tässä aiemmin, jos työpaikkakohtaista työehtosopimusta ei synny, niin kuin täällä edustaja Lehtinen aikaisemmin totesi, ei tarvitse sopia paikallisesti, jos vain ei toinen osapuoli hyväksy. No ei niin. Silloin se tarkoittaa sitä, että kun ei ole yleissitovuutta, ei ole työpaikkakohtaista työehtosopimusta. Sitten mennään pelkästään lakipykälien mukaan. Ja sitten sattuu kyllä kaikkiin: sattuu työntekijöihin menetettyjen ansioitten perusteella, ja sattuu työnantajaan menetettyjen työntekijöitten osalta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

18.51 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä panostus, jonka hallitus tällä hetkellä tekee tähän valvontaan, on puolitoista henkilötyövuotta, 200 000 euroa. Ja siinä masassa, mikä vapautuu yrityksiä nyt paikalliseen sopimiseen, ei tämä puolitoista henkilötyövuotta tule riittämään millään tavoin kaikkien näiden sopimusten valvomiseen.

Sitten toinen kommentti edustaja Bergbomin puheeseen: Jos mikroyrittäjällä tai järjestäytymättömällä yrityksellä ei ole sitä TESiä, niin miten se sopimus sitten tehdään, jos se yleissitovuus purkautuu? Se tehdään juristien avulla. Niitä TESejä on satoja sivuja, mutta on hyvin, hyvin kevyt työlaainsäädäntö, kuten edustaja tietää työ- ja tasa-arvovaliokunnan jäsenenä. Meillä ei ole minimipalkkaa, meillä on hyvin kevyet määräykset siihen työlaainsäädännössä, koska meidän lainsäädäntö perustuu työehtosopimuksiin. Mutta nyt, jos työehtosopimuksiin ei enää tulevaisuudessa tule sitä pakottavaa 50:tä, niin että niitä voidaan yleissitovina pitää, meillä ei ole pohjaa, ja sitten se tarkoittaa myöskin sitä, että poliitikot entistä enemmän sekaantuvat työmarkkinoihin, työsopimuksiin ja niiden laadintaan. Ja minusta kuitenkin on tärkeää, että työnantaja ja työntekijä, kun he alan parhaiten tuntevat, myös sen työehtosopimuksensa sopivat.

Ehkä sitten viimeisenä haluaisin kysyä: Miksi tämä lainsäädännön heikennys nyt sitten tarvitaan, jos niitä TESejä tai yrityskohtaisia sopimuksia on vaikea tehdä? Eikö tässä nyt kannattaisi nimenomaisesti vahvistaa tätä sopimuskulttuuria ja työehtosopimuskulttuuria?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten vielä edustaja Bergbom.

18.54 Miko Bergbom ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on kyse siis paikallisesta sopimisesta, jota voidaan harjoittaa joko valtakunnallisessa työehtosopimuksessa olevilla paikallisen sopimisen pykälillä, jotka ovat työntekijä- ja työnantajajärjestöjen neuvottelemia, tai yrityskohtaisella sopimuksella, joka on myös sen yrityksen ja työntekijäjärjestöjen välillä neuvoteltu sopimus — eli näiden sisällä. Nyt tässähän on siis kyse

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

siitä, että järjestäytymätön työnantajakenttä, joka on siis aika massiivinen tällä hetkellä, saisi mahdollisuuden käyttää hyväksi näitä valtakunnallisen työehtosopimuksen paikallisen sopimisen pykälää, jotka on nähty tarpeellisiksi niin työntekijä- kuin työnantajapuolella.

Itse näistä yrityskohtaisista työehtosopimuksista piti vielä sekin sanoa, että kuten edustaja Suhonen sanoi, että on työnantajapuolellakin koettu raskaaksi ja kalliiksi nämä, niin siinä on kyllä vissiin hyvä, koska voidaanhan me ajatella se myös näin, että jos on vaikka metsäala tai saha-ala, niin jos nämä kaikki työnantajat yhdessä neuvottelevat työntekijäpuolta vastaan, niin heidän neuvotteluvoimansa on suurempi kuin yksittäisen sahan, jolloin käytännössä siis voi käydä niin, että työntekijäpuolen neuvotteluvoima on isompi sieltä työntekijäpuolelta sitä yksittäistä sahaa vastaan. Sulkekaa sahanne sitten, jos ei käy tällainen sopimus pohja, näinhän siinä voi käydä. Sitten jos ei ole valtakunnallista työehtosopimusta tai ei ole yrityskohtaista työehtosopimusta, niin sellainen tilannehan meillä voi käydä jo nyt, niin kuin tässä todettiin, että meillä lainsäädäntö sitten on aika heikko siltä pohjalta. Mutta eihän silloin sovita niistä paikallisen sopimisen pykälästä, koska ne ovat jo siellä työehtosopimuspuolella. Se on minun mielestäni eri asia. — Oli minulla toinenkin pointti, mutta minä nyt unohdin sen valitettavasti.

Tämä valvontaresurssi on tosiaan sellainen, mitä pitää seurata.

Ja sitten tämä, mistä pääministerikin on puhunut henkilöstön edustuksen lisäämisestä, että sitä rajaa laskettaisiin, niin ei se minun mielestäni huono idea ole. En tiedä yhtään, mitä siellä hallituksen puolella tästä rajasta on ajateltu, ja sittenhän on heitelty erilaisia, onko oppositiosta ollut 25:tä, itse pidän sitä ehkä hieman pienenä. Tietysti sitten, jos on joku 25 hengen firma, niin onko siellä nyt välttämättä vielä mitään massiivista johtoryhmää, ei välttämättä, että onko se sitten liian pieni. Mutta aika senkin näyttää. En pidä ollenkaan huonona sitä. Esimerkkinä tilanne, jossa työntekijäedustus tuodaan hallitustasolle: silloinhan se työntekijä on yhtä kuin hallituksen jäsen, joka ajaa siihen tilanteeseen, että sen työntekijän on katsottava sen yhtiön etua kaikissa mahdollisissa tilanteissa, mikä saattaa olla esimerkiksi sen työntekijän työkavereiden etujen vastaista joissakin tilanteissa. Näinkin voi käydä. Eli kyllähän se ihan opettavaista on sitten, mitä se yritysten todellisuus on.

Itse toivon aidosti, että tämä lisää sopimisen kulttuuria ja myöskin sitä, että työnantajat ja työntekijät pienemmissä yrityksissä alkavat sopimaan — ja kun niistä ilmoitetaan. Nythän meillä voi olla tilanne tällä hetkelläkin näissä pienissä yrityksissä sellainen, että sovi-taan kaikenlaista, mutta eipä niistä mitään ilmoitusvelvollisuutta yhtään mihinkään ole. Tässä sentään yritetään tuoda se jollakin tavalla viranomaisten tietoon. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten vielä edustaja Malm.

18.57 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Bergbom tavoitteli aihetta esimerkillään sahoista, että joku saha tekee sopimuksen, ja jos tämä ei kelpaa, niin sitten laitetaan saha kiinni, ja itse asiassa nyt ollaan nimenomaan siinä pihvissä, mitä ei tänään vielä olekaan käsitelty, nimittäin siinä, miten työehtosopimukset syntyivät. Työehtosopimukset ovat syntyneet työnantajien toiveista, siitä, että kirjanpainajat alkoivat pelätä, että meille tulee Suomessa markkina, jossa poljetaan hintoja, jolloin joku toinen yhtiö vie osaa-vat työntekijät, ja silloin päätettiin keksiä tällainen systeemi kuin työehtosopimukset, ja siitä se on lähtenyt kehittymään 1900-luvun alun tietämillä. Sen takia minusta onkin erikoista se, että nyt tätä järjestelmää halutaan rikkoa, koska tällä on nimenomaan ajettu takaa työn-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

antajien toiveesta sitä, että palkkakilpailua ei massiivisessa määrin tule. Nyt kun tämä va-pautetaan, yleissitovuus uhkaa romuttua, niin tämä palkkakilpailu on jälleen meillä sylis-sä, eli käytännössä me menemme ajassa taaksepäin Suomessa emmekä suinkaan eteenpäin sen osalta, että meillä olisi dynaamiset ja toimivat työmarkkinat.

Toinen kysymys on tämä luottamusmiesten hallintoedustus. Kuten itse tuossa totesin, niin olen saanut istua edellisessä työssäni, ennen eduskuntaa, johtoryhmässä, ja siitä oli apua. Siitä todella oli apua siinä kohtaa, kun oli vaikeaa, kun mietittiin, miten näistä vai-keista ajoista selvittää, ja se on luottamusmiehen rooli. Luottamusmies on puun ja kuoren välissä. Hänen tulee tietenkin auttaa palkansaajia, auttaa niitä työkavereitaan, mutta kun hänelle rehellisesti annetaan työmaalla se tieto, missä mennään, niin kyllä siinä on hiukan ahdas väli välillä olla. Mutta se diplomatia, jota siinä työssä tarvitaan, on kohdallaan, ja sen takia me sosiaalidemokraatteina haluamme pitää myös kiinni siitä, että on olemassa se joku diplomaatti, se joku, joka pitää huolen siitä, että ketään ei jätetä yksin työpaikalla, kenel-lekään ei makseta liian pientä palkkaa. Oli kyseessä sitten iso tai pieni yritys, niin aina on hiukan hankalia tilanteita, esimerkiksi jos palkassa on virheitä. Kyllä niitä on mukavampi jonkun luotetun kanssa käydä selvittämässä kuin yksin yrittää selostaa, että tämä heko-pro-sentti nyt taitaa olla edelleen väärin, vaikka toisin on puhuttu.

Ja ehkä tämän puheenvuoron päätteeksi haluan vain todeta sen, että jälleen kerran maan hallitus vie meitä ajassa taaksepäin: siihen, kun miehet ja naiset seisovat tehtaan portilla hattu kourassa ja odottavat, kuka tänään valitaan töihin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

19.00 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä nyt kun on tänään lukui-sia puheenvuoroja pidetty ja kuultu arvioita ja viitattu asiantuntijoihin, jotka ovat arvioi-neet sen, että tämän lakiesityksen etenemisen seurauksena valtakunnassamme yleissitovat työehtosopimukset saattavat murentua ja heikentyä tai jopa osin kadota — ja tämä on kiis-taton fakta ja tähän varmaan vielä jatkokäsittelyssä tulemme palaamaan — niin nyt on pak-ko kysyä edustaja Bergbomilta, joka sattuu olemaan hyvin paikalla, että mitäs mieltä olette siitä, kun ennen vaaleja tämä Vaalistaja ja tämä SAK:n Painava syy -kampanja, johon te-kin edustajana olette täällä joskus aiemmin viitannut, niin siellä on tällainen kysymys esitetty puolueille, kaikille, myös perussuomalaisille, kysymys kuuluu näin: ”Yleissitovis-ta työehtosopimuksista on pidettävä kiinni tulevaisuudessa.”

Kokoomus ymmärrettävästi vastaa ”ei”. Demarit vastaa ”kyllä”. Ja arvatkaapa, arvon edustajat, mitä vastasi tähän kysymykseen perussuomalaiset? ”Kyllä.” Perussuomalaiset vastasivat ”kyllä” kysymykseen, onko pidettävä kiinni tulevaisuudessa yleissitovista työ-ehtosopimuksista. Kysynkin, edustaja Bergbom: Mitäs kummaa tässä nyt on taas tämän-kin asian kohdalla nyt sitten tapahtunut? Mitä ennen vaaleja on puhuttu, mitä tehdään vaa-lien jälkeen? Ja tämä on vain yksi pieni esimerkki lukuisten, useiden, isojen esimerkkien ohessa siitä, että mitäs niille perussuomalaisille nyt oikein on tapahtunut tässäkin asiassa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

19.02 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Jos välttämättä, edustaja Suhonen, haluatte, niin voin mennä luettelemaan kaikkia perussuomalaisten onnistumisia tämän hal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

lituksen aikana tässä hallituksessa, sitä, mitä kaikkea ollaan saatu hallitusohjelmaan. Sieltä löytyy vaikka ja mitä, myös työntekijöille hyviä asioita, kuten tässäkin esityksessä itse asiassa keltaisten ammattiliittojen toiminnan vaikeuttaminen, koska siihen nyt tehdään tarkennuksia. Minun mielestäni se on täysin perusteltua. Näitäkin ongelmia on ollut.

Mutta se, mistä halusin puhua... No otetaan itse asiassa tähän yleissitovuuteen heti kiinni. Sehän on totta, että hallitusohjelmassa on perälauta, että yleissitovuutta ei tällä esityksellä murenneta ja että yleissitovuus pysyy edelleen Suomessa.

Mutta mennään tähän, mistä aiemmin halusin puhua edustaja Malmin puheenvuoron jälkeen ja minkä sitten unohdin: Tässä luottamusmieslukossa ja ajattelussa siitä, että paikallisessa sopimisessa — ehkä olen ymmärtänyt näin, että teidän lähtökohtanne olisi se — olisi aina se luottamusmies, joka neuvottelisi näitä paikallisen sopimisen pykälää työnantajan kanssa, ongelmaksi tulee nähdäkseni se, että saattaapa olla työpaikkoja, joissa eivät yksinkertaisesti enää ole työntekijäkään järjestäytyneet. Mehän tiedetään tämä. On paljon työpaikkoja, joissa on työntekijöitä, jotka eivät järjestäydy. Ja kun sitten ei ole yhtäkkiä luottamusmiestä, niin kyllä nyt näkisin, että esimerkiksi luottamusvaltuutettu — joka tässä paikallisen sopimisen esityksessä on myös mahdollinen neuvotteluosapuoli, jos luottamusmiestä ei löydy — on sellainen hyvä uudistus. Siinähan todetaan, että sitten sille luottamusvaltuutetulle pitää järjestää ajantasainen tieto ja osaaminenkin siihen neuvottelupöytään, ja tämä on muuten myös asia, mitä kannattaa seurata.

Mutta tosiaan tämä järjestäytyminenhän lähtee yrityksistä ja yksilöstä itsestään, siitä, kokeeko työntekijä esimerkiksi saavansa vastinetta ammattiyhdistyksen palvelulle, kokeeko työntekijä, että ammattiyhdistysliike ajaa hänen etuaan työpaikalla tai hänen alallaan. Tämä on minusta ihan ykköskysymys. Kun pohdiskelette itseksenne tätä asiaa, niin kyllähän me tiedetään, että se järjestäytymisaste on laskenut merkittävästi vuosien varrella, pitkän aikaa jo. Tämä on tosiasia. On työpaikkoja, joissa ei välttämättä olla järjestäytytty, ja se asettaa haasteen tähän ajatteluun siitä, että aina pitäisi olla luottamusmies, varsinkin nimenomaan pienemmissä yrityksissä, joissa voi olla niin, että siellä ei tosiaan ole yksikään työntekijä järjestäytynyt työntekijäjärjestöön.

Ja sitten haluaisin nostaa vielä... Enpä muista enää, mitä halusin nostaa esiin, mutta kaikennäköistä varmaan haluaisin nostaa esiin. Tämä on ollut ihan hyvää keskustelua kieltämättä, ja uskoakseni — olen melko varma siitä — tämä tulee jatkumaan hyvin intensiivisesti myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa. Eli eiköhän me päästä siellä vielä tästä keskustelemaan, ja sitten on jatkot vielä täällä salissa, kun se jonain päivänä tänne etenee. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten vielä edustaja Malm.

19.05 Niina Malm sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kyllä varmasti keskustellaan, ja sehän tässä onkin se tarkoitus, että asioita katsellaan monelta eri kulmalta.

Sen haluaisin nyt kuitenkin korjata ei tähän puheenvuoroon vaan sitä edelliseen puheenvuoroon, edustaja Bergbom, kun oli puhetta, että nyt sentään nämä sopimukset täytyy lähettää johonkin tarkastettaviksi, että kyllä jo nytkin työehtosopimukset lähetetään tarkastettaviksi, kun ne on saatu sovittua, niin että tässä ei ole mitään sen ihmeellisempää uutuutta.

Mitä sitten tähän luottamusmieskysymykseen vielä tulee, niin liitot kouluttavat luottamusmiehiä, ja se ei ole mikään ihan yhden tai kahden päivän setti. Se on viikkoja, ja täy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

dennyskoulutukset päälle. Kun keskustelee luottamusmiesten kanssa ja työnantajien kanssa, jotka ovat järjestäytyneet, niin hyvin usein käy selväksi se, että luottamusmiehet on koulutettu joskus jopa paremmin kuin heidän vastaneuvottelijansa. Kun minä nyt ajattelen tätä tulevaa hallituksen esitystä, niin kyllähän se on työnantajankin etu, että hänellä on asiansa osaava neuvottelukumppani siellä. No, nyt kun tulevaisuudessa sitten on tämä löyhä muotoilu, mikä tässä hallituksen esityksessä on luottamusmiesvaltuutetusta ja luottamusmiehestä, jotka voivat molemmat toimia siellä työpaikalla, niin mitenäs sitten on tämän luottamusmiesvaltuutetun ja hänen kouluttamisensa laita? Jos työnantaja haluaa saman osaamistason tälle toiselle luottamushenkilölle, niin se on aika kallis urakka. Toki hänellä on täysi vapaus sitä tehdä, mutta taas tullaan kysymykseen, kuka sitä valvoo, kun tämä valvontaresurssi, mikä tässä monta kertaa on jo tullutkin esiin, on puolitoista henkilötyövuotta eli 200 000 euroa.

Ja sitten vielä viimeiseksi tähän järjestäytymiseen ja siihen, onko työpaikoilla luottamusmiehiä: Kaikilla työpaikoilla ei ole, se on aivan selvää. Isoilla työpaikoilla yleensä on, mutta sitten ovat vielä ne työpaikat, jotka eivät edes halua keskustella aiheesta, eivät päästä ketään ammattiliittoon kuuluvaa portista sisään eivätkä suostu myöskään esimerkiksi palkasta suoraan pidättämään edes liiton jäsenmaksuja, koska siihen menee liikaa työtä, ja minusta se kyllä on jo aika ideologista eikä kovin konsensushakuista toimintaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

19.07 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Jos työntekijä kuuluu liittoon ja hakee johonkin yritykseen, niin ei yrityksellä ole minkäänäköistä oikeutta ruveta kyselemään, kuuluuko hän liittoon vai ei, tai tehdä sillä perusteella minkäänäköisiä päätöksiä siitä, onko hän rekryttävissä tähän yhtiöön vai ei. [Niina Malm: Enhän minä niin sanonutkaan!] — No siihen te viittasitte, ettei kävellä edes portista sisään. Tarkentakaa, mitä sillä ”ei kävellä portista sisään” tarkoitetaan. — Sen tiedän, että kaikki eivät suostu pidättämään palkasta näitä maksuja. Silloinhan työntekijä voi ihan itse maksaa sen oman laskunsa, sekin on täysin mahdollista.

Se on totta, että on varmaan sen työnantajankin etu, että luottamusvaltuutettu osaa asiansa ja osaa ja on kyvykäs neuvottelemaan työntekijöiden edustajana työnantajan kanssa siitä sopimuksesta, se on taivaan tosi. Minä uskon, että tämän käsittelyn ajanakin me tullaan varmaan viisaammiksi siitä, minkälaista osaamista hänelle sitten tässä järjestetään. Se on ihan totta, että myös työnantajapuolella tämä osaaminen voi olla joskus puutteellista, enkä minä nyt yhtään ihmettele. Ajatelkaa jotain yksittäistä yrittäjää, joka on ollut — sanotaan nyt näin — vaikka työntekijänä puolet työurastaan, ja sitten yhtäkkiä hän hyppää yrittäjäkentän puolelle, tekee muutaman vuoden yksin siinä töitä, ja sitten hänen oletetaan osaan lukea kannesta kanteen työehtosopimus, joka on vaikka 80 sivua pitkä, oletetaan, että hän tuntisi sen kokonaisuuden ja kaiken sen, mitä siinä tarkoitetaan, mitkä ovat tavallaan velvollisuudet, velvoitteet niin työntekijäpuolella kuin työnantajapuolella. Ei se yksinkertaista ole. Nämä ovat sellaisia asioita, mitkä sitten joko oppii tai ei opi, ja sitten niistä yleensä käydään kovia riitoja.

Siitä valvontaresurssista vielä: On totta, että ei se valvontaresurssi tälläkään hetkellä ole ollut riittävä. Se ei ollut teidänkään kautenne jälkeen riittävä tuolla työpaikoilla, avi-resurssit esimerkiksi. [Niina Malm: Me emme olleet murentamassa TES-järjestelmää!] — Luulteko te, että työmailla ei tapahdu väärinkäytöksiä, jos on olemassa TES-järjestelmä tai ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

ole olemassa TESiä? Siellä tapahtuu koko ajan väärinkäytöksiä, aivan koko ajan, ja siellä eivät ole resurssit olleet tähänkään mennessä kohdallaan. — Josta kävikin mieleeni se, että jos tässä on kuitenkin kaksisataa tonnia lisärahoitusta, niin miten sillä voidaan saada vain puolitoista henkilötyövuotta? Tämä yhtälö ei minun pääni sisään mahdu, koska kyllä sillä rahalla pitäisi saada minun nähdäkseni vähintään kolme henkilötyövuotta, ellei tähän kahdensadan tonnin sisään ole joitain järjestelmäuudistuksia rakennettuna. Puolitoista henkilötyövuotta eli yksi työpaikka ja puolikas työpaikka, kaksisataatuhatta euroa veronmaksajien rahaa, kuulostaa aika kalliilta paikalta. Ollaanko sinne suunnittelemassa jotain johtajapestiä? Tämä pitää muuten selvittää työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa.

Se, miksi otin puheenvuoron, joka nyt jälleen kerran lähti lapasesta, johtui siitä, että puhuin aiemmin väärää totuutta tässä salissa, kun puhuin pöntöstä puheenvuoron, jossa kritisoin sitä, että oppositio otti käyttöön tässä uudistuksessa sanan ”taksuudistus”, koska he eivät korjanneet taksuudistusta viime kaudella. Tämähän ei pidä paikkaansa. Te teitte sinne kyllä korjauksia, mutta ette tarpeeksi, ja sen takia tämä hallitus jatkaa. Mutta siis väitin, että ette ole tehneet mitään korjauksia sinne. Te kyllä teitte ministeri Harakan ollessa ministerinä liikenne- ja viestintäministeriössä korjauksia. Eli halusin korjata tämän, että ei jää väärää käsitystä siitä, että tarkoituksella puhuisin täällä vastoin yleistä totuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

19.10 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä useammille meistä nyt näköjään käy niin, että saattaa unohtua, mitä on halunnut sanoa, ja minullekin kävi näin. Tuossa aiemmin oli tarkoitus ottaa kantaa tässä vielä siihen, mihinkä vahva työelämäosaaja, edustaja Malm, äsken viittasi. Siitä muistui mieleeni se seikka, että luottamusmiehiä koulutetaan — ja se on hyvä juttu, ja he ovat osaajia — ja nyt sitten puhutaan luottamusvaltuutetun roolista kentässä, jossa on järjestäytymättömiä työntekijöitä, ja roolista lähteä sopimaan ei työsopimusta, niin kuin edustaja Bergbom on monesti puhunut täällä työsopimuksesta, vaan työehtosopimusta. Silloin herää kysymys itselleni siitä, mihinkä äsken edustaja Malm hyvin viittasi: Mihinkä se osaamisen vahvistaminen perustuu? Mitkä ovat ne portaot, ja mitkä ovat ne toimintatavat?

Tämä löyhä kirjaus tuossa esityksessä siitä, että voidaan tehdä molempia — luottamusmiehes voi tehdä työehtosopimuksen, ja luottamusvaltuutettu voi tehdä sen, voi olla kaksi sopimusta —, kuulostaa oudolta ja erikoiselta. Ja vielä oudommalta kuulostaa se, että ymmärtääkseni siellä on myös kirjattu nimenomaan luottamusvaltuutetun osaamisen kehittämiseksi niin, että työnantaja huolehtii tästä. En halua olla pahansuopa, mutta kuulostaa aika erikoiselta, jos työnantaja vastaa koulutuksesta itse jollain tavalla tämän luottamusvaltuutetun osalta siitä, mitenkö sovitaan ja mistä asiasta sovitaan. Se ei välttämättä ole kestävällä pohjalla.

Enkä nyt halua aliarvioida. Voi olla, totta kai, hyviäkin työnantajia, joilla on vahva osaamistausta ja jotka pystyvät hyvin, asiansa osaavasti opettamaan ja kouluttamaan luottamusvaltuutettua. Mutta kuten äsken edustaja Bergbom itsekin viittasi, on ymmärrettävä, että on paljon työnantajia, jotka eivät ymmärrä edes työehtosopimusta, siis edes aiemmin olevia, saatikka sitten niin, että kentässä oleva työnantaja lähtisi vielä kouluttamaan ja opettamaan luottamusvaltuutettua työehtosopimusneuvottelijaksi. Tässä meillä on iso epäkohta, ja toivon, että edustaja Bergbomin kanssa tätä asiaa pohdimme hyvin rakentavasti vielä sitten valiokunnassa jatkossa: nimenomaan tämän luottamusvaltuutetun koulutuksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

toteutumista ja nimenomaan niin, että eihän se nyt voi olla niin, että työnantaja hänet kouluttaa itse. Sehän kuulostaa vähän erikoiselta, että työnantaja kouluttaa luottamusvaltuutetun sopimaan työpaikalle työehtosopimuksesta. Se kuulostaa... Ymmärrätte, mitä tarkoitan tällä asialla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

19.13 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen pahoillani, jos tämän ”portista sisään” -kommenttini sanoin huolimattomasti. Tarkoitan tällä sitä, että jos esimerkiksi ammattiosaston jäsen haluaisi mennä jollekin työpaikalle kertomaan liiton eduista, niin hän ei pääse portista sisään. Elikkä tämä on se kysymys. Sen takia viittaa myöskin siihen ideologiseen ajatukseen siitä, että myöskään tätä työntekijöiden järjestäytymisen tietoisuutta ei kaikkien työnantajien osalta haluta lisätä.

Toisaalta sitten taas siinä tapauksessa, kun työnantaja on järjestäytynyt ja työntekijäpuoli on järjestäytynyt — jos ollaan vaikka tehty niitä paikallisia sopimuksia ja niiden tulkinasta tulee sitten epäselvyyksiä — molemmilla on koulutetut ihmiset miettimässä, miten tästä mennään eteenpäin, mitä tällä on tarkoitettu, tai sitä, että jos halutaan vaikka jotain paikallisesti tehtyä sopimusta jatkaa, niin jatketaanko näillä ehdoilla vai muutetaanko ehtoja, mikä on mahdollisesti molempien halu. Sen takia myös minua hiukan epäilyttää tämä löyhä merkintä siitä, kuinka työnantaja sitten kouluttaa tätä luottamusvaltuutettua siellä työpaikalla — varsinkin, jos ei ole kouluttanut itse itseään, niin kyllähän siitä kallista tulee. Se on valitettavaa, että jos on kyseessä sellainen yritys, jossa on vaikka jouduttu sopimaan talokohtaisia TESejä, niin se on valtavan kallista, kun sitä rupeavat juristit tekemään. Tämä on myös ollut yksi syy siihen, minkä takia työntekijät ovat maksaneet jäsenmaksuaan ammattiliittoon ja työnantajat ovat maksaneet työntekijäliittoon — se, että nämä koulutetut, asiantuntevat, muun muassa työelämäkysymyksiin erikoistuneet juristit saavat neuvoteltua työehtosopimukset, jotka sitten kattavat koko alan. Toivoisin, että tämä olisi Suomessa myös tulevaisuudessa mahdollista, mutta valitettavasti tämä hallituksen esitys ei kyllä suuria lupaa sen osalta, että näin tulisi jatkumaan. Kaikki se neuvottelu, mikä tähän mennessä on työnantajien ja työntekijöiden välillä sovittu, avautuu nyt myöskin niille, jotka eivät näissä neuvottelupöydissä ole olleet, eli käytännössä he siis tulevat nyppimään ruusinat pullasta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

19.15 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Nyt tässä on ollut sillä tavalla ihan rakentavaakin keskustelua. Ajattelin tähän loppuun vielä ottaa semmoisen tilanteen esiin, että nyt kun on puhuttu tästä ammattitaidosta tehdä sopimuksia puolin ja toisin, niin varmasti sitä tarvittaisiin lisää, mikäli tällainen peli avataan. Mutta pitää olla vielä valmis katsomaan pidemmälle sen jälkeen, kun sopimukset on tehty. Sitten kun niitä ruvetaan tulkitsemaan ja sopimukset saattavatkin olla hieman epäselviä, niin ruvetaan kuormittamaan aika paljon myös muita tahoja siinä, mikäli ei ole osattu siinä valmisteluvaiheessa ottaa kaikkia asioita huomioon.

Elikkä tätä voisi jatkaa vielä aika paljon pidemmälle tämmöisiin välillisiin vaikutuksiin, mutta nyt kello on jo sen verran paljon, että en taida enää jatkaa. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 83/2024 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.